

Till statsrådet och chefen för Finansdepartementet

Regeringen beslutade den 10 september 1998 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att utreda frågan om folkbokföring i en territoriell församling när den kyrkliga indelningen blir en intern kyrklig angelägenhet.

Hovrättsrådet Björn Karlsson förordnades fr.o.m. den 1 december 1998 som särskild utredare.

Som experter förordnades fr.o.m. den 22 december 1998 byrådirektören Eva Årbrandt Johansson, avdelningsdirektören Åke Nilsson, kammarrättsassessorn Birgitta Pettersson, kanslichefen Ragnar Svenserud, folkbokföringsjuristen Lars Tegenfeldt och avdelningsdirektören Åsa Ternblad samt fr.o.m. den 10 februari 1999 avdelningsdirektören Margareta Lindquist.

Hovrättsassessorn Mats Torgils förordnades fr.o.m. den 11 januari 1999 som sekreterare i utredningen.

Utredningen, som antagit namnet Utredningen om Folkbokföring i församling (Fi 1998:13), överlämnar härmed betänkandet Folkbokföring efter stat- kyrkareformen m.m. (SOU 2000:17). Utredningen har därmed avslutat sitt arbete.

Utredningen har bedrivits i nära samarbete med experterna. Experterna står bakom de olika förslagen.

Jönköping i februari 2000

Björn Karlsson

Mats Torgils

Innehåll

Sammanfattning	9
Författningsförslag	13
1 Förslag till Lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481)	13
2 Förslag till Lag om ändring i lagen (1990:1536) om folkbokföringsregister	17
3 Förslag till Lag om ändring i lagen (1995:743) om aviseringsregister	20
4 Förslag till Lag om aviseringsskyldighet för Svenska kyrkan avseende förändringar i församlingsindelningen, m.m.	24
5 Förslag till Lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988)	26
6 Förslag till Lag om ändring i lagen (1970:991) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning	28
7 Förslag till Lag om ändring i utsökningsregisterlagen (1986:617)	32
8 Förslag till Lag om ändring i lagen (1996:1156) om receptregister ..	33
9 Förslag till Lag om ändring i vallagen (1997:157)	35
10 Förslag till Lag om ändring i lagen (1997:158) om röstlängdsregister	36

11 Förslag till Lag om ändring i lagen (1998:527) om det statliga personadressregistret.....	37
12 Förslag till Lag om ändring i lagen (1998:938) om behandling av personuppgifter om totalförsvarspliktiga	39
13 Förslag till Lag om ändring i lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund	42
14 Förslag till Förordning om ändring i folkbokföringsförordningen (1991:749)	43
15 Utkast till förslag till Förordning om ändring i fastighetsregisterkungörelsen (1974:1059).....	44
16 Förslag till Förordning om ändring i förordningen (1999:731) om registrering av trossamfund.....	47
Följdändring till utredningens förslag	49
1 Utredningsuppdraget.....	51
2 Bakgrund	53
2.1 Vad innebär folkbokföring	53
2.2 Kort historik och något om folkbokföringens funktion i samhället	53
2.3 Vad avgör i dagsläget var en person skall folkbokföras?	54
2.3.1 Nuvarande huvudregler i folkbokföringslagen och beslutande myndighet.....	54
2.3.2 Undantagen i folkbokföringslagen för var en person skall folkbokföras	55
2.3.3 Bosättningsbegreppet	56
2.3.4 Undantag från bosättningsbegreppets huvudregel.....	56
2.3.5 Hjälpregeln i 12 § folkbokföringslagen för att fastställa en persons bosättning	57
2.3.6 På församlingen skrivna	57
2.3.7 Folkbokföringsort, innebörd och användningsområden	61
2.3.8 Födelsehemort.....	61
2.4 Något om Sveriges indelningar	63

2.4.1 Den hierarkiska indelningen och ändringar i denna.....	63
2.4.2 Socken.....	64
2.4.3 Fastighetsregister	64
2.4.4 Indelningens betydelse för folkbokföringen	67
2.5 Folkbokföring på lägenhet.....	68
2.6 De förändrade relationerna mellan staten och Svenska kyrkan...	69
2.6.1 Begravnings- och kyrkoavgiften	70
2.6.2 Problem som kan uppkomma om t.ex. fastighets- och församlingsgränser inte överensstämmer.....	72
3 Användning utanför folkbokföringen av uppgifter om Svenska kyrkans församlingsindelning	75
3.1 Inledning.....	75
3.2 Enkätsvar om användning av församlingsuppgifter	75
3.3 Vissa näringsbidragsförfattningar, m.m.	79
3.4 Befolkningsstatistik m.m.	80
3.5 Valkretsindelningen vid val till kommunfullmäktige	81
4 Överväganden och förslag	83
4.1 Några utgångspunkter	83
4.1.1 Folkbokföring i församling	83
4.1.2 Beslut och underrättelse om församlingsindelning m.m.....	84
4.1.3 Övrigt.....	85
4.2 Folkbokföring i kyrklig församling upphör	85
4.3 Församlingsuppgifter skall finnas kvar i folkbokföringsregistren till utgången av år 2004	88
4.4 Folkbokföring skall ske på fastighet och i kommun.....	91
4.5 Ändrad definition av begreppet folkbokföringsort m.m.....	98
4.6 Ändrad definition av begreppet födelsehemort.....	99
4.7 Några följdändringar på det fastighetsrättsliga området i anledning av stat- kyrkareformen.....	100
4.8 Uppgiftslämnande angående ändrad församlingsindelning m.m.	101
4.9 Framtida koppling mellan person och församling	104
4.10 Viss följdlagstiftning	106
4.10.1 Vallagen	106
4.10.2 Lagen om röstlängdsregister.....	107
4.10.3 Utsökningsregisterlagen.....	108
4.10.4 Lagen om avgift till registrerat trossamfund.....	108
4.11 Användningen av svenska kyrkans församlingsindelning i olika författningar	109

5 Generella direktiv	113
5.1 Inledning.....	113
5.2 Kostnader	113
5.2.1 Steg 1	113
5.2.2 Steg 2	114
5.3 Det kommunala självstyret.....	115
5.4 Övrigt.....	115
6 Författningskommentar	117

Bilagor

Bilaga 1 Kommittédirektiv	123
Bilaga 2 Redovisning av utredningens enkät	127
Bilaga 3 Tabeller med författningar som innehåller bl.a. församling och begreppet folkbokföringsort	155
Bilaga 4 Framtida koppling mellan person och församling	163

Sammanfattning

Inledning

Enligt 6 § folkbokföringslagen (1991:481) skall en person folkbokföras på den fastighet och i den territoriella församling inom Svenska kyrkan där han eller hon är att anse som bosatt. I dagsläget knyts cirka 99,8 procent av den folkbokförda befolkningen till fastighet och församling, medan återstoden folkbokförs enbart i församling.

Utredningens huvudfråga har varit att pröva om folkbokföring alltiämt skall ske i territoriell församling när den kyrkliga indelningen genom stat- kyrkareformen har blivit en intern kyrklig angelägenhet. För folkbokföringsverksamheten som sådan finns inte något direkt behov av att registrera uppgift om boende i församling. Folkbokföringsuppgifterna om församling nyttjas dock på många håll i samhället. Församlingsuppgifter används exempelvis vid forskning, för framställning av statistik och för att bestämma verksamhetsområden hos myndigheter och företag. Församlingsindelningen används också i en rad författningar för att bestämma geografiska områden, bl.a. för olika ekonomiska stödåtgärder. Den nyligen införda begravningsavgiften förutsätter att skattemyndigheterna kan hänföra varje folkbokförd person till en församling.

Territoriell församling utmönstras ur folkbokföringslagen och ersätts med kommun

Som en följd av stat- kyrkareformen föreslår utredningen att begreppet territoriell församling i folkbokföringslagen utgår och ersätts med kommun. En person skall sålunda folkbokföras på den fastighet och i den kommun där han eller hon är att anse som bosatt. Det fåtal personer som av något skäl inte kan anses bosatta på en fastighet skall folkbokföras enbart i kommun. Uppbörden av begravnings- och kyrkoavgiften kräver dock för närvarande att skattemyndigheten fastställer en fastighet även för dessa personer. I folkbokföringsregistren skall det klart framgå att det rör sig om personer som inte bor på fastigheten.

Begreppen folkbokföringsort och utan känt hemvist definieras i folkbokföringslagen, folkbokföringsort med den nya innebörden att det avser den kommun en person är folkbokförd i. Begreppet födelsehemort föreslås få ändrad innebörd och skall avse den kommun där ett barn första gången blir folkbokfört.

Möjligheten för personer i äldreboende och utlandsstationerade statsanställda att vid flyttning ha kvar den tidigare folkbokföringsorten skall bibehållas, men följaktligen inte längre avse församlingen utan den kommun där han eller hon tidigare var bosatt. Kvarskrivna personer skall folkbokföras på sin tidigare folkbokföringsfastighet i stället för den tidigare folkbokföringsorten.

Vad som nu sagts medför ändringar i folkbokföringslagen. Som en följd av utredningens förslag skall utsökningsregisterlagen (1986:617) och lagen (1997:158) om röstlängdsregister ändras så att de i vissa avseenden hänvisar till kommun i stället för församling. Vidare föreslås att lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund ändras.

Samtliga nu angivna ändringar föreslås träda i kraft den 1 januari 2001.

Församlingsuppgifter skall finnas kvar i folkbokföringsregistren och i vissa andra register ytterligare några år

Som en följd av att Svenska kyrkan har lämnat det allmänna och fått full bestämmanderätt över församlingsindelningen bör det offentliga tillhandahållandet av uppgifter om folkbokförda personers boende i en kyrklig församling i princip upphöra. Olika användare av uppgiften behöver dock tid för omställning. Uppgifter om församling skall därför registreras inom folkbokföringen i vart fall fram till år 2005. Uppgifterna skall under samma tid finnas tillgängliga i folkbokföringsregistren och i vissa andra register. Därefter sker inte längre någon registrering inom folkbokföringen av enskilda personers boende i en församling inom Svenska kyrkan.

Detta medför dock inte att det allmännas befattning med församlingsuppgifter helt upphör. Uppgift om församling behövs hos skatteförvaltningen för uppbörd av främst begravningsavgiften. Uppbördsystemet kräver också att lantmäterimyndigheterna knyter varje fastighet, senare adress, till en församling.

Informationsflöde mellan Svenska kyrkan och vissa myndigheter

Systemet för uppbörd av begravningsavgiften kräver ett kontinuerligt uppgiftslämnande mellan Svenska kyrkan och vissa myndigheter angående ändrade gränser för fastigheter och församlingar. Det bör införas en författningsreglerad skyldighet för å ena sidan Svenska kyrkan att informera Lantmäteriverket, berörda lantmäterimyndigheter, Riksskatteverket och Statistiska centralbyrån om ändringar i församlingsindelningen. Å andra sidan bör myndigheter som beslutar om ändrade gränser, främst för fastigheter men också för kommuner, informera Svenska kyrkan om dessa förändringar. Utredningen föreslår att uppgiftslämnandet regleras samlat i en ny lag, som träder i kraft den 1 januari 2001.

Följändringar till stat- kyrkareformen

Enligt lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan är församlingsindelningen en intern kyrklig angelägenhet. Fortfarande skall dock församlingsgränserna ändras av det allmänna vid vissa lantmäteriförrättningar. För att kyrkan skall få full kontroll över församlingsindelningen föreslår utredningen ändringar i fastighetsbildningslagen (1970:988) och lagen (1970:991) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning.

Vidare föreslås vissa ändringar i vallagen (1997:157) som är en följd av att Svenska kyrkan har lämnat det allmänna och att valen inom kyrkan inte längre är en samhällelig angelägenhet.

Dessa lagändringar bör träda i kraft så snart som möjligt, dvs. den 1 januari 2001.

Författningar om näringsbidrag m.m. som hänför sig till församlingsindelningen

Slutligen gör utredningen, utan att förorda någon specifik lösning, vissa överväganden beträffande författningar i vilka församling används för att ange geografiska områden. Frågan har särskild betydelse i författningar som reglerar olika ekonomiska bidrag.

Ekonomiska konsekvenser

Utredningen föreslår alltså en förändring i två steg. Det första steget, som träder i kraft den 1 januari 2001, medför inte några beaktansvärda

kostnader för myndigheter eller andra. Steg nummer två är mer genomgripande. När det genomförs upphör möjligheten för företag och många myndigheter att använda sig av uppgifter om folkbokförda personers boende i kyrklig församling. Detta kräver en omställning hos många som nu använder uppgifterna. Utredningen har dock skjutit denna del av förslaget så långt på framtiden att användarna ges möjlighet att undvika snabba och kostsamma förändringar. Omställningarna bör kunna genomföras samtidigt som datasystem m.m. modifieras av andra skäl.

Författningsförslag

1 Förslag till Lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481)

Härigenom föreskrivs i fråga om folkbokföringslagen (1991:481) dels att 6, 12–16 och 34 §§ skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 13a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

En person skall folkbokföras på den fastighet och i den *territoriella församling* där han enligt 7–13 §§ är att anse som bosatt.

En person som är bosatt på en fastighet som innehåller flera bostadslägenheter skall folkbokföras också på lägenhet. Med bostadslägenhet avses lägenhet som är registrerad i lägenhetsregistret enligt lagen (1995:1537) om lägenhetsregister.

Ett nyfött barn folkbokförs i den *församling* där modern är folkbokförd eller, om modern inte är folkbokförd, i den *församling* där fadern är folkbokförd (födelsehemort).

Undantag från första stycket anges i 14–16 §§.

Föreslagen lydelse

6 §

En person skall folkbokföras på den fastighet och i den *kommun (folkbokföringsort)* där han enligt 7–13 §§ är att anse som bosatt.

Ett nyfött barn folkbokförs i den *kommun* där modern är folkbokförd eller, om modern inte är folkbokförd, i den *kommun* där fadern är folkbokförd (födelsehemort).

Kan en persons bosättning med tillämpning av 7–12 §§ hänföras till en församling men inte till viss fastighet inom denna skall han anses bosatt i församlingen.

13 §

Kan en persons bosättning med tillämpning av 7–12 §§ hänföras till en kommun men inte till viss fastighet inom denna skall han anses bosatt i kommunen. Personen skall registreras under benämningen i kommunen skriven.

Den vars bosättning inte kan bestämmas enligt första stycket, och som inte skall avregistreras från folkbokföringen enligt 19 eller 20 §, skall anses sakna känt hemvist. Personen skall registreras i kommunen under benämningen utan känt hemvist.

13a §

För den som folkbokförs enligt 13 § skall skattemyndigheten fastställa en särskild fastighet. Vid sådant fastställande skall det framgå att personen i fråga inte har sin bosättning på fastigheten.

När en fastighet bestäms enligt första stycket skall skattemyndigheten välja en fastighet som personen i fråga kan anses ha någon koppling till. Har personen senast varit folkbokförd på en fastighet i kommunen skall i första hand den fastigheten anges.

14 §

Den som är utsänd för anställning på utländsk ort i svenska statens tjänst folkbokförs under denna tjänstgöring tillsammans med sin medföljande familj på den fastighet och i den

Den som är utsänd för anställning på utländsk ort i svenska statens tjänst folkbokförs under denna tjänstgöring tillsammans med sin medföljande familj på den fastighet och i den

församling där den utsände senast var eller borde ha varit folkbokförd eller, om ändrade förhållanden föranleder det, endast i *församlingen*.

Den utsände får efter ansökan medges att tillsammans med sin medföljande familj folkbokföras på en fastighet i en *församling* där han eller någon annan i familjen äger eller innehar fast egendom eller innehar en bostad med bostadsrätt.

Vad som sägs i 11 § skall tillämpas på medföljande barn som för skolgång vistas i utlandet på annan ort än den där den utsände är stationerad.

Den som för service och omvårdnad har en sådan bostad för äldre människor som avses i 20 § socialtjänstlagen (1980:620) i en annan *församling* än den, där han var eller borde ha varit folkbokförd när han flyttade till den aktuella bostaden, får folkbokföras i sistnämnda *församling*. Han folkbokförs då på den fastighet där han förut var eller borde ha varit folkbokförd eller endast i *församlingen* eller, om det finns särskilda skäl, på en annan fastighet.

Den som för service och omvårdnad har en sådan bostad som anges i första stycket och är folkbokförd i den *församling* där bostaden ligger får folkbokföras på en annan fastighet i *församlingen* om det finns särskilda skäl.

kommun där den utsände senast var eller borde ha varit folkbokförd eller, om ändrade förhållanden föranleder det, endast i *kommunen*.

Den utsände får efter ansökan medges att tillsammans med sin medföljande familj folkbokföras på en fastighet i en *kommun* där han eller någon annan i familjen äger eller innehar fast egendom eller innehar en bostad med bostadsrätt.

15 §

Den som för service och omvårdnad har en sådan bostad för äldre människor som avses i 20 § socialtjänstlagen (1980:620) i en annan *kommun* än den, där han var eller borde ha varit folkbokförd när han flyttade till den aktuella bostaden, får folkbokföras i sistnämnda *kommun*. Han folkbokförs då på den fastighet där han förut var eller borde ha varit folkbokförd eller endast i *kommunen* eller, om det finns särskilda skäl, på en annan fastighet.

Den som för service och omvårdnad har en sådan bostad som anges i första stycket och är folkbokförd i den *kommun* där bostaden ligger får folkbokföras på en annan fastighet i *kommunen* om det finns särskilda skäl.

Första och andra styckena skall även tillämpas på den som vistas i ett hem för äldre som drivs av någon annan än kommunen, om boendet med hänsyn till upplåtelseform och tillgång till vård kan anses motsvara vistelse som avses i första stycket.

16 §

En person som av särskilda skäl kan antas bli utsatt för brott, förföljelser eller allvarliga trakasserier på annat sätt, får vid flyttning medges att vara folkbokförd på den gamla *folkbokföringsorten* (kvarskrivning). Kvarskrivning kan ske endast efter ansökan från den enskilde.

Kvarskrivning får medges endast om den enskildes behov av skydd inte kan tillgodoses genom besöksförbud eller på annat sätt.

Kvarskrivning får även avse den utsatte personens medflyttande familj.

En person som av särskilda skäl kan antas bli utsatt för brott, förföljelser eller allvarliga trakasserier på annat sätt, får vid flyttning medges att vara folkbokförd på den gamla *fastigheten* (kvarskrivning). Kvarskrivning kan ske endast efter ansökan från den enskilde.

34 §

Skattemyndigheten beslutar i ärende enligt denna lag efter anmälan eller ansökan eller annars när det finns skäl till det.

Om ärendet gäller folkbokföring på fastighet eller i *församling* beslutar skattemyndigheten i den region där fastigheten eller *församlingen* är belägen.

Samordningsnummer enligt 18 a § tilldelas av den skattemyndighet som bestäms av regeringen eller den myndighet som regeringen förordnar.

I övriga ärenden beslutar den skattemyndighet inom vars verksamhetsområde en person är eller senast har varit folkbokförd eller, i fråga om ärende enligt 1 § andra stycket, den skattemyndighet som enligt särskilda bestämmelser skall underrättas om händelsen.

Om ärendet gäller folkbokföring på fastighet eller i *kommun* beslutar skattemyndigheten i den region där fastigheten eller *kommunen* är belägen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

2 Förslag till Lag om ändring i lagen (1990:1536) om folkbokföringsregister

Steg 1

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1990:1536) om folkbokföringsregister skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Ett lokalt folkbokföringsregister får innehålla uppgifter om personer som är eller har varit folkbokförda inom det verksamhetsområde för vilket registret förs. För en sådan person får anges

1. födelsetid och personnummer,	
2. namn,	
3. adress,	
4. folkbokföringsfastighet,
lägenhetsbeteckning,
folkbokföringsort	4. folkbokföringsfastighet,
lägenhetsbeteckning,
folkbokföringsort, <i>i kommunen</i>
<i>folkbokföring under särskild
rubrik,</i>	<i>skriven och utan känt hemvist,</i>
5. födelsehemort och födelseort,	
6. medborgarskap,	
7. civilstånd,	
8. make, barn, föräldrar och vårdnadshavare eller annan person som
den registrerade har samband med inom folkbokföringen och om
sambandet är grundat på adoption,	
9. sjömansregistrering,	
10. inflyttning från utlandet,	
11. avregistrering vid	
a) dödsfall och dödförklaring,	
b) utflyttning till utlandet,	

- c) obefintlighet,
- d) beslut om fingerade personuppgifter,
- 12. gravsättning,
- 13. anmälan enligt 7 kap. 1 och 10 §§ vallagen (1997:157).
- 13. anmälan enligt 7 kap. 1 och 10 §§ vallagen (1997:157),
- 14. församling inom Svenska kyrkan.

För personen får också anges uppgifter som den 30 juni 1991 i enlighet med särskilda bestämmelser är antecknade i sådan personakt som avses i 16 § folkbokföringskungörelsen (1967:495).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande i fråga om förhållanden som avser tid före ikraftträdandet.

Steg 2

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1990:1536) om folkbokföringsregister skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Ett lokalt folkbokföringsregister får innehålla uppgifter om personer som är eller har varit folkbokförda inom det verksamhetsområde för vilket registret förs. För en sådan person får anges

1. födelseid och personnummer,
2. namn,
3. adress,
4. folkbokföringsfastighet, lägenhetsbeteckning, folkbokföringsort, i kommunen skriven och utan känt hemvist,
5. födelsehemort och födelseort,
6. medborgarskap,
7. civilstånd,
8. make, barn, föräldrar och vårdnadshavare eller annan person som den registrerade har samband med inom folkbokföringen och om sambandet är grundat på adoption,
9. sjömansregistrering,
10. inflyttning från utlandet,
11. avregistrering vid
 - a) dödsfall och dödförklaring,
 - b) utflyttning till utlandet,

c) obefintlighet,

d) beslut om fingerade personuppgifter,

12. gravsättning,

13. anmälan enligt 7 kap. 1 och 10 §§ vallagen (1997:157), 13. anmälan enligt 7 kap. 1 och 10 §§ vallagen (1997:157).

14. församling inom Svenska kyrkan.

För personen får också anges uppgifter som den 30 juni 1991 i enlighet med särskilda bestämmelser är antecknade i sådan personakt som avses i 16 § folkbokföringskungörelsen (1967:495).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande i fråga om förhållanden som avser tid före ikraftträdandet.

3 Förslag till Lag om ändring i lagen (1995:743) om aviseringsregister

Steg 1

Härigenom föreskrivs att 4 och 6 §§ lagen (1995:743) om aviseringsregister skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Aviseringsregistret får innehålla uppgifter om personer som är eller har varit folkbokförda i landet och om personer som har tilldelats ett samordningsnummer enligt 18 a § folkbokföringslagen (1991:481).

För en person som är eller har varit folkbokförd får de uppgifter anges som registrerats enligt lagen (1990:1536) om folkbokföringsregister och som avser

1. personnummer och samordningsnummer,	
2. namn,	
3. adress,	
4. folkbokföringsfastighet,
lägenhetsbeteckning,
folkbokföringsort
<i>och</i>
folkbokföring under särskild
rubrik,	4. folkbokföringsfastighet,
lägenhetsbeteckning,
folkbokföringsort, <i>i kommunen</i>
<i>skrivna och utan känt hemvist,</i>
5. födelsehemort och födelseort,	
6. medborgarskap,	
7. civilstånd,	
8. make, föräldrar, barn och vårdnadshavare,	
9. datum för inflyttning från utlandet,	
10. avregistrering med uppgift om dödsfall, utflyttning till utlandet
eller annan anledning,	
11. anmälan enligt 7 kap. 1
och 10 §§ vallagen (1997:157).	11. anmälan enligt 7 kap. 1
och 10 §§ vallagen (1997:157),

12. församling inom Svenska kyrkan.

För en person som har tilldelats ett samordningsnummer får anges de uppgifter som har registrerats enligt 7 § tredje och fjärde styckena lagen (1990:1536) om folkbokföringsregister.

6 §

Uppgift i aviseringsregistret som enligt lag eller förordning får registreras även i annat register får lämnas ut till den registeransvarige i form av utskrift eller på medium för automatisk databehandling. Uppgift som inte enligt lag eller förordning får registreras i det andra registret får lämnas ut till den registeransvarige på medium för automatisk databehandling om det följer av lag eller förordning eller om regeringen har medgett det.

En myndighet får ha terminalåtkomst till aviseringsregistret i fråga om uppgift om personnummer, namn, adress, folkbokföringsfastighet, lägenhetsbeteckning och folkbokföringsort samt avregistrering från folkbokföringen. Regeringen får föreskriva om terminalåtkomst även för annan än myndighet eller om sådan åtkomst till annan uppgift i registret än som nyss sagts.

En myndighet får ha terminalåtkomst till aviseringsregistret i fråga om uppgift om personnummer, namn, adress, folkbokföringsfastighet, lägenhetsbeteckning, folkbokföringsort och församling inom Svenska kyrkan samt avregistrering från folkbokföringen. *Åtkomst till uppgift om fastighet som har bestämts med stöd av 13a § folkbokföringslagen (1991:481) får dock finnas endast om regeringen har medgett det.* Regeringen får föreskriva om terminalåtkomst även för annan än myndighet eller om sådan åtkomst till annan uppgift i registret än som nyss sagts.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

Steg 2

Härigenom föreskrivs att 4 och 6 §§ lagen (1995:743) om aviseringsregister skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Aviseringsregistret får innehålla uppgifter om personer som är eller har varit folkbokförda i landet och om personer som har tilldelats ett samordningsnummer enligt 18 a § folkbokföringslagen (1991:481).

För en person som är eller har varit folkbokförd får de uppgifter anges som registrerats enligt lagen (1990:1536) om folkbokföringsregister och som avser

1. personnummer och samordningsnummer,
2. namn,
3. adress,
4. folkbokföringsfastighet, lägenhetsbeteckning, folkbokföringsort, i kommunen skriven och utan känt hemvist,
5. födelsehemort och födelseort,
6. medborgarskap,
7. civilstånd,
8. make, föräldrar, barn och vårdnadshavare,
9. datum för inflyttning från utlandet,
10. avregistrering med uppgift om dödsfall, utflyttning till utlandet eller annan anledning,
11. anmälan enligt 7 kap. 1 och 10 §§ vallagen (1997:157),
11. anmälan enligt 7 kap. 1 och 10 §§ vallagen (1997:157).
12. församling inom Svenska kyrkan

kyrkan

För en person som har tilldelats ett samordningsnummer får anges de uppgifter som har registrerats enligt 7 § tredje och fjärde styckena lagen (1990:1536) om folkbokföringsregister.

6 §

Uppgift i aviseringsregistret som enligt lag eller förordning får registreras även i annat register får lämnas ut till den registeransvarige i form av utskrift eller på medium för automatisk databehandling. Uppgift som inte enligt lag eller förordning får registreras i det andra registret får lämnas ut till den registeransvarige på medium för automatisk databehandling om det följer av lag eller förordning eller om regeringen har medgett det.

En myndighet får ha terminalåtkomst till aviseringsregistret i fråga om uppgift om personnummer, namn, adress, folkbokföringsfastighet, lägenhetsbeteckning, folkbokföringsort *och församling inom Svenska kyrkan* samt avregistrering från folkbokföringen. Åtkomst till uppgift om fastighet som har bestämts med stöd av 13a § folkbokföringslagen (1991:481) får dock finnas endast om regeringen har medgett det. Regeringen får föreskriva om terminalåtkomst även för annan än myndighet eller om sådan åtkomst till annan uppgift i registret än som nyss sagts.

En myndighet får ha terminalåtkomst till aviseringsregistret i fråga om uppgift om personnummer, namn, adress, folkbokföringsfastighet, lägenhetsbeteckning *och* folkbokföringsort samt avregistrering från folkbokföringen. Åtkomst till uppgift om fastighet som har bestämts med stöd av 13a § folkbokföringslagen (1991:481) får dock finnas endast om regeringen har medgett det. Regeringen får föreskriva om terminalåtkomst även för annan än myndighet eller om sådan åtkomst till annan uppgift i registret än som nyss sagts.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

4 Förslag till Lag om aviseringsskyldighet för Svenska kyrkan avseende förändringar i församlingsindelningen, m.m.

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelse

1 § I denna lag finns vissa föreskrifter om skyldighet för Svenska kyrkan att underrätta några myndigheter om beslutade ändringar i församlingsindelningen. Underrättelseskyldigheten avser sammanslagningar och delningar av församlingar samt andra ändringar i församlingsindelningen.

I lagen finns också föreskrifter om skyldighet för vissa myndigheter att underrätta Svenska kyrkan om ändringar i den kommunala indelningen och om fastighetsbildningsåtgärder.

Information från Svenska kyrkan

2 § När Svenska kyrkan har beslutat om en ändring i församlingsindelningen skall den enhet som har fattat beslutet genast underrätta Riksskatteverket, Lantmäteriverket och den registeransvariga lantmäterimyndighet som berörs av ändringen. Anmälan skall innehålla sådan information att lantmäterimyndigheten kan registrera indelningsändringen.

Om ändringen innebär att församlingar slagits samman eller delats eller bytt namn skall även Statistiska centralbyrån genast informeras.

Information till Svenska kyrkan

3 § När fråga har väckts hos en myndighet om ändrad indelning enligt lagen (1979:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och landsting skall myndigheten genast underrätta Svenska kyrkan. Svenska Kyrkan skall vidare underrättas när beslut om ändring enligt lagen har meddelats.

Underrättelse enligt första stycket skall lämnas till berörda församlingar och stift.

4 § När en lantmäterimyndighet har fattat ett beslut enligt fastighetsbildningslagen (1970:988) som får till följd att en gräns för fastighet eller kommun inte längre överensstämmer med en gräns för församling skall Svenska kyrkan genast underrättas om beslutet.

Underrättelse skall lämnas till berörda församlingar och stift.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

5 Förslag till Lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 11 § och 4 kap. 41 § fastighetsbildningslagen (1970:988) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

11 §

Fastighetsbildning som medför ändring av gräns för kommun får ske endast om åtgärden är av väsentlig betydelse för en ändamålsenlig fastighetsindelning eller om den kommunala indelningen blir lämpligare.

Till fastighetsbildning som avses i första stycket skall inhämtas regeringens eller länsstyrelsens medgivande, om lantmäterimyndigheten finner gränsändringen kunna medföra olämplig indelning i förvaltningsområden. Medgivande skall alltid inhämtas, om kommun *eller församling* begär det eller åtgärden innebär att hel fastighet överföres till annan domkrets för allmän underrätt.

Till fastighetsbildning som avses i första stycket skall inhämtas regeringens eller länsstyrelsens medgivande, om lantmäterimyndigheten finner gränsändringen kunna medföra olämplig indelning i förvaltningsområden. Medgivande skall alltid inhämtas, om kommun begär det eller åtgärden innebär att hel fastighet överföres till annan domkrets för allmän underrätt.

Är fastighetsbildning beroende av medgivande enligt andra stycket, skall lantmäterimyndigheten anmäla förhållandet till länsstyrelsen.

4 kap.

41 §

Föranleder fastighetsbildning som avses i 3 kap. 11 § ändring av gräns för kommun *eller församling*, skall lantmäterimyndigheten underrätta kommunen *eller församlingen* om fastighetsbildningen och dess inverkan på indelningen i förvaltningsområden. Kommunen *eller församlingen* skall beredas tillfälle att begära inhämtande av medgivande som avses i 3 kap. 11 §, om ej sådant medgivande ändå skall inhämtas.

Föranleder fastighetsbildning som avses i 3 kap. 11 § ändring av gräns för kommun skall lantmäterimyndigheten underrätta kommunen om fastighetsbildningen och dess inverkan på indelningen i förvaltningsområden. Kommunen skall beredas tillfälle att begära inhämtande av medgivande som avses i 3 kap. 11 §, om ej sådant medgivande ändå skall inhämtas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

6 Förslag till Lag om ändring i lagen (1970:991) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1970:991) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning dels att 3 och 7 §§ skall upphöra att gälla, dels att rubriken till lagen samt att 5 och 6 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Lag (1970:991) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning

Föreslagen lydelse

Lag (1970:991) om ändring i kommunal indelning i samband med fastighetsbildning

3 §

Om en församlingsgräns sammanfaller med en kommungräns som ändras enligt 1 eller 2 §, ändras församlingsgränsen på samma sätt.

Vid fastighetsbildning över församlingsgräns i andra fall gäller följande:

1. Mark som genom fastighetsreglering överförs till en fastighet eller samfällighet som i sin helhet är belägen inom en annan församling skall i fortsättningen höra till den församlingen.

2. *Tillförs en fastighet eller samfällighet som är belägen inom flera församlingar genom fastighetsreglering mark från en annan församling, skall marken höra till en av de först angivna församlingarna.*

3. *Om en fastighet eller samfällighet bildas av mark från flera församlingar, skall den nya enheten höra till en av dessa församlingar.*

Ändring av församlingsgräns i de fall som avses i andra stycket sker genom beslut av lantmäterimyndigheten.

Myndigheten får i dessa fall i stället besluta att församlingsgränsen skall lämnas orubbad, om det föreligger särskilda skäl.

5 §

Vid prövning av fråga om medgivande till fastighetsbildning skall iakttagas att olämplig indelning i förvaltningsområden eller avsevärd olägenhet för kommun *eller församling* ej uppkommer. För sådant ändamål kan föreskrivas avsteg från 1 eller 2 §, dock ej så att fastighet kommer att omfatta enskild mark inom mer än en kommun. Vidare kan fastställas reglering rörande kommunernas *eller församlingarnas* inbördes ekonomiska förhållanden och meddelas andra föreskrifter med anledning av indelningsändringen. För undvikande av olämplig indelning i förvaltningsområden kan även bestämmas att fastighet, samfällighet eller del av samfällighet,

Vid prövning av fråga om medgivande till fastighetsbildning skall iakttagas att olämplig indelning i förvaltningsområden eller avsevärd olägenhet för kommun ej uppkommer. För sådant ändamål kan föreskrivas avsteg från 1 eller 2 §, dock ej så att fastighet kommer att omfatta enskild mark inom mer än en kommun. Vidare kan fastställas reglering rörande kommunernas inbördes ekonomiska förhållanden och meddelas andra föreskrifter med anledning av indelningsändringen. För undvikande av olämplig indelning i förvaltningsområden kan även bestämmas att fastighet, samfällighet eller del av samfällighet, som ej beröres av fastighets-

som ej beröres av fastighetsbildningen, skall överflyttas till annan kommun *eller församling*.

bildningen, skall överflyttas till annan kommun.

Indelningsändring enligt 1-2 §§ och 3 § första stycket träder i kraft den dag uppgift om fastighetsbildningen införts i fastighetsregistret, om ej annat bestämts i beslut om medgivande till fastighetsbildningen.

6 §

Indelningsändring enligt 1 eller 2 § träder i kraft den dag uppgift om fastighetsbildningen införts i fastighetsregistret, om ej annat bestämts i beslut om medgivande till fastighetsbildningen.

I ärenden om indelningsändring enligt 3 § andra och tredje styckena skall lantmäterimyndigheten ge berörda kommuner, församlingar och fastighetsägare tillfälle att yttra sig, om det inte är uppenbart obehövt. Vid behov skall samråd ske med stiftsstyrelsen.

7 §

Stiftsstyrelsen, berörda kommuner, församlingar och fastighetsägare samt andra som har yttrat sig och som beslutet angår skall utan dröjsmål underrättas om lantmäterimyndighetens beslut i sådana ärenden. Beslutet överklagas hos kammarkollegiet inom tre veckor från den dag beslutet meddelades. Kollegiets beslut i ärenden som överklagats dit får inte överklagas.

*En indelningsändring enligt
3 § andra stycket träder i kraft
den dag beslutet därom vinner
laga kraft, om inte annat har
bestämts i beslutet.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

7 Förslag till Lag om ändring i utsökningsregisterlagen (1986:617)

Härigenom föreskrivs att 4 § utsökningsregisterlagen (1986:617) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

För en fysisk person skall i det centrala utsökningsregistret anges

1. namn, adress och personnummer eller samordningsnummer, eller, när uppgift om sådant nummer saknas, särskilt registreringsnummer,	
2. civilstånd och dag för civilståndsändring,	
3. om han har avlidit dagen för dödsfallet,	
4. om han har flyttat till utlandet dagen för utflyttningen och den <i>församling</i> från vilken utflyttningen skett.	4. om han har flyttat till utlandet dagen för utflyttningen och den <i>kommun</i> från vilken utflyttningen skett.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

8 Förslag till Lag om ändring i lagen (1996:1156) om receptregister

Steg 1

Härigenom föreskrivs att 4 och 5 §§ lagen (1996:1156) om receptregister skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

I den utsträckning det behövs för registerändamålen enligt 3 § får receptregistret innehålla följande uppgifter som kan hänföras till enskilda personer:

1. inköpsdag, vara, mängd, dosering, kostnad och kostnadsreducering enligt lagen (1996:1150) om högkostnadsskydd vid köp av läkemedel m.m.,

2. förskrivningsorsak,

3. patientens namn, personnummer och folkbokföringsort samt postnumret i patientens bostadsadress,

4. förskrivarens namn, yrke, specialitet och arbetsplats, *och*

5. samtycke enligt 3 § andra stycket.

4. förskrivarens namn, yrke, specialitet och arbetsplats,

5. samtycke enligt 3 § andra stycket, *och*
6. församling inom Svenska kyrkan.

Förskrivningsorsak skall anges med en kod.

5 §

Receptregistret får tillföras

1. uppgifter om patienters namn, personnummer, folkbokföringsort *och* postnummer från det statliga person- och adressregistret, och

1. uppgifter om patienters namn, personnummer, folkbokföringsort, *församling inom Svenska kyrkan* och postnummer från det statliga person- och adressregistret, och

2. de uppgifter om förskrivare som anges i 4 § från ett register hos Socialstyrelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

Steg 2

Härigenom föreskrivs att 4 och 5 §§ lagen (1996:1156) om receptregister skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

I den utsträckning det behövs för registerändamålen enligt 3 § får receptregistret innehålla följande uppgifter som kan hänföras till enskilda personer:

1. inköpsdag, vara, mängd, dosering, kostnad och kostnadsreducering enligt lagen (1996:1150) om högkostnadsskydd vid köp av läkemedel m.m.,

2. förskrivningsorsak,

3. patientens namn, personnummer och folkbokföringsort samt postnumret i patientens bostadsadress,

4. förskrivarens namn, yrke, specialitet och arbetsplats, *och*

5. samtycke enligt 3 § andra stycket, *och* 5. samtycke enligt 3 § andra stycket.

6. *Församling inom Svenska kyrkan.*

Förskrivningsorsak skall anges med en kod.

5 §

Receptregistret får tillföras

1. uppgifter om patienters namn, personnummer, folkbokföringsort, *församling inom Svenska kyrkan* och postnummer från det statliga person- och adressregistret, och

1. uppgifter om patienters namn, personnummer, folkbokföringsort och postnummer från det statliga person- och adressregistret, och

2. de uppgifter om förskrivare som anges i 4 § från ett register hos Socialstyrelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

9 Förslag till Lag om ändring i vallagen (1997:157)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 7 § vallagen (1997:157) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

7 §

En valkrets skall utformas så att den kan få minst 15 kommunfullmäktige. Den bör ha en sammanhängande gränslinje. *En församling skall lämnas odelad eller i vart fall inte delas in i fler än två kretsar.* Antalet fullmäktige för hela kommunen skall fördelas så jämnt som möjligt.

En valkrets skall utformas så att den kan få minst 15 kommunfullmäktige. Den bör ha en sammanhängande gränslinje. Antalet fullmäktige för hela kommunen skall fördelas så jämnt som möjligt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

10 Förslag till Lag om ändring i lagen (1997:158) om röstlängdsregister

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1997:158) om röstlängdsregister skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

För den som avses i 4 § får registret innehålla uppgifter om

1. namn, personnummer, adress och den *församling* som personen är folkbokförd *i* enligt folkbokföringslagen (1991:481), och

2. medborgarskap.

För den som inte är folkbokförd i landet får i registret också anges när de utvandrade.

1. namn, personnummer, adress och den *fastighet* som personen är folkbokförd *på* enligt folkbokföringslagen (1991:481), och

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

11 Förslag till Lag om ändring i lagen (1998:527) om det statliga personadressregistret

Steg 1

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1998:527) om det statliga personadressregistret skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

SPAR får innehålla uppgifter om personer som är folkbokförda i landet. För sådana personer får följande anges:

1. namn,
2. personnummer,
3. adress,
4. folkbokföringsort,
5. födelsehemort,
6. svenskt medborgarskap,
7. make eller vårdnadshavare,
8. avregistrering från folkbokföringen på grund av dödsfall, med angivande av tidpunkt, eller avregistrering av annan anledning,
9. summan av taxerad förvärvsinkomst och inkomst av kapital, dock lägst noll kronor,
10. beskattningsbar förmögenhet,
11. ägare av småhusenhet eller lantbruksenhet med småhus på tomtmark samt uppgift om kommun (belägenhet),
12. taxeringsvärde för småhusenhet.

4. folkbokföringsort *och församling inom Svenska kyrkan,*

På begäran av en registrerad skall det i SPAR också anges att uppgifter om denne inte får behandlas vid urvalsdragningar enligt 3 § 2 för direktreklam.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

Steg 2

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1998:527) om det statliga personadressregistret skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

SPAR får innehålla uppgifter om personer som är folkbokförda i landet. För sådana personer får följande anges:

1. namn,
2. personnummer,
3. adress,
4. folkbokföringsort *och* 4. folkbokföringsort,
församling inom Svenska kyrkan,
5. födelsehemort,
6. svenskt medborgarskap,
7. make eller vårdnadshavare,
8. avregistrering från folkbokföringen på grund av dödsfall, med angivande av tidpunkt, eller avregistrering av annan anledning,
9. summan av taxerad förvärvsinkomst och inkomst av kapital, dock lägst noll kronor,
10. beskattningsbar förmögenhet,
11. ägare av småhusenhet eller lantbruksenhet med småhus på tomtmark samt uppgift om kommun (belägenhet),
12. taxeringsvärde för småhusenhet.

På begäran av en registrerad skall det i SPAR också anges att uppgifter om denne inte får behandlas vid urvalsdragningar enligt 3 § 2 för direktreklam.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

12 Förslag till Lag om ändring i lagen (1998:938) om behandling av personuppgifter om totalförsvarspliktiga

Steg 1

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1998:938) om behandling av personuppgifter om totalförsvarspliktiga skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

I automatiserat register över totalförsvarspliktiga får endast följande personuppgifter föras in:

1. personnummer eller samordningsnummer, namn, adress, telefonnummer *och* folkbokföringsort,

1. personnummer eller samordningsnummer, namn, adress, telefonnummer, folkbokföringsort *och församling inom Svenska kyrkan,*

2. hinder för genomförande av utredning som avses i 3 § första stycket, för utbildning eller för krigsplacering eller annat ianspråktagande av den registrerade för totalförsvarets räkning,

3. boende- och familjeförhållanden samt försörjning, om uppgiften behövs för att Totalförsvarets pliktverk skall kunna fullgöra sina åligganden i fråga om förmåner till totalförsvarspliktiga,

4. utbildning, anställning, kunskaper, färdigheter, anlag och intressen som har betydelse för bedömningen av den registrerades användbarhet inom totalförsvaret,

5. fysisk och psykisk hälsa och förmåga jämte de uppgifter som ligger till grund för bedömningen härav,

6. om den registrerade är svensk medborgare eller inte,

7. utgången i mål om ansvar för brott mot totalförsvarsplikten,

8. att den registrerade har dömts till påföljd för brott som framgår av uppgift ur belastningsregistret som Totalförsvarets pliktverk fått del av,

9. att den registrerade genomgått säkerhetsprövning enligt säkerhetsskyddslagen (1996:627), vilken säkerhetsklass prövningen avsett och resultatet av denna,

10. vad som bestämts vid inskrivningen enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarspflicht eller lagen (1994:1810) om möjlighet för kvinnor att fullgöra värnplikt eller civilplikt med längre grundutbildning,

11. krigsplacering, annat ianspråktagande av den registrerade för totalförsvaret eller särskild uppgift som han eller hon skall utföra vid höjd beredskap,

12. tjänstgöring inom totalförsvaret samt betyg, vitsord, förordnanden och utmärkelser som är att hänföra till denna, samt

13. personliga förhållanden i övrigt som åberopas av den registrerade, om de rör hans eller hennes tjänstgöring inom totalförsvaret.

Andra känsliga personuppgifter än sådana uppgifter som rör hälsa eller religiös övertygelse får inte föras in i ett automatiserat register över totalförsvarspflichtiga. Uppgifter om religiös övertygelse får endast registreras om den registrerade har lämnat sitt uttryckliga samtycke till att uppgifterna behandlas i registret och de rör hans eller hennes tjänstgöring inom totalförsvaret.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

Steg 2

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1998:938) om behandling av personuppgifter om totalförsvarspflichtiga skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

I automatiserat register över totalförsvarspflichtiga får endast följande personuppgifter föras in:

1. personnummer eller samordningsnummer, namn, adress, telefonnummer, folkbokföringsort <i>och församling inom Svenska kyrkan,</i>	1. personnummer eller samordningsnummer, namn, adress, telefonnummer <i>och</i> folkbokföringsort,
--	--

2. hinder för genomförande av utredning som avses i 3 § första stycket, för utbildning eller för krigsplacering eller annat ianspråktagande av den registrerade för totalförsvarets räkning,

3. boende- och familjeförhållanden samt försörjning, om uppgiften

behövs för att Totalförsvarets pliktverk skall kunna fullgöra sina åligganden i fråga om förmåner till totalförsvarspliktiga,

4. utbildning, anställning, kunskaper, färdigheter, anlag och intressen som har betydelse för bedömningen av den registrerades användbarhet inom totalförsvaret,

5. fysisk och psykisk hälsa och förmåga jämte de uppgifter som ligger till grund för bedömningen härav,

6. om den registrerade är svensk medborgare eller inte,

7. utgången i mål om ansvar för brott mot totalförsvarsplikten,

8. att den registrerade har dömts till påföljd för brott som framgår av uppgift ur belastningsregistret som Totalförsvarets pliktverk fått del av,

9. att den registrerade genomgått säkerhetsprövning enligt säkerhetsskyddslagen (1996:627), vilken säkerhetsklass prövningen avsett och resultatet av denna,

10. vad som bestämts vid inskrivningen enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt eller lagen (1994:1810) om möjlighet för kvinnor att fullgöra värnplikt eller civilplikt med längre grundutbildning,

11. krigsplacering, annat ianspråktagande av den registrerade för totalförsvaret eller särskild uppgift som han eller hon skall utföra vid höjd beredskap,

12. tjänstgöring inom totalförsvaret samt betyg, vitsord, förordnanden och utmärkelser som är att hänföra till denna, samt

13. personliga förhållanden i övrigt som åberopas av den registrerade, om de rör hans eller hennes tjänstgöring inom totalförsvaret.

Andra känsliga personuppgifter än sådana uppgifter som rör hälsa eller religiös övertygelse får inte föras in i ett automatiserat register över totalförsvarspliktiga. Uppgifter om religiös övertygelse får endast registreras om den registrerade har lämnat sitt uttryckliga samtycke till att uppgifterna behandlas i registret och de rör hans eller hennes tjänstgöring inom totalförsvaret.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

13 Förslag till Lag om ändring i lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

För den som tillhör Svenska kyrkan skall begravningsavgift enligt begravningslagen (1990:1144) räknas in i kyrkoavgiften. Detta gäller dock inte för den som är folkbokförd i en församling där kommunen är huvudman för begravningsverksamheten.

Föreslagen lydelse

2 §

För den som tillhör Svenska kyrkan skall begravningsavgift enligt begravningslagen (1990:1144) räknas in i kyrkoavgiften. Detta gäller dock inte för den som är folkbokförd i en kommun, som är huvudman för begravningsverksamheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

14 Förslag till Förordning om ändring i folkbokföringsförordningen (1991:749)

Härigenom föreskrivs i fråga om folkbokföringsförordningen (1991:749)

dels att 4 § skall upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 4 § skall utgå.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2001.

15 Utkast till förslag till Förordning om ändring i fastighetsregisterkungörelsen (1974:1059)

Steg 2

Härigenom föreskrivs att 25, 48 och 59 §§ fastighetsregisterkungörelsen (1974:1059) skall ha följande lydelse.

Föreslagen lydelse

25 §¹ Redovisningen av uppgifter inom de olika avdelningarna sker enligt följande.

Huvudregistrets innehåll	Uppgift redovisas beträffande (anges med X)			
	fastighet	samfällighet	avregistrerad fastighet	avregistrerad samfällighet

Administrativ tillhörighet m.m.

län	X	X	X	X
socken	X	X		

Om särskilda skäl föranleder det, får uppgift som enligt tabellen skall redovisas på enhet i stället redovisas på det registerområde eller den trakt, till vilken enheten hör.

Innebär åtgärd, som avsett fastighet med mantal eller annat däremot svarande skattetal, att fastighetens andel i samfälligheter och i andra förmåner överförs till annan fastighet, skall vid införelse i fastighetsregistret med anledning av åtgärden uppgiften om mantalet eller skattetalet överföras till den andra fastigheten.

¹ Senaste lydelse SFS 1999:730. Ändringen innebär att uppgifter om Svenska kyrkans församlingar utgår.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

48 §

På registerkartan skall redovisas

1. gränser och beteckningar för i huvudregistret redovisade bestående fastigheter och samfälligheter,
2. områden för servitut som avses i 27 § första stycket 1,
3. områden för nyttjanderätt som avses i 27 § första stycket 3,
4. områden och beteckningar för bestående enheter i GA-registret,
5. områden för ledningsrätt som avses i 27 § första stycket 4,
6. områden för vägrätt enligt väglagen (1971:948), dock endast på karta i skala 1: 2000 eller större,
7. uppgifter som är redovisade i planregistret enligt 33 § första stycket 2–7 och andra stycket,
8. kvartersindelningen och kvartersnamnen enligt 12 §,
9. indelningen i län, 9. indelningen i län och kommuner och församling inom kommuner, Svenska kyrkan,
10. indelningen i socknar vid den tidpunkt då fastighetsregistret började föras,
11. allmänna vägar och strandlinjer samt andra terrängdetaljer i den omfattning som krävs för orienteringen.

Utöver vad som anges i första stycket får på registerkartan redovisas uppgifter med anknytning till fastigheter och samfälligheter, såsom adresser enligt adressregistret, jaktvårdsområden och gränspunkter, samt annan administrativ indelning än som avses i första stycket.

59 §

Beträffande ändring i fastighetsregistret som rör indelningen i fastigheter eller som medför ny beteckning för fastighet skall lantmäterimyndigheten lämna uppgift till inskrivningsmyndigheten och skattemyndigheten. Sådan uppgift skall på begäran av lantmäterimyndigheten framställas av Lantmäteriverket och av verket överlämnas till vederbörande myndighet.

Uppgift till inskrivningsmyndighet lämnas till inskrivningsmyndighetens terminal samma dag som registrering sker i fastighetsregistret och skall innehålla

1. fastighetsregisterbeteckning samt, om fastigheten nybildats eller avregistrerats, uppgift härom,
2. ny fastighets ursprung,
3. fastighets areal,
4. åtgärd och datum för registrering,

5. annan än lagfaren ägares person- eller organisationsnummer, där sådant finns, samt namn och adress,

6. om förordnande enligt 10 kap. 9 § andra stycket fastighetsbildningslagen (1970:988) meddelats, uppgift härom,

7. underrättelse som lantmäterimyndighet enligt särskilda bestämmelser skall lämna till inskrivningsmyndighet,

Uppgift till skattemyndigheten lämnas på ADB-medium senast 14 dagar efter den dag registreringen skett. Uppgiften skall innehålla

1. åtgärd och datum för registrering,

2. kommun *och församling*
inom Svenska kyrkan,

2. kommun, *fastställd adress*
och den församling inom
Svenska kyrkan där adressen är
belägen,

3. fastighets registerbeteckning samt uppgift om att fastigheten är ny, befintlig, omregistrerad eller avregistrerad,

4. för omregistrerad fastighet, fastighetens tidigare registerbeteckning,

5. befintlig fastighets arealändring,

6. fastighets areal,

7. typkod,

8. annan än lagfaren ägares person- eller organisationsnummer, där sådant finns, samt namn och adress,

9. om förordnande enligt 10 kap. 9 § andra stycket fastighetsbildningslagen (1970:988) meddelats, uppgift om detta,

10. underrättelse som lantmäterimyndighet enligt särskilda bestämmelser skall lämna till skattemyndighet,

Uppgift om samfällighet och gemensamhetsanläggning lämnas till skattemyndigheten i den utsträckning lantmäteriverket efter samråd med Riksskatteverket föreskriver.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2005.

16 Förslag till Förordning om ändring i förordningen (1999:731) om registrering av trossamfund

Härigenom föreskrivs att 13 § förordningen (1999:731) om registrering av trossamfund skall upphöra att gälla vid utgången av år 2000.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §

Uppgifter som Svenska kyrkan lämnar om den territoriella indelningen i församlingar och om ändringar i denna indelning skall Kammarkollegiet utan dröjsmål lämna till Lantmäteriverket och den registeransvariga lantmäterimyndighet som berörs av en ändring.

Följdändring i anledning av utredningens förslag

Lagen (1989:1007) om överenskommelse mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om folkbokföring innehåller ordet församling, som syftar till territoriell församling inom Svenska kyrkan, i dess artikel 6.

Med hänsyn till att folkbokföring inte längre kommer att ske i territoriell församling bör lagen ändras.

1 Utredningsuppdraget

Enligt direktiven (1998:75) har utredarens uppdrag varit att utreda frågan om folkbokföring alltjämt skall ske i en territoriell församling, när den kyrkliga indelningen blir en intern angelägenhet för Svenska kyrkan.

Utredningsarbetet inleddes under januari 1999. Det har bedrivits på sedvanligt sätt. Experterna har fortlöpande deltagit i arbetet och har stor del i utformningen av betänkandet. Utredningen har sammanträtt vid sju tillfällen.

Som ett led i arbetet har utredningen låtit främst ett antal myndigheter och organisationer besvara en enkät om användandet av församlingsrelaterade uppgifter. I enkäten har utredningen frågat om bl.a. hur ett eventuellt borttagande av sådana uppgifter från folkbokföringen skulle påverka respektive verksamhet. Frågorna och en sammanställning av enkätsvaren finns redovisade i bilaga 2.

Ordföranden och sekreteraren har besökt Riksskatteverket. Sekreteraren har även besökt Lantmäteriverket.

2 Bakgrund

2.1 Vad innebär folkbokföring

Enligt 1 § första stycket folkbokföringslagen (1991:481), nedan FbL, innebär folkbokföring fastställande av en persons bosättning samt registrering av uppgifter om identitet, familj och andra förhållanden som enligt lagen (1990:1536) om folkbokföringsregister får förekomma i sådant register.

Folkbokföringsverksamheten sköts sedan den 1 juli 1991 av skattemyndigheterna medan Riksskatteverket är central förvaltningsmyndighet för folkbokföringen.

Vid sidan av fastställandet av bosättningsförhållanden och registrering av olika personuppgifter fullgör folkbokföringen en annan viktig samhällsfunktion, nämligen att förse myndigheter, företag och andra med korrekta och aktuella uppgifter om befolkningen. Det sker genom att skattemyndigheterna tillhandahåller uppgifter om folkbokförda personers namn, adress, personnummer, civilstånd, medborgarskap m.m. Tillhandahållandet sker bl.a. med hjälp av det s.k. aviseringsregistret och genom att uppgifter överförs till det statliga personadressregistret (SPAR)². Från dessa register erhåller olika användare regelbundet information om exempelvis adressändringar. Folkbokföringsuppgifter görs också tillgängliga i form av personbevis.

2.2 Kort historik och något om folkbokföringens funktion i samhället

Folkbokföringen, som fram till och med den 30 juni 1991 ombesörjdes av Svenska kyrkan, har gamla anor. Den första riksomfattande bestämmelsen om befolkningsregistrering kom år 1686. Prästerna fick då skyldighet att föra husförhörlängder över hela befolkningen.

² Registren regleras genom lagen (1995:743) om aviseringsregister och lagen (1998:527) om det statliga personadressregistret.

Genom 1946 års folkbokföringsförordning fastlades att det huvudsakliga syftet med folkbokföring var att för samhällets behov, skatteindrivning, deklarationskontroll m.m., registrera medborgarna. En hel del av enskilda personers rättigheter och skyldigheter i samhället är beroende av att han eller hon är folkbokförd. För utövandet av vissa rättigheter har det också betydelse var personen i fråga är folkbokförd.

Nuvarande FbL ersatte folkbokföringslagen (1967:198) och trädde i kraft den 1 juli 1991. En stor skillnad mellan FbL och 1967 års lag är att begreppen kyrkobokföring och mantalsskrivning ersattes av ett enhetligt begrepp, folkbokföring. Några genomgripande materiella förändringar avseende kriterierna för var en person skall folkbokföras eller rörande lagens bosättningsbegrepp genomfördes inte med FbL.

2.3 Vad avgör i dagsläget var en person skall folkbokföras?

2.3.1 Nuvarande huvudregler i folkbokföringslagen och beslutande myndighet

Enligt 6 § första stycket FbL skall en person folkbokföras på den fastighet och i den territoriella församling där han enligt 7–13 §§ FbL är att anse som bosatt. Om en person är bosatt på en fastighet som innehåller flera bostadslägenheter skall han folkbokföras också på lägenhet. Detta gäller än så länge enbart personer bosatta i Gävle kommun och Högalids församling i Stockholm. Se mera om detta i avsnitt 2.5.

I 7–12 §§ FbL regleras på vilken fastighet en person skall anses vara bosatt.

Om en persons bosättning kan knytas till en församling men inte till en viss fastighet skall denne anses vara bosatt i församlingen och folkbokförs då under rubriken ”på församlingen skrivna”, se 13 § FbL och 4 § folkbokföringsförordningen (1991:749).

Om det av en eller annan orsak inte går att fastställa var i landet en person skall folkbokföras, folkbokförs han eller hon under rubriken ”utan känt hemvist” (4 § folkbokföringsförordningen). Den som oavbrutet under två år saknat känt hemvist avregistreras från folkbokföringen som obefintlig (21 § FbL). I 19 och 20 §§ FbL regleras andra fall som leder till avregistrering från folkbokföringen.

Det är skattemyndigheterna som beslutar i ärenden enligt FbL (1 § tredje stycket och 34 § FbL). Beslut fattas efter anmälan eller ansökan eller när myndigheterna finner skäl att självmant ta upp frågan om en persons folkbokföring. Rör ärendet folkbokföring på fastighet

eller i församling beslutar skattemyndigheten i den region där fastigheten eller församlingen är belägen. I övriga ärenden beslutar den skattemyndighet inom vars verksamhetsområde en person är eller senast har varit folkbokförd eller, i fråga om ärende enligt 1 § andra stycket FbL, den skattemyndighet som enligt särskilda bestämmelser skall underrättas om händelsen.

2.3.2 Undantagen i folkbokföringslagen för var en person skall folkbokföras

I 14–16 §§ FbL regleras de undantag som finns från huvudregeln att man skall vara folkbokförd där man är bosatt (6 § sista stycket FbL).

Undantaget i 14 § avser personer som i statlig tjänst är stationerade utomlands. Enligt huvudregeln skall en sådan person folkbokföras på den fastighet och i den församling där han eller hon var eller borde ha varit folkbokförd innan utlandstjänstgöringen påbörjades eller, om ändrade förhållanden föranleder det, endast i församlingen. Personerna i fråga kan dock efter ansökan folkbokföras på en fastighet i en församling där någon i familjen äger fast egendom eller innehar en bostad med bostadsrätt.

Undantaget i 15 § FbL avser personer som bor i olika former av äldreboende. En person som har flyttat till sådant boende i en annan församling än där han eller hon är folkbokförd kan ha kvar sin folkbokföring i utflyttningsförsamlingen. Personen folkbokförs då på den fastighet där vederbörande tidigare var eller borde ha varit folkbokförd eller endast i församlingen eller, om det finns särskilda skäl, på en annan fastighet. Den som är folkbokförd i den församling där äldreboendet är beläget får enligt 15 § FbL folkbokföras på en annan fastighet i den församlingen om det finns särskilda skäl. Den valfrihet som bestämmelsen innebär infördes år 1965 i 1946 års folkbokföringsförordning (prop. 1965:93). Ursprungligen fanns inga särbestämmelser i förordningen om vistelser på dylikt boende. Det medförde att de som flyttade till särskilt boende blev kyrkobokförda där oberoende av om boendet låg i en annan församling än där de tidigare varit kyrkobokförda och mantalsskrivna. En flyttning till äldreboende klippte sålunda av banden med den gamla hemförsamlingen vilken kunde ha stor känslomässig betydelse för personerna i fråga. 1960 års riksdag beslöt, främst mot bakgrund av ”humanitära” skäl, om ett tillägg i 1946 års förordning av innebörd att en flyttning till äldreboende inte skulle påverka en persons kyrkobokföring. Oklarhet rådde dock om förändringen i förordningen medförde någon valfrihet för dessa personer angående deras kyrkobokföringsort. För att råda bot på denna oklarhet föreslogs i nämnda proposition att den

som var bosatt i äldreboende skulle få välja vilken av församlingarna som skulle vara personens kyrkobokföringsort. Orsaken till denna valfrihet var huvudsakligen de ovan nämnda "humanitära" skälen. Detta innebar bl.a. att den som inte kände någon större samhörighet med sin tidigare hemförsamling kunde välja att kyrkobokföras i den församling där fastigheten med äldreboendet var belägen.

Undantaget enligt 16 § FbL avser personer som av särskilda skäl kan antas bli utsatta för brott, förföljelser eller allvarliga trakasserier på annat sätt. En sådan person får vid flyttning till en annan församling medges att ha kvar sin folkbokföring i utflyttningsförsamlingen. Kvarskrivning är det begrepp som används för folkbokföring i sådana fall. I dagsläget är något hundratal personer kvarskrivna enligt 16 § FbL.

2.3.3 Bosättningsbegreppet

Enligt 7 § första stycket FbL anses en person bosatt på den fastighet där denne regelmässigt tillbringar eller, när byte av bostad har skett, kan antas komma att regelmässigt tillbringa sin dygnsvila. Den som därigenom kan anses vara bosatt på mer än en fastighet anses vara bosatt på den fastighet där personen sammanlever med sin familj eller, med hänsyn till övriga omständigheter, får anses ha sitt egentliga hemvist. En person skall, enligt paragrafens andra stycke, anses regelmässigt tillbringa sin dygnsvila på en fastighet där han eller hon under sin normala livsföring tillbringar dygnsvilan minst en gång i veckan eller i samma omfattning men med annan förläggning i tiden.

2.3.4 Undantag från bosättningsbegreppets huvudregel

Undantag från huvudregeln om var en person skall anses vara bosatt finns i 8–11 §§ FbL. Om en person under en på förhand bestämd tid av högst sex månader regelmässigt tillbringar sin dygnsvila på en annan fastighet än den där han har sitt egentliga hemvist, anses detta inte leda till ändrad bosättning (8 § FbL).

En person, som under en på förhand bestämd tid regelmässigt tillbringar sin dygnsvila på en annan fastighet än den där personens familj är bosatt, anses vara bosatt hos familjen (9 § FbL). Någon bortre tidsgräns har i detta fall inte uppställts av lagstiftaren. Något krav på samvaro med familjen under den tid vistelsen varar finns inte heller.

I 10 § anges vissa vistelser och uppdrag som inte påverkar en persons bosättning enligt FbL. Lagen talar om uppdrag som riksdagsledamot,

statsråd m.m., fullgörande av totalförsvarsplikt och vård vid en institution för sjukvård, vård av unga, kriminalvård eller vård av missbrukare. En vistelse på en viss fastighet som föranleds av något av ovan nämnda förhållanden anses inte heller leda till ändrad bosättning om personen har anknytning till en annan fastighet genom att disponera en bostad där (10 § andra stycket). Sammanlever personen med sin familj på en fastighet där han eller hon med tillämpning av 7 § FbL skulle anses vara bosatt, får skattemyndigheten dock efter ansökan besluta att han eller hon skall folkbokföras på den fastigheten.

En elev som till följd av att han genomgår grund-, gymnasieskola eller motsvarande utbildning bor på annan fastighet än föräldrarnas, anses ändock bosatt hos föräldrarna (11 § FbL).

2.3.5 Hjälpregeln i 12 § folkbokföringslagen för att fastställa en persons bosättning

Den som inte regelmässigt tillbringar sin dygnsvila på någon viss fastighet eller regelmässigt tillbringar sin dygnsvila endast på en fastighet där han eller hon med tillämpning av 10 § FbL inte skall anses vara bosatt, anses bosatt på den fastighet till vilken han eller hon med hänsyn till sina familje- och arbetsförhållanden och övriga omständigheter kan anses ha sin starkaste anknytning (12 § FbL).

2.3.6 På församlingen skrivna

Som tidigare nämnts skall en person vars bosättning med tillämpning av 7–12 §§ FbL kan hänföras till en församling men inte till viss fastighet inom denna anses vara bosatt i församlingen (13 § FbL).

I september 1999 var sammanlagt 15 600 personer folkbokförda enbart i församling. På utredningens begäran har Riksskatteverket och Statistiska centralbyrån tagit fram material angående personer som folkbokförs enbart i församling. I det sammanhanget har Riksskatteverket, som bl.a. gjort vissa stickprovsundersökningar av enskilda fall, anfört följande.

De personer som i dag är folkbokförda under rubriken ”på församlingen skrivna” är till allra största delen sådana som före folkbokföringen på församlingen varit folkbokförda på en fastighet i samma församling. Det synes vara sällsynt att någon folkbokförs direkt under rubriken ”på församlingen skrivna” i en ny församling, under år 1998 fanns endast 62 sådana fall.

I praxis sker överföring till ”på församlingen skrivna” i allmänhet när en person inte längre har någon anknytning till sin dittillsvarande folkbokföringsfastighet, men samtidigt inte kan knytas till en ny sådan. Denna praxis grundas inte på någon uttrycklig bestämmelse i FbL utan på gammal hävd.

Den i praktiken vanligaste situationen då folkbokföring sker under rubriken ”på församlingen skrivna” i ny församling torde vara då en person flyttar till en mobil bostad, vanligen en husvagn. I de flesta sådana fall torde emellertid personerna ha kunnat knytas till en fastighet eftersom en person som bor i t.ex. en husvagn i praktiken tillbringar sin dygnsvila på en viss fastighet. Han eller hon skulle därmed med stöd av 7 eller 12 § FbL kunna hänföras till en viss fastighet. Endast i det teoretiskt möjliga men i praktiken osannolika fallet att en person bor i en husvagn som ständigt rör sig mellan olika fastigheter inom en församling är det nödvändigt att folkbokföra honom eller henne såsom ”på församlingen skrivna”. Att personer bosatta i husvagnar folkbokförs under rubriken ”på församlingen skrivna” torde dock vara en allmänt tillämplig praxis, som även kan ha uppstått av praktiska skäl eftersom det i det enskilda fallet kan vara svårt för skattemyndigheten att utreda på vilken fastighet han eller hon har bosatt sig.

Det förekommer även att personer flyttas till ”på församlingen skrivna” i en annan församling där personen vistas vid en vårdinstitution. En sådan tillämpning av FbL torde dock vara tveksam.

Det synes undantagsvis ha inträffat att en person som inte är folkbokförd enligt 3 § FbL bedömts vara bosatt i Sverige utan att kunna hänföras till en viss fastighet. Exempel på en sådan situation är då en utvandrad svensk utan familj återvänder för att tillbringa resten av livet i Sverige men omedelbart tas in för långvarig vård. I en sådan situation kan folkbokföring ha skett under rubriken ”på församlingen skrivna” i den församling som personen tidigare varit folkbokförd i eller i den församling där vårdinrättningen ligger. I ett sådant fall torde emellertid även folkbokföring på vårdinrättningens fastighet ha varit möjlig enligt 12 § och/eller 15 § FbL.

För närvarande (hösten 1999) finns 9 254 män och 6 346 kvinnor folkbokförda under rubriken ”på församlingen skrivna”. Det kan omedelbart konstateras att män är signifikant överrepresenterade. Av hela den gruppen utgör ogifta män mellan 25 och 50 år cirka 20 procent.

Enligt en beräkning grundad på den ovan nämnda stickprovsgranskningen fördelar sig de 15 600 personerna på följande kategorier;

- * äldreboende, cirka 4 600 st.
- * vårdinrättningar, cirka 2 900 st.
- * kriminalvård, cirka 300 st.
- * utsända statsanställda, cirka 200 st.
- * bostadslösa, cirka 1 900 st.
- * övriga (fastighet outhärdad m.m.), cirka 5 500 st.

I den stora gruppen övriga torde ingå åtskilliga personer som antingen skulle kunna vara folkbokförda på en fastighet eller föras till rubriken "utan känt hemvist".

Av de som under det senaste året flyttades till "på församlingen skrivna" var 62 personer direkt folkbokförda under rubriken vid inflyttningen till den aktuella församlingen, alltså inflyttade till rubriken från en annan församling. Den stickprovsvisa granskningen tyder på att huvuddelen av dessa 62 personer hade kunnat kvarstå i sin tidigare församling eller knytas till en fastighet i den nya församlingen. Av detta kan den slutsatsen dras att den nuvarande bestämmelsen i 13 § FbL om folkbokföring under rubriken "på församlingen skrivna" i praktiken inte påverkar fördelningen av personer mellan församlingarna.

Tabell 1. Förändringar under år 1998 inom gruppen personer som är på församlingen skrivna (Källa: Statistiska centralbyrån).

Överförda från "På församlingen skrivna" år 1998							
Överförda till	Från och till "på församlingen skrivna"	Inom samma församling	Inom samma kommun, annan församling	Inom samma län, annan kommun	Annat län	Utlandet	Totalt
Fastighet		1 171	1 028	553	687		3 439
På församlingen skrivna	13		9	20	20		62
Utan känt hemvist		81	5				86
Obefintlighetsregistret						2	2
Okänt						133	133
Specificerade länder						387	387
Totalt	13	1 252	1 042	573	707	522	4 109

Tabell 2. Förändringar under år 1998 inom gruppen personer som saknar känt hemvist (Källa: Statistiska centralbyrån).

Överförda från "Utan känt hemvist" år 1998							
Överförda till	Från och till "utan känt hemvist"	Inom samma församling	Inom samma kommun, annan församling	Inom samma län, annan kommun	Annat län	Utlandet	Totalt
Fastighet		325	341	209	248		1 123
På församlingen skrivna		85	8	10	8		111
Utan känt hemvist	13						13
Specificerat land						241	241
Obefintlighetsregistret						487	487
Okänt						179	179
Totalt	13	410	349	219	256	907	2 154

Sammanfattningsvis fyller alltså folkbokföring i församling främst den funktionen att en persons bosättning kan fastställas trots att det inte går att knyta vederbörande till en viss folkbokföringsfastighet. För att en persons rättigheter och skyldigheter skall kunna bevakas är det tillfyllest att personens bosättning – eller snarare brist på bosättning – kan knytas till en församling.

Att församling används som begrepp inom folkbokföringen har sin bakgrund i äldre förhållanden. När Svenska kyrkan hade ansvaret för folkbokföringen var det naturligt att bosättningen knöts till kyrkans församlingar.

2.3.7 Folkbokföringsort, innebörd och användningsområden

I 1967 års folkbokföringslag (8 §) definierades kyrkobokföringsort som den församling i vilken en person var kyrkobokförd.

Begreppet folkbokföringsort förekommer för närvarande på två ställen i FbL, nämligen i rubriken till 6 § och i 16 §. Det finns ingen definition av begreppet folkbokföringsort i FbL och den proposition som låg till grund för FbL ger ingen närmare vägledning till tolkning av begreppet. Man får utgå från att begreppet överfördes från 1967 års folkbokföringslag utan några närmare överväganden. I det betänkande, Ny folkbokföringslag (SOU 1990:50), som föregick FbL föreslogs en paragraf med definitioner av olika begrepp. I den paragrafen angavs bl.a. att folkbokföringsort skulle vara den församling i vilken en person är folkbokförd. Definitionen togs emellertid inte in i den nya lagen. Man kan alltså utgå från att med begreppet folkbokföringsort i FbL avses den församling i vilken en person är folkbokförd.

Begreppet folkbokföringsort förekommer därutöver i ett flertal författningar, se bilaga 3.

Användningen av begreppet folkbokföringsort i dessa författningar varierar något. I flertalet författningar används begreppet för att peka ut en viss lokal eller regional myndighet. Så skall exempelvis ansökan om vissa tillstånd göras hos myndigheten på personens folkbokföringsort. I dessa fall omfattar myndighetens verksamhetsområde inte endast en församling utan minst en kommun.

2.3.8 Födelsehemort

Det har sedan lång tid tillbaka inom folkbokföringen funnits regler om registrering av bl.a. födelseort för nyfödda barn. Fram till år 1947

antecknades i församlingsboken den församling där barnet var fött som dess födelseort. Om födseln hade ägt rum i en stad och i en annan församling än den där modern var folkbokförd, antecknades dock moderns församling som barnets födelseort. Anteckningen av födelseorten skulle ske i "rätt inskrivningsort" som, något förenklat, var den församling inom Svenska kyrkan som modern var folkbokförd i.

År 1947 skedde en omläggning av folkbokföringen. Bland annat infördes begreppet födelsehemort. Begreppet kan sägas motsvara det som tidigare hade kallats den "rätta inskrivningsorten" för barnets födelse.

Ibland antecknades utländsk födelseort inom folkbokföringen. För personer som hade födelsehemort antecknades även den faktiska utländska födelseorten. Det fanns sedan gammalt även regler för registrering av "utländsk undersåte född utom riket". Vid folkbokföring i Sverige av en sådan person skulle såväl födelseort som födelseort antecknas.

Enligt 25 § i 1967 års folkbokföringslag skulle ett barn kyrkobokföras i sin födelsehemort. Det var den församling där modern var kyrkobokförd eller upptagen i obefintligregister vid barnets födsel. Om moderns kyrkobokföringsort inte kunde utredas utgjordes barnets födelsehemort av den församling där det föddes.

När FbL trädde i kraft år 1991 innehöll lagen ingen definition av vare sig födelsehemort eller födelseort. Någon materiell ändring av var nyfödda barn skulle folkbokföras var dock inte avsedd. Födelseort kom med den nya lagen att registreras endast för personer som inte har födelsehemort i Sverige. I övrigt registreras födelsehemort. Det anges i termer av församling och län. Uppgift om födelsehemort och födelseort anges tillsammans med namn och personnummer i de flesta typer av personbevis.

Sverige är genom internationella åtaganden förpliktat att i pass ange personers födelseort. Regelmässigt anges dock födelsehemorten.

En definition av begreppet födelsehemort infördes i 6 § tredje stycket FbL den 1 januari 1998 (SFS 1997:989, prop. 1997/98:9). Nuvarande definition av begreppet har huvudsakligen samma innebörd som tidigare begrepp. Om endast barnets fader är folkbokförd utgörs dock barnets födelsehemort av den församling där fadern är folkbokförd.

2.4 Något om Sveriges indelningar

2.4.1 Den hierarkiska indelningen och ändringar i denna

Sverige har en hierarkisk indelning. De 21 länen är indelade i 289 kommuner. Kommunerna är i sin tur alltså indelade i cirka 2 500 församlingar. I församlingarna finns 3,2 miljoner fastigheter.

Den hierarkiska indelningen anpassas kontinuerligt till de fastighetsförändringar som inträffar och är grundläggande för verksamheter som folkbokföring, beskattning, officiell statistik m.m.

Samhället har strävat efter att det, vid skilda slag av ändringar som berör administrativa gränser, skall uppkomma så få avvikelser som möjligt mellan de olika gränstyperna. Regleringen i lagen (1979:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och landsting och i den upphävda kyrkolagen (1992:300) är ett uttryck för detta.

Beslut om ändringar i den kommunala indelningen fattas av regeringen, Kammarkollegiet eller av en länsstyrelse beroende på vad som är anledningen till indelningsändringen.

Svenska kyrkans församlingsgränser har ändrats genom statliga beslut antingen på grund av att kyrkan själv tagit initiativ till förändringar i församlingsindelningen eller som en följd av att fastighetsbildningsåtgärder har genomförts. Om församlingsgränserna inte hade ändrats vid vissa fastighetsbildningsåtgärder skulle det ha uppkommit avvikelser mellan fastighets- och församlingsgränser.

Ändringar i församlingsindelning enligt den upphävda kyrkolagen (1992:300) beslutades av regeringen, Kammarkollegiet eller en länsstyrelse (se 5 kap.). Numera är ändringar i församlingsindelningen en intern kyrklig angelägenhet (14 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan).

I 3 § lagen (1970:991) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning (LÄIF) anges att ändring sker av en församlingsgräns som sammanfaller med kommungräns när kommungränsen ändras. En förändring av en kommungräns medför alltså att även församlingsgränsen ändras. När fastighetsbildning sker över församlingsgräns inom en kommun beslutar lantmäterimyndigheten enligt huvudregeln i LÄIF om ändring av församlingsgränsen.

Under det utredningsarbete som föregick stat- kyrkareformen uppmärksammade man att dessa bestämmelser skulle komma att strida mot bestämmelserna i lagen om Svenska kyrkan, som ger kyrkan rätt att besluta om landets indelning i församlingar. Så förordades i betänkandet "Staten och trossamfundet", "Rättslig reglering" (SOU 1997:41) i bilaga 2 sid 1 f. följande. "I lagen (1970:991) om ändring i kommunal

och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning ges bestämmelser om gränsjusteringar mellan bl.a. församlingar om en fastighetsbildning, t.ex. en fastighetsreglering, berör gränsen mellan två församlingar. Eftersom församlingsindelningen föreslås bli en intern kyrklig fråga bör bestämmelserna ändras.”

Regeringen har, i avvaktan på utredningens betänkande, ännu inte föreslagit riksdagen några ändringar i LÄIF i anledning av stat-kyrkareformen.

I den upphävda förordningen (1992:1109) om den kyrkliga indelningen fanns bestämmelser om expediering av beslutade indelningsändringar enligt kyrkolagen (1992:300) till bl.a. Riksskatteverket, Statistiska centralbyrån och Lantmäteriverket. För närvarande finns, förutom till Kammarkollegiet, ingen motsvarande informationsskyldighet för Svenska kyrkan till dessa myndigheter om förändringar i församlingsindelningen.

2.4.2 Socken

Socken upphörde att fungera som begrepp genom kommunalrättsreformen år 1862. Endast funktionen jordebokssocken – sedermera jordregistersocken – kvarstod. För landsbygden utgjorde från och med början av 1900-talet jordregistersocken registerområde för fastighetsindelningen. För städer och andra tätorter fanns stadsregisterområden.

Genom fastighetsdatareformen, som genomfördes under åren 1976 – 1995, blev i stället kommunerna registerområden. Socknarnas (eg. jordregistersocken) administrativa funktion upphörde därigenom och utgör därefter inte heller någon administrativ indelningsenhet.

Den sockenindelning som förelåg vid reformens genomförande ”frystes” i respektive område. Denna indelning, som redovisas på registerkartan i ett särskilt skikt, ändras alltså inte efter reformens genomförande. Man kan inte knyta enskilda personer till socknar.

2.4.3 Fastighetsregister

Uppgift om till vilken församling en fastighet hör redovisas i fastighetsregistret med tillhörande registerkarta.

Fastighetsregistret har som huvudsyfte att löpande redovisa den gällande fastighetsindelningen och förändringar i denna och därmed utgöra en förteckning över alla befintliga fastigheter. I registret redovisas även samfälligheter samt avregistrerade fastigheter och samfälligheter. Därmed utgör redovisningen i fastighetsregistret och den därtill hörande registerkartan grunden för många verksamheter i samhället där

fastighetsbegreppet är av betydelse, exempelvis för folkbokföringen. Innehållet i registret har de senaste årtiondena utökats med bl.a. koordinat-, byggnads- och adressuppgifter för att man bättre skall kunna förse samhället i stort med grundläggande information om fastigheter.

Utgångspunkten är att fastighetsregistret ska innehålla information av grundläggande natur som har anknytning till fastighetsindelningen. Innehållet i fastighetsregistret är författningsreglerat genom bestämmelser i fastighetsregisterkungörelsen (1974:1059). En av de uppgifter som enligt 25 § skall redovisas i registret är uppgift om till vilken församling en fastighet hör. Till det skrivna fastighetsregistret hör en registerkarta. Registerkartan skall redovisa bl.a. indelningen i län, kommuner och församlingar (48 § i kungörelsen).

För att rationalisera en rad verksamheter och för att kunna kombinera den skrivna registerinformationen med kartan byggs en digital registerkarta (DRK) upp. Församlings- och kommungränser finns redan i DRK. Fastighetsgränser finns för landsbygden. Alla tätorter inom kommuner (250 st.) med statliga lantmäterimyndigheter kommer att vara inlagda år 2001. För återstående kommuner (39 st.), som har kommunala lantmäterimyndigheter, kommer alla tätorter sannolikt att vara inlagda senast år 2003.

Inskrivnings- och skattemyndighet skall underrättas om alla ändringar som berör fastighetsindelningen (59 § i kungörelsen). En av de uppgifter som skall ingå i underrättelsen till skattemyndigheten är till vilken församling en fastighet hör.

Lantmäterimyndigheterna ansvarar för fastighetsregistret. Det finns en statlig lantmäterimyndighet i varje län, dessutom finns 39 kommunala lantmäterimyndigheter som har respektive kommuns hela territorium som verksamhetsområde.

Församlingsindelningen redovisas även i det allmänna kartmaterial som Lantmäteriverket producerar och tillhandahåller. Innehållet i det allmänna kartmaterialet är inte författningsreglerat.

Regeringen har i proposition 1999/2000:39 Registrering av fastighetsrättsliga förhållanden, m.m. lämnat förslag till en ny författningsreglering som gäller registrering av fastigheter. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2000.

Fastighetsbeteckningens uppbyggnad

Fastighetsbeteckningen består av ett registerområde vilket utgörs av kommunnamnet, trakt, block och enhet (ex. Högsta 75:44 i Gävle kommun). Traktnamnet utgörs normalt av by eller gårdsnamn. Som alternativ till denna beteckningstyp kan man inom tätorter ha

fastighetsbeteckningar som bygger på kvartersnamn (ex. Fasanen 7 i Eslövs kommun).

Vad gäller kommunerna i fastighetsbeteckningarna så är de i dagsläget lagrade i systemen även som en fyrställig kod, där de två första siffrorna anger det län och de två sista den kommun fastigheten är belägen i (för fastigheter belägna i Gävle kommun är koden 2180 där 21 anger att det är fråga om Gävleborgs län och 80 avser kommunen).

När en person i dag folkbokförs på en fastighet får man samtidigt genom fastighetsbeteckningen uppgift om församling, kommun och län. Undantaget är de cirka 3 000 fastigheter som tillhör två församlingar. Där ligger den ena församlingen i koden medan den andra endast framgår i klartext i ett kommentarfält till fastighetsregistret (ytterligare församling), se vidare om detta i avsnitt 4.9 och i bilaga 4.

Basadressregistret

Uppbyggnaden av ett basadressregister innefattar två olika huvuddelar. Den ena delen är Lantmäteriverkets adressuppläggnings i fastighetsdatasystemet (FDS). Tanken är i första hand att adresser som kommunerna fastställt skall läggas in i FDS. Målet är att alla adresser som kan hänföras till någon byggnad skall finnas med i adressregistret i FDS. Alla adresser med folkbokfört boende kommer med säkerhet att finnas med. I dagsläget för cirka 270 av landets kommuner adressregistret i FDS. Tätortstäckningen är god. När registret kan vara klart är inte fastlagt.

Fastställandet av nya adresser sker, i de delar av landet där folkbokföring inte sker på lägenhet, enligt varje kommuns eget bestämmande. För närvarande finns det ingen författningsreglerad skyldighet för dessa kommuner att fastställa sådana adresser. När systemet med folkbokföring på lägenhet omfattar hela landet inträder emellertid en sådan skyldighet.

I FDS har alla fastigheter och samfälligheter en församlings-tillhörighet. Den anges med en sifferkod. Församlingskoden ligger i FDS efter läns- kommunkoden. Det innebär att koden i FDS är sexställig (exempel: 218001 = Gävleborgs län - Gävle kommun - Heliga Trefaldighets församling). Om en fastighet är belägen i mer än en församling anges detta i ett särskilt fält. I adressregistret kopplas alla adresser till byggnad. Genom att byggnaderna är koordinatsatta i FDS får adressen också en lägesbestämning. Användningen av adresser i adressregistret tillsammans med en digital karta skulle kunna rationalisera många verksamheter.

Den andra delen av arbetet med basadressregistret går ut på att föra in de fastställda adresserna i folkbokföringen. Riksskatteverket har

fastställt en rutin som hanterar adresser som en kommun fastställt och aviserat till Lantmäteriverket.

När adressprojektet är slutfört blir det möjligt att knyta en fastställd adress, inte endast till varje fastighet utan också till samtliga byggnader. Till den fastställda adressen går det vidare att som tilläggsinformation koppla uppgift om exempelvis inom vilken församling inom Svenska kyrkan som adressen i fråga är belägen.

2.4.4 Indelningens betydelse för folkbokföringen

Kedjan – en fastighet tillhör en församling, som tillhör en kommun, som tillhör ett län – bryts i ett ytterst fåtal fall i dagsläget. Omkring 3 000 fastigheter, vilket utgör mindre än 0,1 procent av fastighetsbeståndet, tillhör två församlingar. I många av dessa fall finns det byggnader endast i en av församlingarna. Endast en församling, Kulltorps församling i Jönköpings län, tillhör två kommuner (Gnosjö och Värnamo).

Den 31 december 1998 var det i hela landet 9 106 personer som var folkbokförda på fastigheter som är belägna i två eller flera församlingar. Antalet flyttningsärenden som berör sådana fastigheter bör därmed vara ganska få, i vart fall under 500 årligen och sannolikt färre än så.

Skattemyndigheterna torde endast någon enstaka gång ha några problem med att finna rätt församling att folkbokföra en person i vid flyttning. I den referenstabell över fastigheter som ingår i folkbokförings-systemet finns fastigheterna ordnade församlingsvis. En fastighet som är belägen i mer än en församling förekommer minst två gånger med skilda församlingstillhörigheter i referenstabellen. Det anges dock inte på något särskilt sätt att fråga är om en fastighet som är belägen i mer än en församling. Det kan därför vara svårt att upptäcka att en fastighet finns i mer än en församling. När handläggaren vid skattemyndigheten hittar fastigheten med den ena församlingstillhörigheten är det troligt att personen registreras på denna utan vidare utredning. Det kan därför i något sällsynt undantagsfall bli så att en person är folkbokförd på rätt fastighet men i fel församling.

2.5 Folkbokföring på lägenhet

Riksdagen beslöt år 1995 att det skulle införas ett lägenhetsregister och att folkbokföring skall ske på lägenhet (prop. 1995/96:90, bet. 1995/96:FiU6, rskr. 1995/96:117). Syftet med beslutet var i första hand att göra det möjligt att genomföra en registerbaserad folk- och bostadsräkning.

Lantmäteriverket och kommunerna skall föra ett lägenhetsregister för framställning av statistik och för folkbokföringens behov. Registret får också användas för resursfördelning, uppföljning och utvärdering av boende, byggande och kommunikationer. Registret skall omfatta samtliga lägenheter som helt eller till en inte oväsentlig del används eller är avsedda att användas som bostad (bostadslägenhet). Varje bostadslägenhet skall kunna hänföras till en adress som har fastställts av kommunen. Om det finns mer än en bostadslägenhet med samma adress skall kommunen fastställa en särskild beteckning för varje lägenhet (lägenhetsbeteckning). Fastighetsägaren skall underrättas om detta. Bestämmelserna om lägenhetsregister finns i lagen (1995:1537) om lägenhetsregister.

En person som är bosatt på en fastighet som innehåller flera bostadslägenheter skall folkbokföras också på lägenhet (6 § andra stycket FbL).

Lägenhetsregistreringen och folkbokföring på lägenhet, som än så länge enbart omfattar personer folkbokförda i Gävle kommun och Högalids församling i Stockholm, har hittills varit en försöksverksamhet.

Det ankommer på regeringen att bestämma när lagen om lägenhetsregister och folkbokföring på lägenhet skall gälla hela landet.

Under våren 1999 beslöt riksdagen att bifalla regeringens förslag om att genomföra registerbaserade folk- och bostadsräkningar (prop. 1998/99:100, bet. 1998/99:FiU27, rskr. 1998/99:249). I propositionen anförde regeringen bl.a. att registerbaserade folk- och bostadsräkningar bedöms kunna genomföras år 2004 eller 2005.

Regeringen beslutade den 28 maj 1999 att uppdra åt en arbetsgrupp, Statistikregelgruppen, att lämna förslag till den författningsreglering som behövs för registerbaserade folk- och bostadsräkningar. Arbetsgruppen skall redovisa resultatet av sitt arbete i mars 2000.

2.6 De förändrade relationerna mellan staten och Svenska kyrkan

Stat- kyrkareformen trädde i kraft den 1 januari 2000. De ändrade relationerna mellan staten och Svenska kyrkan kommer till uttryck bl.a. genom lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan och lagen (1998:1593) om trossamfund. Reformen innebär bl.a. att kommunstatusen upphör för Svenska kyrkans församlingar samt att kyrkan även i övrigt lämnar det allmänna. Svenska kyrkan har vidare fått en mer renodlad ställning som trossamfund. Kyrkotillhörigheten är enligt 35 kap. 1 § Kyrkoordning för Svenska kyrkan knuten till de enskilda församlingarna på så sätt att den som tillhör Svenska kyrkan också tillhör den territoriella församling där han eller hon är folkbokförd. (Det är alltså skattemyndigheterna som

genom folkbokföringen avgör vilken församling en person skall tillhöra.) Kyrkan skall också på egen hand sköta bl.a. de interna valen varför lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval, m.m. har upphävts.

Någon församlingsskatt skall inte längre betalas. I stället skall de personer som tillhör Svenska kyrkan betala kyrkoavgift. Bestämmelserna om församlingsskatt i kommunalskattelagen (1928:370) har därför utmönstrats. Några bestämmelser om församlingsskatt finns följaktligen inte heller i inkomstskattelagen (1999:1229) som tillämpas första gången vid 2002 års taxering. Enligt 16 § lagen om trossamfund har Svenska kyrkan emellertid rätt till hjälp av staten med beräkning, debitering och redovisning – uppbörd – av avgifter från dem som tillhör Svenska kyrkan samt med att ta in avgifterna.

Som nämnts tidigare blev Svenska kyrkans församlingsindelning genom reformen en inomkyrklig fråga. Efter reformen är det kyrkans 13 stiftsstyrelser som beslutar om ändringar i den territoriella församlingsindelningen inom respektive stift (37 kap. 1 § Kyrkoordning för Svenska kyrkan).

Stiftsstyrelserna skall verka för en lämplig församlingsindelning och fortlöpande följa utvecklingen och initiera förändringar när så behövs (37 kap. 5 § kyrkoordningen). Den territoriella församlingsindelningen får ändras på grund av oregelbundenheter i indelningen eller med hänsyn till fastighetsförhållandena (37 kap. 4 § kyrkoordningen). I samband med utredning om indelningsändring skall stiftsstyrelsen samråda med berörda församlingar, samfälligheter och med domkapitlet. Samråd skall även ske med berörd lantmäterimyndighet och den kommun i vilken berörda församlingar är belägna (37 kap. 6 § kyrkoordningen). Lantmäterimyndigheten och kommunen skall ges tillfälle att yttra sig innan beslut om indelningsändring tas (37 kap. 7 § kyrkoordningen).

Förändringar i församlingsindelningen träder i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum. Mindre ändringar i församlingsindelningen kan träda i kraft den 1 januari det år som har bestämts i beslutet.

Enligt 14 § lagen om Svenska kyrkan skall kyrkan lämna uppgifter om bl.a. ändringar i församlingsindelningen till det register som avses i 7 § lagen om trossamfund. Det är Kammarkollegiet som ansvarar för registret enligt 2 § förordningen (1999:731) om registrering av trossamfund. Kammarkollegiet skall i sin tur lämna uppgifter om den territoriella indelningen i församlingar och ändringar i denna indelning till Lantmäteriverket och den registeransvariga lantmäterimyndighet som berörs av en ändring (13 § samma förordning). Kammarkollegiet redovisar inte den territoriella indelningen av församlingarna utan endast de organisatoriska enheterna.

Svenska kyrkan skall vidare lämna de uppgifter till Riksskatteverket som behövs för att Riksskatteverket skall kunna fullgöra uppbörden av kyrkoavgiften (5 § lagen (1999:291) om avgift till registrerat trosamfund och förordningen (1999:728) om avgift till registrerat trosamfund).

2.6.1 Begravnings- och kyrkoavgiften

Svenska kyrkans ändrade ställning i samhället har också lett till vissa nya regler för begravningsverksamheten.

Samtliga i Sverige folkbokförda personer skall fr.o.m. den 1 januari 2000 betala begravningsavgift till huvudmannen för begravningsverksamheten inom vars förvaltningsområde man är folkbokförd. Huvudman för begravningsverksamheten är antingen en församling inom Svenska kyrkan eller en kommun.

Vid bestämmande, debitering, redovisning och betalning av begravningsavgiften är skattebetalningslagen (1997:483) tillämplig. Det innebär bl.a. att avgiften ingår i den enskilda personens preliminära och slutliga skatt och skall betalas i den ordning som gäller enligt den lagen.

Den som tillhör Svenska kyrkan skall fr.o.m. den 1 januari 2000 betala kyrkoavgift till kyrkan. Om en person som tillhör kyrkan är folkbokförd på en plats där kyrkan är huvudman för begravningsverksamheten skall begravningsavgiften räknas in i kyrkoavgiften. Den som inte tillhör Svenska kyrkan betalar en avgift för begravningsverksamheten som tillfaller huvudmannen.

Församlingar som är huvudmän för begravningsverksamheten fastställer avgiftens storlek, uttryckt i procent av personers beskattningsbara inkomster, för de som tillhör Svenska kyrkan. Kammarkollegiet fastställer, efter förslag från församlingarna, avgiftens storlek för övriga personer. När en kommun är huvudman för begravningsverksamheten fastställer kommunen avgiftens storlek för samtliga personer som är folkbokförda i kommunen. Skattemyndigheterna bestämmer sedan avgiftsbeloppet för den enskilda personen.

De av riksdagen beslutade reglerna om begravningsavgift medför att samhället även efter den 31 december 1999 måste ha tillgång till fullständiga och aktuella uppgifter om Svenska kyrkans församlingsindelning samt kopplingen mellan församling och bebodda fastigheter. Detta för att kunna hänföra folkbokförda personer till rätt församling och därmed säkerställa att uppbörden av dessa avgifter sker med korrekta belopp.

I prop. 1998/99:38 ”Staten och trossamfunden – begravningsverksamheten, kulturminnena, personalen, avgiftsbetalningen, m.m.” har regeringen gjort vissa uttalanden om avgiftsuppbörden och församlings-

indelningen. Följande sägs (s. 221): "Svenska kyrkans församlingsindelning måste finnas kvar i skatteförvaltningens register även efter utgången av år 1999. När det gäller denna indelning är regeringens uppfattning generellt sett att den i så liten utsträckning som möjligt bör användas i skatteförvaltningens register efter relationsändringen; indelningen blir fr.o.m. år 2000 en inomkyrklig fråga som det borgerliga samhället inte kommer att ha något inflytande över. Den föreslagna utformningen av huvudmannaskapet för begravningsverksamheten förutsätter dock att uppgift om församling även efter relationsändringen finns registrerad inom skatteförvaltningen. Med regeringens förslag kommer Svenska kyrkans samfälligheter att ha ansvaret för begravningsverksamheten för samtliga personer som är folkbokförda i de församlingar som ingår i samfälligheten, alltså även för personer som inte tillhör Svenska kyrkan. Det måste därför finnas möjlighet att konstatera inom vilken församlings område en person som inte tillhör Svenska kyrkan är folkbokförd. Grundläggande bestämmelser om Svenska kyrkans organisatoriska uppbyggnad finns i lagen om Svenska kyrkan. Någon närmare reglering av den kyrkliga indelningen har dock inte gjorts. För att avgifterna skall kunna tas in på det sätt som föreslås är det dock väsentligt att den kyrkliga indelningen inte förändras på ett sätt som försvårar och fördyrar detta."

2.6.2 Problem som kan uppkomma om t.ex. fastighets- och församlingsgränser inte överensstämmer

Staten har alltså åtagit sig att svara för uppbörderna av begravnings- och kyrkoavgiften. Som nämnts tidigare förutsätter den ordningen att skattemyndigheterna har kännedom om inom vilken församling en person är folkbokförd. Om församlings-, fastighets-, och kommungränser inte överensstämmer och det finns folkbokförda personer i de områden där gränserna avviker från varandra försvåras uppbörderna av dessa avgifter. Bakgrunden till problemen är att när en fastighet är belägen i mer än en församling kan Riksskatteverket inte utan vidare fastställa i vilken församling personen i fråga är bosatt.

I Stockholms och Tranås kommuner är det kommunen som är huvudman för begravningsverksamheten. De problem som anges i detta avsnitt uppkommer därför inte i dessa kommuner när det gäller begravningsavgiften.

Det kan i framtiden finnas viss risk för att antalet icke överensstämmande fastighets- och församlingsgränser kommer att vara så pass många att det kanske inte längre går att använda kopplingen fastighet -

församling för uppbörden av begravnings- och kyrkoavgiften. Risken för att en person placeras i fel församling vid dessa förhållanden blir då ganska stor. Det beror på det förhållandet att det för närvarande i fastighetsdatasystemets databaser hos Lantmäteriverket endast finns kopplingen fastighet - församling och inte församling - adress eller byggnad.

Man bör nämna att svårigheter kan uppkomma även för statistikens vidkommande vid gränsavvikelser.

Det är angeläget att, i vart fall till dess att samtliga bostadsbyggnader har fått en fastställd adress, Svenska kyrkans församlingsgränser överensstämmer med fastighetsgränser och övriga administrativa gränser.

Lantmäterimyndigheternas viktiga roll i att få uppbörden av begravnings- och kyrkoavgiften att fungera bör understrykas. Lantmäterimyndigheterna för det skrivna registret där kopplingen mellan fastighet och församling redovisas, se avsnitt 4.9 och bilaga 4. Fastighetsregisterkungörelsen har inte ändrats i sak i anledning av stat- kyrka-reformen. Svenska kyrkans församlingsindelning kommer tills vidare att fortsätta att föras i det skrivna registret och på registerkartan.

Det är med befintliga system inte möjligt för Svenska kyrkan att skicka uppgifter om förändringar i församlingsindelningen mellan olika datorer. Uppgifterna måste än så länge skickas på papper. Det bör vidare nämnas att Svenska kyrkan för närvarande inte har tekniska möjligheter att ange vare sig kyrko- eller begravningsavgiften uttryckt i procent på individbasis. Uppgifterna om procentsats för kyrko- och begravningsavgift anges därför per församling i den datafil som lämnas till Riksskatteverket inför varje år.

3 Användning utanför folkbokföringen av uppgifter om Svenska kyrkans församlingsindelning

3.1 Inledning

I många offentliga sammanhang, såväl inom offentlig som privat sektor, använder man sig av hierarkin län - kommun - församling, varvid församling utgör den minsta indelningsenheten. I organisatoriska och statistiska sammanhang anses kommuner ofta utgöra för stora enheter och fastigheter för små enheter.

3.2 Enkät svar om användning av församlingsuppgifter

Utredningen har i en enkät ställt vissa frågor till totalt 54 olika myndigheter, företag och andra organisationer om användningen av uppgifter om Svenska kyrkans församlingsindelning, se bilaga 2. Varje mottagare av enkäten har tillfrågats bl.a. om hur vederbörandes verksamhet skulle påverkas av att uppgift om församling inte längre görs tillgänglig i främst folkbokföringens register. Svarsfrekvensen har varit hög, cirka 95 procent.

Vad gäller användningen av församlingsuppgifterna kan först konstateras att det i 18 enkät svar angetts att församlingsuppgifter inte används i respektive verksamhet. Bland den gruppen enkät svar kan nämnas Alingsås kommun, Domstolsverket, Kriminalvårdsstyrelsen, Landstinget Blekinge, Post & Telestyrelsen, Svenska Bankföreningen, Västra Götalandsregionen (Västra Götalands läns landsting) och Österåkers kommun. Vidare finns en svarsgrupp med sex enkät svar där de tillfrågade har uppgett att de använder församlingsuppgifter i sin verksamhet men att de inte skulle påverkas i någon nämnvärd omfattning om dessa uppgifter inte längre finns tillgängliga i folkbokförings-

registren. Sådana svar har lämnats av Dun & Bradstreet Sverige AB, Glesbygdsverket, Temanämnden vid Göteborgs universitet, Kammarkollegiet, Lantmäteriverket och Uppsala kommun.

Resterande enkätsvar, 30 stycken, anger att den tillfrågades verksamhet på något sätt påverkas negativt om församlingsrelaterade uppgifter försvinner från folkbokföringen.

Av enkätsvaren framgår att församlingsrelaterade uppgifter används till forskning, befolkningsstatistik, som grund för organisationsstrukturer och verksamhetsindelningar, som områdesbestämningar vid tillämpning av bl.a. svenska och EU-relaterade näringsbidragsförfattningar, vid premiesättningar för försäkringsbolag, i samband med försäljningskampanjer, kommunala interndebiteringar, vid planering och verksamhetsuppföljning inom lands- och glesbygdsprojekt m.m.

De problem och kostnader som uppges uppkomma för de användare, vars verksamheter skulle påverkas negativt om de inte kan få uppgift om församling exemplifieras med följande delar av enkätsvaren.

Göteborgs stad genom ADB-kontoret Göteborg: Att anpassa databas och program till förhållandet att församlingsbegreppet utgår ur folkbokföringen är ett relativt omfattande arbete. En preliminär bedömning av kostnaden torde vara minst 200 000 kr. Det är emellertid angeläget att aviseringsmottagarna ges rimlig tid att genomföra nödvändiga ombyggnader, inte minst med tanke på det resursläge som har uppkommit genom år 2000-omställningen.

Göteborgs universitet, Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden genom Svensk Samhällsvetenskaplig Datatjänst: Sammanfattningsvis kan sägas att det från vissa utgångspunkter är olyckligt att församlingsrelaterad statistik försvinner ur den allmänna och officiella statistikproduktionen. Dess ersättning i uppgifter om lägre nivåer av typen fastighet eller liknande förefaller ur vissa synvinklar vara att föredra men det omöjliggör att utan antagligen mycket stora kostnader uppdatera äldre men fortfarande tillgängliga undervisnings- och forskningsdatabaser.

Karolinska institutet (KI): För forskningen är det viktigt att den mot församlingen svarande geografiska informationen om individen finns tillgänglig på annat sätt. KI ställer sig tveksamt till om folkbokföring på fastighet eller kommun kommer att förse forskningen med samma välpreciserade uppgifter som med nuvarande ordning. KIs behov är att på ett enkelt sätt få uppgifter om boende i viss kommun, stad, stadsdel eller samhälle. Uppgifterna bör finnas tillgängliga utan kostsamma samkörningar med andra befolkningsregister.

Linköpings kommun genom LK Statistik och utredningar: Det är svårt att överblicka konsekvenserna av detta. Vi kan dock konstatera utifrån det arbete kommunen bedriver i landsbygdsutvecklingsområden att

många människor på olika sätt identifierar sig med det egna församlingsområdet.

Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK): Om församlingsbegreppet försvinner helt betyder det utifrån nu gällande regelverk att någon annan indelningsgrund måste introduceras eftersom kommunindelningen inte möjliggör tillräckligt små områden och därför inte kan användas. Ett nytt sätt att dela in stödområden skulle medföra att det s.k. STINS-systemet, den databas/det IT-verktyg som idag används för stödadministrationen, måste byggas om. Hur mycket det skulle kosta är mycket svårt att avgöra utan att ha någon bild av hur en ny indelningsmodell ska se ut. Behövda generella uppgifter om Sveriges församlingar och hur de förändras – vilka som finns, var de ligger osv – erhåller NUTEK idag från SCB. Om SCB kommer att fortsätta leverera dessa uppgifter, och de stödsökande även fortsättningsvis kommer att kunna förse stödansökan med uppgift om församling, ser inte NUTEK att någon förändring av dagens hantering och IT-verktyg ska behövas.

Riksförsäkringsverket: Vi använder oss av län, kommun och församlingsnummer för att avgöra till vilken försäkringskassa personen ska tillhöra. Vi använder även begreppen Utan känt hemvist och På församlingen skrivna. Dessa uppgifter är av stor betydelse för att avgöra vem som skall omfattas av svensk socialförsäkring, impulser till prövning av olika socialförsäkringsförmåner och vilket lokalkontor personen ska tillhöra. Eftersom vi har mer än ett lokalkontor i ett flertal kommuner ur servicesynpunkt, avgörs det för 40 % av befolkningen, av församlingsnumret, till vilket lokalkontor personen ska tillhöra och vem som har rätt att fatta beslut i ärendet. ----- Om uppgifterna om församlingsindelningen skulle försvinna från folkbokföringen skulle vår verksamhet drabbas hårt. Någon kostnadsberäkning går inte att göra eftersom vi inte vet varifrån vi skulle kunna få motsvarande uppgifter som vi idag får från folkbokföringen. Folkbokföringen har ingen motsvarande uppgift som vi skulle kunna använda istället. Vi får idag aviseringar från folkbokföringen om flyttning och utvandring. Med hjälp av dessa uppgifter avgörs om personen har rätt att tillhöra svensk försäkring och rätten till socialförsäkringsförmåner.

Stockholms stad: Om församlingsindelningen försvinner skulle det innebära ett inte föraktligt mått av tillkommande arbete och rättelser för att på ett annat sätt få erforderliga och korrekta uppgifter om hemförsamling för avlidna i stadens begravningsverksamhet för de personer som inte var stockholmare. Ett möjligt alternativ vore att skapa en tillkommande uppgiftsruta i den blankett som varje beställare av våra tjänster, företrädesvis begravningsbyråer, använder. Dessa uppgifter torde dock inte bli lika kompletta och korrekta som nuvarande uppgifter från lokala skattemyndigheten. Fel och brister därvidlag innebär

naturligtvis merarbete och merkostnader för varje kyrkogårdsförvaltning – drygt 900 stycken i landet. Det gäller både i rollen som utställare och mottagare av clearingfakturor. Det finns dock inte någon grund för en uppskattning av vår merkostnad i detta avseende. Idealet för folkbokföring bör vara att man folkbokförs på så låg geografisk nivå som möjligt – fastighet eller helst lägenhet där man bor. I dag sker folkbokföring på fastighet och i den församling som fastigheten hör till. Vissa personer är enbart skrivna på församlingen. Om de som idag enbart är skrivna på församling kommer att folkbokföras på fastigheten där de bor innebär detta en förbättring för stadens planeringsverksamhet. Om de däremot skulle föras på kommunen i stället för på församling vore det oacceptabelt ur planeringssynpunkt. Så länge det finns en ”nyckel” mellan fastighet och församling i Lantmäteriets fastighetsdatasystem innebär en förändring i folkbokföringen i princip inga problem ur statistikredovisningssynpunkt. Om församlingsindelningen däremot förändras kommer grunden för att redovisa statistik ur ett historiskt perspektiv att försvinna. När kyrkan tar över församlingsindelningen kommer troligen indelningen att ändras i samband med övertagandet och kunskapen om tidigare församlingsindelning kommer successivt att försvinna.

Sveriges Försäkringsförbund: Om församling försvinner måste försäkringsbolagen finna ett annat sätt att hänföra personer och objekt till mindre geografiska enheter än kommuner. Enskild fastighet är en för liten enhet och postnummer har visat sig vara dels oerhört många dels bli föremål för förändringar relativt ofta. Nya postnummer tillkommer och andra tas bort årligen. Uppgift om församling är således en mycket viktig uppgift för bolagen. En eventuell övergång till postnummer skulle dra med sig en omfattande administration och ett stort underhåll av systemen. Dessutom går många postnummer över församlingsgränserna, liksom även över kommun- och till och med länsgränser. Det försvårar bl.a. för länsbolagen som har en i allt väsentligt länsindelad verksamhet. Vi har inte hunnit närmare överväga vilken annan indelning som kunde vara lämplig för försäkringsverksamheten vid en eventuell övergång från en församlingsindelning. Klart är att en omläggning för bolagen skulle påverka ett stort antal datorbaserade system, vilket skulle kosta bolagen, men ytterst försäkringstagarna, ett antal miljoner kronor. För att kunna få fram mer exakta uppgifter om kostnaderna behöver frågan närmare utredas. Om församlingsindelningen skulle försvinna behöver bolagen i stället uppgift om vilken kommun en försäkringstagare är eller var folkbokförd i. Vår uppfattning är att uppgiften om församling bör behållas. Sett från vår sida finns inte anledning att ta bort uppgiften, eftersom den utgör grunden för ett antal mycket viktiga funktioner. Den ger t.ex. bra underlag för att sätta riktiga premier.

Totalförsvarets pliktverk: Pliktverket inhämtar idag inga speciella statistikuppgifter som är församlingsrelaterade. Församlingsindelningen ingår däremot som en del av den bosättningskod som verket använder för att registrera de 2,3 miljoner totalförsvarspliktiga som för närvarande finns registrerade i Pliktverkets dataregister. Denna bosättningskod, som bygger på län - kommun - församlingsbegreppet, är en viktig förutsättning för att verket skall lösa sina uppgifter att mönstra, kalla till grund- och repetitionsutbildning samt krigsplacera de totalförsvarspliktiga på ett kostnadseffektivt sätt. Försvinner församlingsindelningen måste verket hitta en annan form för geografisk registrering, vilket medför omfattande dataprogramförändringar. En sådan förändring beräknas medföra ökade kostnader på 10-tals miljoner kronor. Pliktverket hemställer därför att nuvarande församlingsindelning bibehålls av rationella och kostnadseffektiva skäl.

3.3 Vissa näringsbidragsförfattningar, m.m.

I många av de svenska och de EU-relaterade författningar som avser stöd till företagande i glesbygd har man valt att definiera stödberättigade områden med hjälp av Svenska kyrkans församlingsindelning. Här kan nämnas lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter, förordningen (1990:642) om regionalpolitiskt företagsstöd, förordningen (1998:995) om regionalpolitiskt företagsstöd inom EG:s strukturomvandlingsområden i Sverige och förordningen (1998:996) om sysselsättningsbidrag. Även de författningar som reglerar stöd till jordbruk i vissa områden och miljöstöd hänvisar till församlingar, se bl.a. förordningen (1996:93) om nationellt stöd till jordbruket i norra Sverige och förordningen (1997:1336) om miljöstöd. Samtliga i detta avseende berörda författningar återfinns i tabell 2 i bilaga 3.

Regeringen har med anledning av stat- kyrkareformen i slutet av år 1999 beslutat att med församling avses de territoriella församlingar som fanns den 31 december 1999. De författningar som berörs av dessa ändringar har markerats särskilt i tabell 2 i bilaga 3.

Även inom andra områden har församlingsindelningen betydelse. I bilagan till räddningstjänstförordningen (1986:1107) anges delvis storleken av bl.a. indikeringszonerna för ett par av landets kärnkraftverk genom uppräknings av bl.a. några av Svenska kyrkans församlingar.

Tiden för jakt på vissa arter av vilda djur varierar ibland för skilda delar av landet. I några fall anges de olika områdena för jakt med hjälp av församlingar inom kyrkan, se bilagan till jaktförordningen (1987:905).

Tillämpningen av jordförvärvslagstiftningen är delvis styrd av Svenska kyrkans församlingsindelning, se bilagan till jordförvärvsförordningen (1991:736).

3.4 Befolkningsstatistik m.m.

SCB ansvarar för att de allmänt använda koderna för län, kommuner och församlingar hålls aktuella. Gentemot Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund har SCB även åtagit sig att föra ett aktuellt och kodsatt register över pastoraten. Av pastoratsregistret framgår kopplingar till de ingående församlingarna. Vid sidan av församlings- och pastoratskoder finns det även en kodsättning av flerpastoratssamfälligheter, med kopplingar till de ingående församlingarna.

I register för statistikändamål, som har sitt ursprung i administrativa register utanför SCB, förekommer ofta församlingsindelningen för angivande av geografiskt läge. Det kan gälla uppgifter om befolkning, inkomsttaxering, fastighetstaxering m.m. Den regionala dimensionen, med församlingar som minsta byggsten, förekommer därutöver i en mängd register i samhället i övrigt.

Det åligger SCB att kontinuerligt förse dessa register med information om ändringar i den regionala indelningen. Myndigheter, organisationer och företag med regional eller rikstäckande verksamhet har oftast sina verksamhetsområden, upptagningsområden eller försäljningsdistrikt uppbyggda utifrån församling eller kommun som minsta byggsten.

Inom befolkningsstatistiken finns det statistiska tidsserier på församlingsnivå sedan år 1749. Tabeller på församlingsnivå från Tabellverkets tid har av demografiska databasen i Umeå överförts till ADB. Demografiska databasen har också överfört en del tabeller till ADB-format. Sedan folkbokföringen datoriserades i slutet av 1960-talet finns statistik om Svenska kyrkans församlingar på ADB-media hos SCB. Det finns således långa tidsserier som är tillgängliga för forskning och andra ändamål. För delade eller hopslagna församlingar kan man få tidsserier som inte störs av ändringar i indelningen, genom att summera data för två eller flera församlingar. Församlingsuppgifter ingår emellertid inte längre i den officiella statistiken.

Församlingsstatistik används både av små och stora kommuner när befolkningsförändringar (födda, döda, in- och utflyttningar) skall beskrivas under korta perioder som månader och kvartal. Det är enkelt att beskriva befolkningsförändringar med församling som utgångspunkt. Förändringar kan naturligtvis relateras till andra indelningar, men det förutsätter att SCB får uppgifter om samtliga fastighetsbildningar.

Före kommunreformen år 1952 var församlingsindelningen nästan densamma som de borgerliga kommunernas indelning. Därefter har församlingsindelningen levt kvar i statistiken av flera skäl.

- * För mindre kommuner är församlingar fortfarande en relevant indelning av kommunen. Större kommuner använder som regel annan indelning, t.ex. kommundelar, stadsdelar eller särskilt fastställda statistikområden där fastigheter lagts samman till områden.
- * Församlingsindelningen används ofta som byggsten då nya regionala indelningar bildas. Typexempel är de kommuner som bildats från 1970-talet och framåt. I huvuddelen av fallen har gränserna för de nya kommunerna följt församlingsgränserna. För att förstå vad som har hänt och händer inom den nya kommunen vill man ha statistiska tidsserier för tiden före kommunens bildande. Om den nybildade kommunen baseras på församlingsindelningen har det som regel varit möjligt att ta fram sådana tidsserier.
- * Traditionen och de långa tidsserierna har gjort att församlingsstatistik efterfrågas av en mängd användare.
- * Ett ofta använt argument mot församlingsstatistik är att det genom åren varit många indelningsändringar på församlingsnivå. På det hela taget har dock församlingsindelningen hållits intakt. När ändringar skett har dessa varit så väl dokumenterade att de går att hålla under kontroll.

3.5 Valkretsindelningen vid val till kommunfullmäktige

Vid bestämmandet av valkretsindelningen inför val till kommunfullmäktige finns en bestämmelse i 2 kap. 7 § vallagen (1997:157), som anger att en församling inom Svenska kyrkan skall lämnas odelad, eller i vart fall inte delas in i fler än två kretsar.

Församlingsindelningen har tidigare självfallet även styrt valkretsindelningen vid val till kyrkofullmäktige. Stat- kyrkareformen medför att det inte längre kommer att hållas några val till kyrkan i det allmännas regi. Framöver blir de kyrkliga valen en intern angelägenhet för Svenska kyrkan.

4 Överväganden och förslag

4.1 Några utgångspunkter

4.1.1 Folkbokföring i församling

I dagsläget sker folkbokföring på fastighet och i församling. I sällsynta undantagsfall kan en persons bosättning inte hänföras till någon fastighet. Folkbokföring sker då enbart i församling.

Stat- kyrkareformen aktualiserar frågan om folkbokföring även fortsättningsvis skall ske i församling. När Svenska kyrkan har lämnat det allmänna kan det förefalla naturligt att församling skall utgå som ett av momenten för fastställande av bosättning. Reformen medför dock inte med nödvändighet att församlingsmomentet utmönstras från folkbokföringen. Direktiven anger vissa omständigheter som särskilt måste beaktas i sammanhanget. Det gäller främst kulturhistoriska och statistiska intressen av att församlingsindelningen avspeglas i folkbokföringen samt församlingsindelningens betydelse för verksamhetsområden av olika slag. Särskild hänsyn måste också tas till den del av stat- kyrkareformen som avser begravningsverksamheten och uppbörden av den nya begravningsavgiften³. Uppbördssystemet förutsätter att uppgift om församling lagras i skatteförvaltningens register i vart fall under en övergångsperiod.

När det gäller den del av utredningsuppdraget som avser församlingsmomentets koppling till folkbokföringsverksamheten föreligger främst följande tre tänkbara alternativ till lösning.

- * Folkbokföring sker även efter stat- kyrkareformen på fastighet och i församling.
- * Församling utmönstras och ersätts av kommun som moment vid folkbokföring. Folkbokföring sker då på fastighet och i kommun. Undantagsvis sker folkbokföring enbart i kommun.
- * Församling utmönstras som moment vid folkbokföring och folkbokföring sker alltid på en fastighet.

³ Se bl.a. prop. 1997/98:116 ”Staten och trossamfunden - bestämmelser om Svenska kyrkan och andra trossamfund” s. 60 f.

Ett utmönstrande av församlingsuppgifter kan inte ske med kort varsel. Skulle församlingsuppgiften tas bort från folkbokföringen måste det ske efter en längre övergångsperiod som ger olika användare tid för omställning.

4.1.2 Beslut och underrättelse om församlingsindelning m.m.

Utifrån kyrkliga utgångspunkter finns det emellanåt behov av att ändra församlingsindelningen. Exempelvis kan det bli aktuellt att lägga samman församlingar eller på annat sätt ändra området för en församling. Tidigare fattades sådana beslut i första hand av regeringen eller Kammarkollegiet även om initiativet till en ändring regelmässigt kom från kyrkligt håll. Enligt lagen om Svenska kyrkan är församlingsindelningen numera en intern kyrklig angelägenhet.

Församlingsindelningen påverkas i dagsläget emellertid också av fastighetsbildningsåtgärder. När en församlingsgräns ändras i samband med fastighetsbildning är det lantmäterimyndigheten som beslutar. På den här punkten har stat- kyrkareformen ännu inte inneburit någon förändring. Fortfarande har de kyrkliga instanserna alltså inte full bestämmanderätt över församlingsgränserna. Utredningen har sett det som sin uppgift att överväga förslag till ändring av de författningar angående fastighetsbildning m.m. som har betydelse i sammanhanget.

Som nämnts förutsätter uppbörden av begravningsavgiften att skatteförvaltningen kan församlingsbestämma befolkningen på individnivå. Detta kräver att förvaltningen från Svenska kyrkan får uppgifter bl.a. om ändringar i församlingsindelningen. Skatteförvaltningen kan annars inte hänföra varje folkbokförd person till rätt förvaltningsområde för begravningsverksamheten. För flertalet personer utgörs det området av den territoriella församling inom Svenska kyrkan där han eller hon är folkbokförd. Motsvarande gäller för kyrkoavgiften. Kyrkan bör å andra sidan informeras om en ändring av främst fastighetsindelningen när ändringen berör en församlingsgräns eftersom det är fastighetens församlingsstillhörighet som för närvarande utgör grunden för uppbörden av nämnda avgifter.

Av olika skäl är det en fördel om gränser för fastigheter överensstämmer med gränser för församlingar.

4.1.3 Övrigt

Utredningsarbetet har aktualiserat även vissa andra frågor. Så återfinns i det följande också förslag när det gäller begreppen folkbokföringsort och födelsehemort. Utredningen lägger även fram vissa förslag som är att se som följdändringar till stat- kyrkareformen.

4.2 Folkbokföring i kyrklig församling upphör

Förslag: Folkbokföring skall inte längre ske i territoriell församling inom Svenska kyrkan. Sådan folkbokföring upphör den 1 januari 2001.

Som framgått har folkbokföringsverksamheten en stark historisk koppling till kyrkan. Det har därför varit naturligt att folkbokföring sker i en församling inom Svenska kyrkan. Samtidigt har fastighet sedan lång tid tillbaka utgjort det grundläggande momentet när det gäller att fastställa var en person skall anses vara bosatt. Först när en person inte kan knytas till någon fastighet, liksom i vissa andra speciella situationer, sker folkbokföring enbart i församling. Som nämnts tidigare är det en mycket liten andel av befolkningen som är folkbokförd enbart i församling.

På senare år har banden mellan kyrkan och folkbokföringen blivit svagare. Sedan folkbokföringsverksamheten år 1991 överfördes från Svenska kyrkan till staten kan det inte sägas vara lika naturligt som tidigare att knyta en persons bosättning till en kyrklig församling.

Genom stat- kyrkareformen har skälen för att församlingsbegreppet bör utmönstras ur folkbokföringen vuxit sig starkare. Till följd av reformen har kyrkan i betydligt högre grad än tidigare erhållit ställning som ett av flera trossamfund i samhället. Allmänt sett talar därför Svenska kyrkans nya roll mot att en församling inom kyrkan används som folkbokföringsbegrepp.

Det för utredningsuppdraget kanske viktigaste momentet i stat- kyrkareformen gäller vem som har bestämmanderätten över församlingsindelningen. Tidigare har det allmänna beslutat i frågor angående rikets indelning i församlingar. I första hand är det Kammarkollegiet som har prövat sådana ärenden. Ett viktigt moment i reformen har varit att göra församlingsindelningen till en intern kyrklig angelägenhet. Främst stiftsstyrelserna beslutar numera om ändringar i denna indelning. Det allmänna har alltså inte längre kontrollen över en av de grundläggande enheterna för folkbokföringen. Enligt utredningens mening talar detta

starkt för att församling bör upphöra att vara ett moment inom folkbokföringen. Ett sådant synsätt har också kommit till uttryck i det lagstiftningsarbete som föregick stat-kyrkareformen⁴.

En av utgångspunkterna för reformen var ökad likställighet mellan Svenska kyrkan och andra trossamfund. När kyrkan har lämnat det allmänna kan det framstå som oförenligt med denna likställighet att inom folkbokföringen registrera församling samtidigt som koppling till enheter inom andra trossamfund inte registreras. Särskilt kan det förefalla anmärkningsvärt att registrera boende i en församling inom Svenska kyrkan för de personer som inte tillhör kyrkan.

Även i övrigt framstår det som naturligt att det allmänna efter stat-kyrkareformen minskar användningen av församlingsrelaterade uppgifter. Församlingsindelningen såsom den registreras bl.a. i skatteförvaltningens folkbokföringsregister används inom olika områden av samhällslivet. Staten tar exempelvis församlingsindelningen till hjälp för att bestämma geografiska områden för stödåtgärder som ges ut av det allmänna och EU. Församlingarna används också i föreskrifter om områden för jakt, tillstånd till förvärv av fast egendom samt vid valkretsindelning m.m. När kyrkan ensam bestämmer över församlingsindelningen är det olämpligt att staten i nu nämnda sammanhang använder sig av församlingar för att ange geografiska områden av olika slag. Numera kommer ändringar i församlingsindelningen att göras enbart utifrån kyrkliga utgångspunkter. Kommande ändringar i indelningen kan bli genomgripande, exempelvis när det sker sammanläggningar av församlingar. Det ligger i sakens natur att sådana ändringar kan få svåröverskådliga och ibland oönskade konsekvenser i de sammanhang det allmänna har valt att använda sig av församlingsindelningen.

Hanteringen av den nya begravningsavgiften förutsätter att det allmänna kan knyta varje folkbokförd person till en församling inom Svenska kyrkan. Som nämnts har regeringen uttalat att församlingsuppgifter måste finnas kvar i skatteförvaltningens register även efter utgången av år 1999, men tillagt att uppgifter om församlingsindelningen i så liten utsträckning som möjligt bör användas i registren efter relationsändringen. Regeringen förordar alltså en begränsad användning av församlingsuppgifterna för andra ändamål än avgiftsuppbörden.

⁴ I betänkandet "Staten och trossamfundet, Rättslig reglering" (SOU 1997:41) bilaga 2 s. 3 uttalas följande. "Folkbokföringslagen (1991:481) anger att varje person skall folkbokföras i en territoriell församling. Eftersom den kyrkliga indelningen blir en inomkyrklig fråga bör bestämmelsen ändras."

För enskilda personers rättigheter och skyldigheter i samhället har folkbokföringen stor betydelse. I många fall är det avgörande för en persons rättigheter om han eller hon är folkbokförd här i landet. Den som vistas i Sverige utan att vara folkbokförd är ofta sämre ställd än den som är folkbokförd. Det har också betydelse var en person är folkbokförd. I många fall är rättigheter och skyldigheter knutna till den kommun där personen är folkbokförd. Församlingsindelningen är däremot utan betydelse i dessa avseenden. Att församlingsbegreppet utmönstras ur folkbokföringen har således inte någon betydelse för den enskildes rättigheter och skyldigheter i samhället.

Inte heller när det gäller den del av folkbokföringen som innebär fastställande av bosättning enligt FbL finns det, som anges i utredningsdirektiven, behov av att ha kvar församlingsbegreppet.

Självfallet finns det skäl som talar för att staten även fortsättningsvis använder sig av församlingsbegreppet såväl inom folkbokföringen som på andra områden. Som nämnts måste alltså skatteförvaltningen för uppbörden av begravningsuppgiften ha tillgång till uppgifter om Svenska kyrkans församlingsindelning. Eftersom avgiften huvudsakligen fastställs församlingsvis är det nödvändigt att folkbokförda personer kan kopplas till den församling där de är bosatta. Systemet för avgiftsuppbörden är dock inte beroende av att folkbokföring sker i församling. Om så inte sker måste dock varje person i dagsläget knytas till en fastighet för att uppbörden av avgifterna skall fungera. Som en uppgift för avgiftsuppbörden har församlingsuppgiften sin naturliga plats i skatteregistren och inte inom folkbokföringen.

Användningen av församlingsindelningen har vidare betydelse på några mer övergripande plan. Indelningen täcker hela landet och används inom både den offentliga och den privata sektorn. Den är väl inarbetad och känd även av en stor del av befolkningen. Församlingsindelningen kan i dagsläget knappast ersättas av någon annan befintlig indelningsgrund av motsvarande slag i de fall det behövs geografiska områden som är större än fastighet men mindre än kommun.

I utredningsdirektiven framhålls att det är av kulturhistoriskt intresse att församlingsindelningen avspeglas i folkbokföringen. Församlingen utgör inte bara kopplingen till en månghundraårig historia och tradition. Den är fortfarande för dagens människor, främst på landsbygden, en levande territoriell verklighet som skapar gemenskap och identitet och är utgångspunkt för olika former av social samvaro och intressegemenskap, exempelvis i hembygdsrörelsen och det lokala föreningslivet. Det kan möjligen finnas risk för att grunden för denna gemenskap försvagas om församlingsbegreppet lyfts bort från en så central funktion i samhället som folkbokföringen. Utredningen anser dock för sin del att synen på församlingarna inte påverkas i nämnvärd mån av det förhållandet att

registrering av boende i församling upphör inom folkbokföringen. Däremot finns det anledning att tro att synen på församlingarna och verksamheterna i dessa kan komma att förändras genom stat- kyrka-reformen och den renodling mot ett av många trossamfund som Svenska kyrkan får genom reformen. Enligt utredningens mening är det dessutom svårt att bedöma om en eventuell inverkan på det kulturhistoriska planet beror på stat- kyrkareformen eller på samhällsutvecklingen i övrigt.

Ett ställningstagande till de, i vid mening, kulturhistoriska aspekterna får dock göras mot bakgrund av beslutet om förändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan och utgångspunkterna för den reformen. Enligt utredningens uppfattning pekar dessa tydligt i riktning mot att församlingsbegreppet inte längre bör användas inom folkbokföringen.

Sammantaget kan konstateras att det finns vissa omständigheter som talar mot att utmönstra församling från folkbokföringen. Enligt utredningens mening är dessa dock inte av sådan tyngd att de överväger de principiella skäl som numera, genom stat- kyrkareformen, starkt talar för att folkbokföring inte längre skall ske i territoriell församling. Utredningen föreslår att församling skall utmönstras ur FbL vid utgången av år 2000.

4.3 Församlingsuppgifter skall finnas kvar i folkbokföringsregistren till utgången av år 2004

Förslag: Även efter den 31 december 2000 skall uppgift om församling registreras och finnas tillgänglig inom folkbokföringen på motsvarande sätt som i dagsläget.

I en andra etapp, som bör träda i kraft den 1 januari 2005, skall dock församlingsuppgiften helt utmönstras från folkbokföringen och endast finnas tillgänglig i skatteregistren, främst för uppbörd av begravnings- och kyrkoavgiften.

Att församling utmönstras som folkbokföringsbegrepp vid utgången av år 2000 innebär inte med automatik att församlingsuppgifterna skall tas bort ur folkbokföringsregistren vid samma tidpunkt. Andra faktorer än de principiella aspekter som varit avgörande beträffande frågan om folkbokföring alltså skall ske i församling måste beaktas när det gäller registreringen av församlingsuppgiften.

Församlingsuppgifterna används på många samhällsområden, såväl inom den offentliga som den privata sektorn. Uppgifterna används

exempelvis inom forskning och för framställning av statistik. Församlingsindelningen utgör också ofta underlag för att bestämma verksamhetsområden för myndigheter och företag. Regelmässigt är det de församlingsuppgifter som registreras inom folkbokföringen som kommer till användning i nu nämnda sammanhang.

Som framgår av avsnitt 3.2 och bilaga 2 skulle ett borttagande med kort varsel av församlingsuppgifterna medföra merarbete och förhållandevis stora kostnader för berörda användare. Riksarkivet m.fl. pekar i sina enkätsvar på ett problem med att utmönstra församlingsuppgifterna från folkbokföringen. För exempelvis forskningens vidkommande måste det enligt Riksarkivet skapas kopplingar mellan församlingsindelningen och det nya moment som i framtiden kommer att avgöra var en person skall folkbokföras. Detta för att man i framtida studier av bl.a. befolkningsstatistiken skall kunna koppla människor i nya indelningsenheter till relevant församling inom Svenska kyrkan.

I denna fråga bör man ha i åtanke att det på sikt troligtvis kommer att ske betydande ändringar i Svenska kyrkans församlingsindelning. Det finns inte heller någon garanti för att framtida församlingsgränser kommer att följa gränser för fastigheter och kommuner på det sätt som nu är fallet. Dessa faktorer kommer att försvåra användningen av församlingsuppgifterna och bör ge många användare incitament att överge församlingsindelningen i sina verksamheter.

Ett skäl för att behålla församlingsuppgifterna i folkbokföringsregistren är de negativa konsekvenser ett omedelbart borttagande skulle medföra för vissa användare av uppgifterna. Enkätsvaren till utredningen ger vid handen att många som använder församlingsrelaterade uppgifter skulle drabbas av förhållandevis stora problem om tillhållandet av uppgifterna upphör inom en snar framtid. Detta medför av naturliga skäl ökade kostnader av icke ringa storlek, som slutligen på ett eller annat sätt kommer att drabba samhällsmedborgarna.

En situation där de församlingsrelaterade uppgifterna under en längre period finns kvar i nämnda register underlättar en övergång till användning av andra uppgifter.

Som nämnts i föregående avsnitt bör det enligt utredningens mening finnas en strävan hos det borgerliga samhället att komma bort från användandet av församlingsuppgifter i olika sammanhang. Ett sådant ställningstagande ligger för övrigt i linje med regeringens tidigare återgivna uttalande om en begränsning i användningen av församlingsuppgifter som registreras inom skatteförvaltningen för uppbörden av begravningsavgiften.

De olägenheter och kostnader som berörda användare av församlingsuppgifter drabbas av med ett omedelbart borttagande av dessa uppgifter från registren är av sådan art att det inte synes varken möjligt eller

lämpligt att ta bort uppgifterna ur registren redan vid utgången av år 2000.

Ett sådant borttagande bör dock kunna ske om cirka fem år eller vid utgången av år 2004. Enligt vår uppfattning får tiden fram till dess anses vara väl tilltagen för att de olika användarna vid den tidpunkten skall ha hunnit ändra sina organisationer och/eller verksamhetsindelningar efter det förhållandet att uppgifterna om Svenska kyrkans församlingar där-efter inte kommer att finnas tillgängliga för marknaden genom folkbokföringsregistren m.m. Om den angivna tiden skulle visa sig vara för kort finns det självfallet inget som hindrar att uppgifterna om församling registreras inom folkbokföringen ytterligare något år. Det bör dock påpekas att ett bibehållande av församlingsuppgifterna inom folkbokföringen även efter år 2004 kan medföra ökade kostnader för folkbokföringen. Detta beror bland annat på att det då kan vara svårare för skattemyndigheterna att knyta personer till församlingar om det vid den tiden finns många fall där fastighets- och församlingsgränser inte överensstämmer och systemet med att koppla fastställda adresser till församlingar inte är färdigutvecklat, se avsnitt 2.6.2 och bilaga 4.

Sammanfattningsvis är det alltså utredningens uppfattning att uppgifterna om Svenska kyrkans församlingar bör finnas kvar i folkbokföringsregistren till utgången av år 2004. Så länge uppgifterna registreras inom folkbokföringen ankommer det naturligtvis på skattemyndigheterna att fastställa i vilken församling en person skall anses bosatt.

Även i vissa register som försörjs med uppgifter från folkbokföringen bör uppgifterna finnas kvar. I första hand gäller detta det statliga personadressregistret, receptregistret och registret över totalförsvarspliktiga.

Förordningen (1993:1058) om sjukvårdsregister hos Socialstyrelsen för forskning och statistik innehåller begreppet folkbokföringsort i dess 6 §. Förordningen är tidsbegränsad till utgången av år 2000, se SFS 1999:1181. Såvitt utredningen har erfarit pågår visst översynsarbete med författningsregleringen av Socialstyrelsens register. Mot bakgrund härav lägger inte utredningen något förslag rörande församling i den författningen.

De uppgifter om Svenska kyrkans församlingsindelning som kommer att finnas inom skatteförvaltningen efter utgången av år 2004 skall användas för uppbörden av begravnings- och kyrkoavgiften.

Sedan församlingsregistreringen upphört inom folkbokföringen kommer uppgifter om församling att finnas hos Svenska kyrkan. Som framgår i det följande kan uppgifter om församling också vara tillgängliga hos Lantmäteriverket. Det är till Lantmäteriverket som Svenska kyrkan med utredningens förslag skall lämna uppgift om

ändringar i församlingsindelningen. I en framtid när alla adresser har blivit koordinatsatta är det enkelt att koppla samman adresser och fastighet med församling. För den nämnda avgiftsuppbörden kan församlingsuppgiften sedan knytas till person hos skattemyndigheterna.

Vad gäller befolkningsstatistik på församlingsnivå innebär utredningens förslag till om med utgången av år 2004 inte någon förändring för Statistiska centralbyråns tillgång till primäruppgifter jämfört med dagsläget. Statistiska centralbyrån kommer sålunda att på samma sätt som för närvarande kunna framställa den församlingsbaserade statistiken. Efter utgången av år 2004 kommer Statistiska centralbyrån att basera statistiken på aviseringar från Riksskatteverket och Lantmäteriverket. Från Riksskatteverket kommer uppgifter om befolkningen med uppgifter om bl.a. kommuntillhörighet, fastighetsbeteckning och adresser. Från Lantmäteriverket kommer uppgifter om fastigheter, adresser och deras församlingstillhörighet.

4.4 Folkbokföring skall ske på fastighet och i kommun

Förslag: När församling utmönstras ur folkbokföringslagen skall folkbokföring ske på fastighet och i kommun. Den lilla grupp av personer vars bosättning inte kan knytas till någon fastighet skall folkbokföras enbart i en kommun. Även för den som folkbokförs enbart i kommun skall dock en fastighet anges. Regelmässigt torde det bli fråga om att välja en fastighet som personen i fråga tidigare har varit folkbokförd på. I folkbokföringsregistren skall det klart framgå att den som är folkbokförd enbart i kommun inte har någon bosättning som är kopplad till den fastighet som finns registrerad för honom eller henne. Uppgift om fastighet för den som är folkbokförd enbart i kommun skall också göras tillgänglig endast för vissa myndigheter som har behov av uppgiften i sin verksamhet.

I dagsläget folkbokförs cirka 99,8 procent av befolkningen på fastighet. När församling utmönstras som folkbokföringsbegrepp uppkommer fråga hur den personkategori skall behandlas som i dagsläget folkbokförs enbart i församling. Främst två alternativ föreligger. Folkbokföring kan för den aktuella persongruppen ske enbart i kommun eller på fastighet.

Argument för folkbokföring enbart i kommun i vissa undantagsfall

Från allmänna utgångspunkter kan det te sig naturligt att personerna i fråga folkbokförs enbart i kommun. Den största gruppen av på församlingen skrivna utgörs av personer som lever under sådana förhållanden att det inte har bedömts möjligt att knyta dem till någon fastighet. En annan kategori avser personer i äldreboende. För dessa har det ansetts lämpligt att de inom folkbokföringen ges möjlighet att ha kvar kopplingen till den församling där de tidigare var bosatta, trots att de inte längre har någon direkt anknytning till en fastighet i den församlingen. Motsvarande gäller statsanställda som är stationerade utomlands.

På samma sätt som nu sker kan det sägas vara lämpligt att bosättningen kopplas enbart till ett område för den lilla grupp av personer som inte har tillräcklig anknytning till en fastighet för att kunna anses bosatta på en sådan. Det kan röra sig om personer som är socialt utslagna och driver omkring utan någon fast punkt i tillvaron eller om personer som mer eller mindre ständigt flyttar runt i husvagn. Dessa folkbokförs för närvarande på församling med stöd av 13 § FbL. När församlingen utgår som moment för folkbokföring bör personerna i fråga, med ett sådant synsätt, i stället anses vara bosatta i kommunen. Visserligen kan det någon gång vara svårt att knyta en persons vistelse även till en bestämd kommun. Eftersom kommunernas geografiska områden är större än församlingarnas är det dock genomgående lättare att koppla en viss persons vistelse till en kommun än till en församling. Särskilt när det gäller tätorter med flera församlingar kan det i dagsläget vara svårt att peka ut den församling där en person som inte har någon bestämd bostad skall anses vara bosatt.

Det finns en grupp personer som i dagsläget folkbokförs på församling trots att de har en bosättning som är starkt knuten till en fastighet. Den grupp som avses utgörs av personer med särskilt äldreboende. Deras folkbokföring styrs av 15 § FbL. Till skillnad från personer som folkbokförs på församling enligt 13 § FbL är de äldreboendes bosättning alltid känd. Enligt huvudregeln i 6 § första stycket FbL borde personerna vara folkbokförda där de är bosatta, dvs. på äldreboendet. Om de har flyttat från en församling till ett äldreboende i en annan församling har de i dagsläget vissa möjligheter att ha kvar sin folkbokföring enbart i den tidigare församlingen. I första hand kvarstår dock personens folkbokföring oförändrad på den tidigare folkbokföringsfastigheten.

Om församling ersätts med kommun i FbL kan dagens valmöjlighet kvarstå på så sätt att personen har möjlighet att förbli folkbokförd i den kommun där han eller hon var bosatt före flyttningen till äldreboende i en annan kommun. I praktiken är detta dock antagligen en ganska ovanlig

situation, eftersom äldreboendet oftast torde vara beläget inom samma kommun som den fastighet på vilken vederbörande tidigare var bosatt.

En liten grupp personer som folkbokförs enbart på församling utgörs av offentligt anställda som tjänstgör utomlands. Folkbokföringen av dessa regleras i 14 § FbL efter ungefär samma mönster som gäller för personer i äldreboende. Oftast torde den som tjänstgör utomlands ha kvar sin folkbokföring på samma fastighet som tidigare trots utlandsvistelsen. Om ändrade förhållanden föranleder det kan folkbokföring dock ske enbart i församling. Sådan folkbokföring kan bli aktuell exempelvis när personen i fråga under utlandsvistelsen inte har kvar någon bostad här i landet. I likhet med vad som anförts rörande personer i äldreboende kan det finnas skäl att låta de utlandsstationerade statsanställda även framgent ha möjlighet att folkbokföras utan anknytning till fastighet.

Skäl för folkbokföring på fastighet för alla personer

Ett konkret skäl mot folkbokföring enbart i kommun hänger samman med begravnings- och kyrkoavgiften. Som nämnts bygger systemet med uppbörd av dessa avgifter på att varje folkbokförd person kan kopplas till en viss församling. Om några personer folkbokförs enbart i kommun kan avgift inte tas ut för dessa personer. För att avgift skall kunna tas ut måste en person kunna knytas till en fastighet. Med hjälp av fastigheten kan sedan personen hänföras till rätt församling. I och för sig skulle det vara tänkbart att systemet med uppbörd av begravningsavgift modifierades så att avgift kunde tas ut även vid folkbokföring enbart i kommun. Sådan avgift kunde exempelvis fastställas av Kammarkollegiet och påföras församlingarna utifrån särskilda beräkningsgrunder. Utredningen har dock ansett att det skulle föra för långt att nu föreslå ändringar när det gäller det nyligen utarbetade och införda systemet för begravningsavgiften. Dessutom skulle problemet med uppbörd av kyrkoavgiften kvarstå.

Även av ett annat skäl behövs uppgift om fastighet inom begravningsverksamheten. En person har en ovillkorlig rätt att bli begravd där han eller hon var folkbokförd vid dödsfallet (2 kap. 3 § begravningslagen). Eftersom begravningsverksamheten på de flesta håll utgår från församlingarna kan rätt begravningsställe fastställas först när man känner till personens folkbokföringsfastighet. Fastighetsuppgiften leder sedan vidare till församlingen.

Tillhörigheten till Svenska kyrkans församlingar är knuten till folkbokföringen. En person som tillhör Svenska kyrkan tillhör den församling inom vars område han eller hon är folkbokförd (35 kap. 1 §

Kyrkoordning för Svenska kyrkan). Som ett led i stat- kyrkareformen har staten åtagit sig att svara för uppbörden av den kyrkoavgift, inklusive begravningsavgift, som personer som tillhör Svenska kyrkan skall betala. För att uppbördssystemet skall fungera måste staten känna till inom vilken församling en person är folkbokförd. Inte heller här är detta möjligt utan att personen kan kopplas till en viss fastighet.

Ett annat konkret skäl mot folkbokföring enbart i kommun rör frågan om församlingsuppgifterna alltjämt skall finnas tillgängliga i folkbokföringsregistren. Skattemyndigheterna kan som ovan anförts i dagsläget inte föra personer till rätt församling om dessa inte har någon fastighetskoppling inom folkbokföringen. Det går alltså inte att registrera församlingsuppgifter för folkbokförda personer som inte är knutna till en fastighet.

Även andra skäl mot folkbokföring enbart i kommun har påtalats. Av enkätsvaren framgår att bl.a. vissa kommuner avråder från att inom folkbokföringen ersätta församling med kommun. Som grund för detta ställningstagande har framförts att problem skulle uppkomma för vissa kommuner med en del kommunala interndebiteringar. Enligt utredningens mening är detta dock ett mindre problem, främst för att det rör sig om så få personer som inte har anknytning till någon fastighet.

Den stickprovsundersökning som Riksskatteverket låtit utföra tyder på att det inte finns så stort behov av att folkbokföra enbart inom ett visst område, oavsett om området utgörs av församling eller kommun. Redan med tillämpning av den nuvarande lagstiftningen kan en stor del av de personer som folkbokförs enbart i församling, knytas till någon fastighet. Särskilt bör observeras den utformning som 12 § FbL har och som medger folkbokföring på viss fastighet så fort det föreligger någon form av anknytning till fastigheten i fråga.

Uppgifter från Statistiska centralbyrån utvisar också att en stor andel – cirka 40–50 procent – av personer som folkbokförs enbart på församling med stöd av 13 § FbL senare kan folkbokföras på en viss fastighet (se tabell 1 s. 60). För en mindre andel kan klarhet bringas på annat sätt när det gäller folkbokföringsförhållandena.

Cirka 4 000 personer har i dagsläget så osäkra bosättningsförhållanden att de inte kan hänföras till någon fastighet eller församling. Personerna i fråga folkbokförs under rubriken ”utan känt hemvist”. Lagstiftningen anger inte närmare när sådan folkbokföring skall ske, vilket i och för sig framstår som anmärkningsvärt. Däremot stadgas i 21 § FbL att den som oavbrutet under två år saknat känt hemvist skall avregistreras från folkbokföringen som obefintlig. Den som saknar känt hemvist folkbokförs av skattemyndigheterna såsom skriven på församling.

Även den som saknar känt hemvist har i så gott som samtliga fall någon gång varit folkbokförd på fastighet. Att vederbörande förlorat den närmare anknytningen till en fastighet torde oftast bero på att han eller hon håller sig undan eller har lämnat landet utan att detta har kunnat klargöras. Som framgår av uppgifter från Statistiska centralbyrån (tabell 2 s. 60) kan många av de personer som folkbokförs utan känt hemvist sedermera hänföras till en viss fastighet och folkbokföras på en sådan. Andra har kunnat avregistreras som utvandrare.

Folkbokföring skall undantagsvis kunna ske enbart i kommun.

Utredningen har trots vad som sagts ovan beslutat föreslå att folkbokföring skall ske på fastighet och i kommun. Den som inte kan knytas till fastighet på så sätt att han eller hon kan anses bosatt där skall anses bosatt enbart i kommunen. Även personer i äldreboende och statsanställda som är stationerade utomlands skall kunna folkbokföras som bosatta enbart i en kommun. Den lösning som valts ligger alltså i linje med den nuvarande ordningen att folkbokföra på fastighet och i församling.

För att begravningsverksamheten och uppbörderna av kyrkoavgiften skall fungera och för att möjliggöra för skattemyndigheterna att registrera församlingsuppgifter skall dock en fastighet alltid fastställas för samtliga folkbokförda personer. Det är huvudsakligen tre skäl som har varit avgörande för utredningens ställningstagande att folkbokföring skall ske inte enbart på fastighet utan också i kommun.

Gruppen som i dag inte kan föras till någon viss fastighet inom folkbokföringen är visserligen liten. Vissa personer har dock sådana levnadsförhållanden att de saknar närmare anknytning till någon fastighet. Det kan vara fråga om personer som inte har någon bostad eller om personer som flyttar runt mellan olika platser på sådant sätt att de saknar den anknytning till en fastighet som krävs för folkbokföring på fastighet. För vissa av dessa skulle det kanske gå att fastställa en folkbokföringsfastighet inom ramen för den nuvarande lagstiftningen. Det är dock troligt att det ofta skulle krävas ganska omfattande arbete från folkbokföringens sida för att fastställa en folkbokföringsfastighet för dessa personer.

Man kan utgå från att rörligheten mellan olika fastigheter inom den nämnda gruppen av personer är ganska stor. Risken för att fastighetsuppgiften inom folkbokföringen för dessa personer snabbt skulle bli inaktuell är sålunda stor. Självfallet är rörligheten mellan olika kommuner mindre. Det blir allmänt sett mer i överensstämmelse med verkliga förhållanden att folkbokföra i enbart kommun än att försöka

leta fram en fastighet som personen i fråga ändå inte har någon mer stadigvarande anknytning till. Det blir också ett mindre tidsödande arbete för skattemyndigheterna att fastställa vissa personers folkbokföringsförhållanden om folkbokföring enbart i kommun godtas på motsvarande sätt som man i dagsläget godtar folkbokföring enbart i församling.

Det finns en påtaglig olägenhet med folkbokföring på fastighet i alla situationer. Det kan exempelvis inträffa att en tidigare fastighetsägare kvarstår som folkbokförd på en fastighet som nyligen förvärvats av andra personer. Så kan bli fallet om den tidigare ägaren håller sig undan eller av något annat skäl inte kan knytas till någon ny fastighet. Det är lätt att inse att de nya ägarna kan uppfatta detta som en olägenhet, särskilt om den tidigare ägaren skulle råka vara en kriminell person. Det psykologiska värdet av att i största möjliga mån reducera sådana fall skall enligt utredningens mening inte underskattas. Om den tidigare fastighetsägaren i stället kan folkbokföras enbart i en kommun uppkommer inte den nämnda situationen.

Som redan framgått föreslår utredningen visserligen att samtliga folkbokförda personer skall erhålla en fastighet. För att minimera riskerna för att detta skall leda till olägenheter för andra personer föreslår utredningen att det i folkbokföringsregistren tydligt skall anges att en person som på sådant sätt erhållit en fastighet inte är bosatt på denna.

Ett annat skäl för att ersätta församling med kommun i FbL är att en helt fastighetsbaserad folkbokföring strider mot systematiken i lagens uppbyggnad. Enligt utredningens mening bör ett sådant systemskifte grundas på andra skäl än att förändringen behövs huvudsakligen för uppbörden av begravningsavgiften och kyrkoavgiften.

Även den som folkbokförs enbart i kommun skall kopplas till en fastighet

I dagsläget kan skattemyndigheterna inte fastställa någon folkbokföringsfastighet för mindre än 0,2 procent av befolkningen. I övrigt kan alltså folkbokförda personers bosättning hänföras till en viss fastighet.

Som nämnts tidigare skall samtliga folkbokförda personer betala begravningsavgift. Det har också framhållits att enda sättet att i dagsläget få uppbörden av avgiften att fungera är att genom personernas folkbokföringsfastighet knyta dessa till rätt församling inom Svenska kyrkan. Motsvarande gäller för kyrkoavgiften.

Som framgått förordar utredningen att uppgiften om församling skall finnas kvar i folkbokföringsregistren ytterligare några år. För att uppgiften om församling skall kunna registreras på ett korrekt sätt krävs

att folkbokföringen har uppgift om fastighet. Utan fastighetsuppgiften kan alltså en person inte knytas till rätt församling. När samtliga folkbokförda personer knyts till en fastighet uppstår inte heller några problem när det gäller att avgöra var avlidna har rätt att begravas.

Utredningen har alltså ansett det nödvändigt att knyta samtliga folkbokförda till en fastighet. Såvitt utredningen har kunnat bedöma är det mest rationellt att denna fastighetsbestämning sker inom folkbokföringsverksamheten och inte inom de enheter inom skatteförvaltningen som svarar för avgiftsuppbörden.

De grupper för vilka en fastighet skall anges utan att bosättning på fastighet föreligger utgörs av dem som är folkbokförda som bosatta enbart i kommunen eller som saknar känt hemvist. I dagsläget rör det sig sammanlagt om cirka 20 000 personer.

Frågan är sedan vilken fastighet det är som skall registreras för dessa personer. Så gott som undantagslöst har personerna i fråga tidigare varit folkbokförda på en fastighet. När den fastigheten är belägen i den kommun där personen är folkbokförd är det naturligt att personen knyts till den senaste folkbokföringsfastigheten. Om vederbörande inte tidigare har varit folkbokförd på fastighet i den kommun där han kommit att bli folkbokförd med bosättning enbart i kommunen, får skattemyndigheten fastställa en fastighet som personen i fråga kan anses ha koppling till. Skattemyndigheterna bör härvidlag i så stor utsträckning som möjligt försöka välja en fastighet som vederbörande på något sätt kan tänkas ha anknytning till.

Om en person flyttat till äldreboende i en annan kommun än den där personen senast var bosatt men kvarstår som folkbokförd i den tidigare kommunen, bör personen i fråga alltid knytas till en fastighet i utflyttningskommunen. Därvid bör utgångspunkten vara att det är den tidigare folkbokföringsfastigheten som skall anges.

För att undvika att de personer som är bosatta på fastigheten drabbas av olägenheter i enlighet vad som sagts tidigare, måste det av folkbokföringsregistren klart framgå när en person är folkbokförd på fastigheten utan att ha sin bosättning där. I registren skall detta markeras genom att den aktuella personen anges som i kommunen skriven eller som varande utan känt hemvist. Fastighetsuppgiften bör i dessa fall inte heller vara kopplad till adressen för fastigheten. Av personbevis som utfärdas för personer som på detta sätt fått en fastighet fastställd bör fastigheten inte framgå. Det bör endast anges att det rör sig om en person som är folkbokförd enbart i kommunen eller som saknar känt hemvist. Motsvarande bör gälla vid terminalåtkomst eller annat allmänt tillhandahållande av folkbokföringsuppgifter. I princip bör fastighetsuppgiften göras tillgänglig utanför skatteförvaltningen endast när det

finns ett särskilt behov av uppgiften, se föreslagen lydelse av 6 § andra stycket lagen om aviseringsregister.

4.5 Ändrad definition av begreppet folkbokföringsort m.m.

Förslag: Begreppet folkbokföringsort behålls. Det skall syfta på den kommun där en person är folkbokförd. Kvarskrivning skall inte längre ske på den gamla folkbokföringsorten utan på den tidigare folkbokföringsfastigheten.

Folkbokföringsort

I 6 och 16 §§ FbL förekommer begreppet folkbokföringsort. Lagen innehåller inte någon definition av begreppet. Det råder dock inte någon tvekan om att därmed avses den församling i vilken en person är folkbokförd.

Som nämnts tidigare används begreppet i olika sammanhang och författningar för att ange bl.a. vart en person skall vända sig för att ansöka om vissa tillstånd.

Enligt utredningens uppfattning föreligger det alltså skäl att i vissa sammanhang kunna ange inom vilket geografiskt område en person är folkbokförd. Även om man kan rikta viss kritik mot begreppet som sådant får det anses ha vunnit acceptans genom att det har använts under förhållandevis långt tid. Det kan knappast leda till några missförstånd hos användarna av begreppet.

När folkbokföring inte längre sker i församling bör med folkbokföringsort avses den kommun i vilken en person är folkbokförd. Utredningen har, mot bakgrund av det sätt på vilket begreppet används i författningar, inte kunnat finna att en sådan förändring leder till några tillämpningsproblem.

Kvarskrivning

En person kan under vissa förutsättningar, som kvarskrivna enligt 16 § FbL, få vara folkbokförd på den gamla folkbokföringsorten efter att han eller hon har flyttat. Kvarskrivning innebär sålunda i dagsläget att en person bor på ett ställe, men är folkbokförd i den församling där han eller hon senast bodde.

För beskattningens vidkommande medför kvarskrivning att personen betalar skatter och avgifter enligt de skattesatser som gäller där han eller hon tidigare bodde. Den beslutade begravningsavgiften medför att kvarskrivna personer skall betala avgift till den huvudman för begravningsverksamheten inom vars verksamhetsområde de senast var bosatta. För att uppbörderna av begravningsavgiften skall fungera krävs kännedom om vilken församling inom Svenska kyrkan som personerna flyttat från. Detta innebär att det för kvarskrivna personer inte går att ersätta församling med kommun eftersom uppbörderna av begravningsavgiften för kvarskrivna i sådant fall inte skulle fungera.

Detta medför att folkbokföringsort i 16 § FbL skall ersättas med den kvarskrivnes gamla fastighet.

Kvarskrivna personer kommer inte i och med denna förändring i ett mer utsatt läge i förhållande till vad som har gällt tidigare. Den eller de personer som har förföljt eller hotat den kvarskrivne känner nästan undantagslöst till var den kvarskrivne tidigare var bosatt. Den viktigaste omständigheten rörande den kvarskrivnes säkerhet är att uppgifter om hans eller hennes nya bostad inte är åtkomliga för den eller de som har utsatt den kvarskrivne för trakasserier.

4.6 Ändrad definition av begreppet födelsehemort

Förslag: Ett nyfött barn skall folkbokföras i den kommun där modern är folkbokförd eller, om modern inte är folkbokförd, i den kommun där fadern är folkbokförd.

Till skillnad mot vad som gäller i fråga om folkbokföringsort innehåller FbL en definition av begreppet födelsehemort. Av 6 § tredje stycket framgår således att med födelsehemort avses i första hand den församling där ett nyfött barns moder är folkbokförd. Det är i den församlingen som barnet blir folkbokfört första gången.

I vissa sammanhang har begreppet födelsehemort ansetts missvisande. Det har övervägts om regleringen beträffande barnets första folkbokföring kan utgå ur FbL och om födelsehemort skall ersättas av faktisk födelseort. Viss ändring i den nämnda bestämmelsen har också nyligen gjorts. Det är inte utredningens uppgift att nu närmare överväga dessa frågor mer ingående.

Mot bakgrund av att vi föreslår att folkbokföring på församling skall upphöra bör begreppet födelsehemort ges en ny definition och i stället avse kommun. Folkbokföring kommer att ske i kommun och kommun får

även i övrigt anses vara det mest lämpliga att ersätta församling med. Bestämmelsen om födelsehemort fyller fortfarande den funktionen att den anger var barnet skall folkbokföras när föräldrarna är folkbokförda på olika håll.

Uppgiften om födelsehemort är en uppgift som registreras särskilt och anges i folkbokföringsregistren. När en församling har delats eller gått upp i en annan församling har uppgiften i registren om födelsehemort inte ändrats för de personer som har berörts av förändringarna i församlingsindelningen.

I pass redovisas födelsehemort, där sådan finns, oaktat att det i passformulären anges att det är födelseort som redovisas. För personer som föds efter att vårt förslag har trätt i kraft kommer födelsehemorten i deras pass sålunda att anges med den kommun som de först folkbokförts i. Detta medför att det under många år framöver kommer att finnas två grupper av personer vars födelsehemort har olika innebörd, dvs. antingen församling eller kommun. Några problem för enskilda personer lär detta inte komma att medföra.

4.7 Några följdändringar på det fastighetsrättsliga området i anledning av stat- kyrkareformen

Förslag: Lantmäterimyndigheternas möjligheter att besluta om ändrade församlingsgränser skall upphöra.

I 3 § lagen (1970:991) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning (LÄIF) finns bestämmelser om ändring av församlingsgräns i samband med fastighetsbildning. Det är lantmäterimyndigheterna som beslutar om sådan ändring. Utgångspunkten är att församlingsgränser anpassas till ändrade fastighetsgränser. Vid fastighetsbildning över kommungräns följer en sådan anpassning med automatik.

I och med att beslut om ändringar i Svenska kyrkans församlingsindelning från och med den 1 januari 2000 skall vara en helt intern kyrklig fråga kan bestämmelserna i 3 § LÄIF om justering av församlingsgränserna i samband med vissa fastighetsbildningsåtgärder inte vara kvar. Det skulle strida mot en av grundtankarna i stat-kyrkareformen att statliga eller kommunala lantmäterimyndigheter i samband med fastighetsbildningsåtgärder, som Svenska kyrkan inte kommer att kunna påverka eller ens har initierat, alltså skulle kunna förändra församlingsindelningen.

När 3 § LÄIF upphävs fyller lagens 7 § inte längre någon funktion, varför även den skall upphävas. Reglerna i 5 § om bedömningen av lämpliga förvaltningsområden bör inte längre omfatta församlingar. Härutöver skall följdändringar göras i 6 §.

I fastighetsbildningslagen finns vissa förfaranderegler som lantmäterimyndigheterna har att iaktta i samband med fastighetsbildningar som medför gränsjusteringar för kommuner. Församlingar inom Svenska kyrkan som berörs av sådana gränsändringar har, jämte berörd kommun, för närvarande rätt att påkalla att medgivande lämnas av regeringen eller berörd länsstyrelse till fastighetsbildningen i fråga.

När Svenska kyrkan nu har lämnat det allmänna bör dess särställning i detta fall jämfört med andra trossamfund slopas.

Några justeringar i 13 kap. fastighetsbildningslagen behöver, såvitt vi har kunnat bedöma, inte göras i anledning av de förändrade relationerna mellan Svenska kyrkan och staten eller i övrigt på grund av våra förslag.

4.8 Uppgiftslämnande angående ändrad församlingsindelning m.m.

Förslag: En ny lag skall införas som reglerar informationsflödet till och från Svenska kyrkan om indelningsändringar.
--

Stat- kyrkareformen har medfört att det inte längre föreligger någon samordning mellan, å ena sidan, fastställandet av församlingsgränser och, å andra sidan, fastställandet av gränser för fastigheter och kommuner. Församlingsindelningen är numera en intern kyrklig angelägenhet. Landets indelning i fastigheter och kommuner är en fråga för olika myndigheter. Fortfarande åligger det dock lantmäterimyndigheterna att registrera och redovisa församlingsgränserna, dels på registerkartan, dels i det skrivna registret. För att denna redovisning skall kunna fullgöras måste Lantmäteriverket och lantmäterimyndigheterna få kännedom om ändringar i församlingsindelningen.

Som anges i avsnitt 2.6.2 och i bilaga 4 kan avvikelser mellan i första hand fastighets- och församlingsgränser medföra att uppbörden av begravnings- och kyrkoavgiften försvåras. För att i så stor utsträckning som möjligt undvika dessa avvikelser är det därför av vikt att Svenska kyrkan informerar i första hand lantmäterimyndigheterna om förändringar i församlingsindelningen. Å andra sidan måste självfallet Svenska kyrkan kontinuerligt få uppgifter om fastighetsbildningsåtgärder som sker över församlingsgränser samt om förändringar i

kommunindelningen. Därigenom ges kyrkan möjlighet att anpassa församlingsgränserna till ändrade gränser för fastigheter och kommuner.

Svenska kyrkans uppgiftslämnande

Nuvarande informationsskyldighet för kyrkan, som regleras i 14 § lagen om Svenska kyrkan, anger inte vilken enhet inom kyrkan som skall leverera uppgifterna om indelningsändringar till staten. Uppgiftsskyldigheten bör enligt vår mening åligga den beslutande enheten inom kyrkan, dvs. stiftet eller Kyrkostyrelsen. Det finns annars risk för att information blir liggande hos något mellanled eller av något annat skäl aldrig når rätt mottagare. Underrättelserna bör sändas direkt till Lantmäteriverket och till den eller de lantmäterimyndigheter som berörs av indelningsändringen. Med en sådan ordning kommer uppgifterna Lantmäteriverket och lantmäterimyndigheterna tillhanda utan onödig tidsutdräkt.

Skattemyndigheterna skall beräkna storleken av de förskott av begravningsavgiften som kommer att utgå till begravningshuvudmännen. Myndigheterna bör därför löpande erhålla information om indelningsändringar i Svenska kyrkans församlingsindelning. För att underlätta för uppgiftslämnaren – den beslutande instansen inom kyrkan – kan uppgifterna lämnas till Riksskatteverket. Verket får sedan vidarebefordra informationen till berörda skattemyndigheter.

Statistiska centralbyrån är den myndighet som fastställer koderna för län, kommuner och församlingar. Så länge som behov finns kommer Statistiska centralbyrån att fastställa koder för församlingar. Församlingskoden fastställs först av Statistiska centralbyrån, varefter lantmäterimyndigheterna kan åsätta berörda fastigheter en sådan kod. Som ovan beskrivits kommer uppbörden av begravningsavgiften, i vart fall fram t.o.m. år 2004, att vara beroende av att kopplingen fastighet - församling kan göras på samma sätt som nu. Statistiska centralbyrån bör därför också aviseras om delningar och sammanslagningar av församlingar samt om namnbyten.

Eftersom det här handlar om att ålägga Svenska kyrkan en handlingsskyldighet skall bestämmelsen av konstitutionella skäl regleras i lag.

Enligt 8 kap. 6 § regeringsformen skall grunderna för Svenska kyrkan regleras i lag. Vidare stadgas att sådan lag, dvs. lagen om Svenska kyrkan, ändras på samma sätt som anges i 8 kap. 16 § regeringsformen om stiftande av riksdagsordningen. Detta innebär att det enligt huvudregeln skall fattas två beslut, med ett riksdagsval mellan besluten, för att lagen om Svenska kyrkan skall ändras. Enligt utredningens mening är en informationsplikt för Svenska kyrkan rörande

dess församlingsindelning inte att hänföra till grunderna för kyrkan. Informationskyldigheten behöver därför inte regleras i lagen om Svenska kyrkan. Man skulle kunna tänka sig att reglera frågan i exempelvis begravningslagen. Med hänsyn till bl.a. att uppgifter om församlingar för närvarande används inom ett flertal samhällsområden har utredningen valt att föreslå att Svenska kyrkans informationskyldighet skall placeras i en särskild lag. Därmed kan 13 § förordningen (1999:731) om registrering av trossamfund upphävas.

Regleringen i 14 § lagen om Svenska kyrkan påverkas inte av den föreslagna lagen. Uppgifter skall fortfarande aviseras till Kammarkollegiet.

Informationsflödet till Svenska kyrkan

Som nämnts finns det ett intresse av att Svenska kyrkan anpassar sina församlingsgränser till ändrade gränser för fastigheter och kommuner. Kyrkan bör därför fortlöpande få information om fastighetsbildningar som berör församlingsgränser och om ändringar i den kommunala indelningen. Åtgärder som kan komma att beröra församlingsindelningen regleras i fastighetsbildningslagen (1970:988) och lagen (1979:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och landsting. Det är lantmäterimyndigheterna som fattar beslut enligt den förstnämnda lagen. Myndigheterna bör åläggas att underrätta berörda församlingar och stift om beslut enligt fastighetsbildningslagen som har betydelse för församlingsgränserna.

Förändringar i kommunindelningen kan beslutas av antingen regeringen, Kammarkollegiet eller en länsstyrelse (1 och 3 §§ lagen om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och landsting). Informationskyldigheten bör åläggas den beslutande myndigheten. För att Svenska kyrkan skall kunna se till att beslut om ändrad församlingsindelning träder i kraft vid samma tidpunkt som ändringar i den kommunala indelningen bör kyrkan få kännedom om sådana ärenden redan när de initieras.

Enligt utredningens mening finns det fördelar med att ha bestämmelserna om uppgiftsflödet till och från Svenska kyrkan om indelningsändringar samlade i en författning. Bestämmelsen om myndigheters uppgiftskyldighet till Svenska kyrkan placeras därför lämpligen i den föreslagna nya lagen om informationsflöde till och från kyrkan, trots att föreskrifterna i fråga inte kräver lagform.

4.9 Framtida koppling mellan person och församling

För att uppbörden av begravnings- och kyrkoavgiften skall fungera krävs att skattemyndigheten kan hänföra varje person till den församling inom Svenska kyrkan där han eller hon är bosatt. Inom en överskådlig framtid måste detta bygga på den hittillsvarande ordningen, nämligen att uppgifter från Lantmäteriverket om en fastighets koppling till församling i det skrivna fastighetsregistret aviseras till Riksskatteverket. Alternativ saknas i dag. Dagens förfarande regleras i första hand genom föreskrifter i 25, 48 och 59 §§ fastighetsregisterkungörelsen (1974:1059).

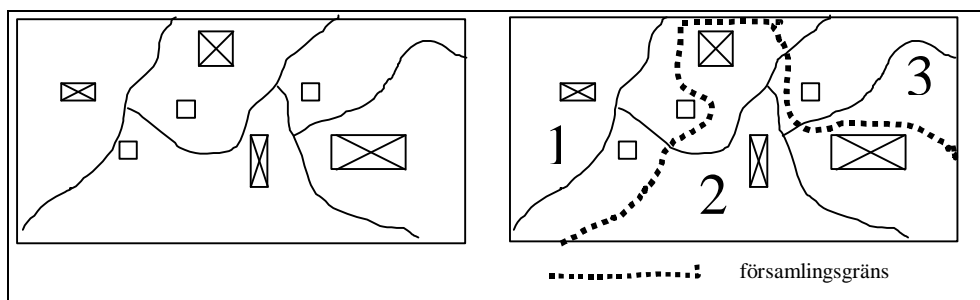
Från år 2005 föreslår utredningen en helt ny ordning för registrering och redovisning av församlingsindelningen. Den möjliggörs genom att det då kommer att finnas ett rikstäckande register med koordinatsatta adresser hos Lantmäteriverket, vilket bl.a. kommer att utgöra grunden för Riksskatteverkets folkbokföring.

Den digitala registerkartan, lagrad i ett centralt kartdatabassystem hos Lantmäteriverket, kommer då att vara rikstäckande. Informationen om församlingar på registerkartan (församlingspolygoner) blir möjlig att sammanföra med adressregistret.

Enligt utredningens mening bör redovisningen av församlingsgränser ske i ett skikt i anslutning till den digitala registerkartan. Skiktet kan föras av Svenska kyrkan. Redovisningen av församlingar i det skrivna registret behövs då inte längre.

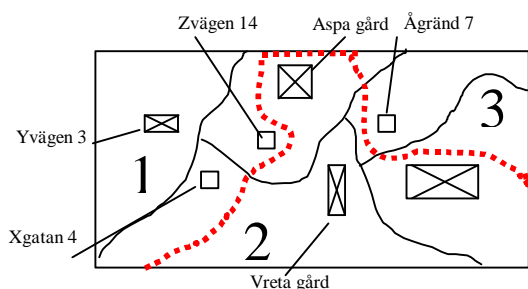
Genom att lägga samman församlingsgränserna med de koordinatsatta adresserna kan Lantmäteriverket förse varje adress med en församlingskod. De kodsatta adresserna aviseras därefter till Riksskatteverket, som kan använda uppgifterna för bl.a. uppbörden av begravnings- och kyrkoavgiften.

Allt detta skulle förenkla hela processen – från samråd till registrering och aviseringar – för alla medverkande och också innebära att Svenska kyrkan kommer att kunna föra församlingsindelningen fritt från nuvarande administrativa indelningar och fastighetsgränser.

I Lantmäteriverkets digitala kartbaser, redovisas i anslutning till den digitala registerkartan.....

.....den aktuella församlingsindelningen (församlingar här 1, 2 och 3)....

.....och genom matchning med det aviseras koordinatsatta adressregistret kan koppling samtliga adresser påföras en församlingskod.....

person	adress	församling
Ragnar Margareta	Yvägen 3, 801..	1 Staffan
Åsa	Xgatan 4, 801..	1 Staffan
Birgitta Åke	Zvägen 14, 802...	1 Staffan
Lars Eva	Aspa gård, 803..	2 Sta Carin
Mats....	Vreta gård. 804....	2 Sta Carin
Björn....	Ågränd 7. 804...	3 Oscar

.....och kodsatta adresser

till Riksskatteverket för

av folkbokförda personer till församling.

Den nu skisserade lösningen beskrivs närmare i bilaga 4. Bland författningsförslagen återfinns ett utkast till en reglering av hur Riksskatteverket kan få aviseringar om församlingsskopplade adresser. Regeringen bör ge berörda myndigheter i uppdrag att tillsammans med Svenska kyrkan arbeta fram en ordning som kan träda i kraft den 1 januari 2005.

4.10 Viss följdlagstiftning

4.10.1 Vallagen

Förslag: Bestämmelserna om församlingar inom Svenska kyrkan utmönstras ur 2 kap. 7 § vallagen.

I 2 kap. vallagen (1997:157) finns bestämmelser om valkretsindelningen vid val till kommunfullmäktige.

Enligt 2 kap. 6 § vallagen utgör kommunen valkrets. Har kommunen fler än 6 000 röstberättigade personer får kommunen delas in i två eller

flera valkretsar. En kommun som har färre röstberättigade får delas in i två eller flera valkretsar bara om det finns synnerliga skäl, om kommunen sträcker sig över ett betydande geografiskt område eller har andra geografiska förhållanden som motiverar en sådan valkretsindelning.

En valkrets skall, enligt 2 kap. 7 § vallagen, utformas så att den kan få minst 15 kommunfullmäktige. Den bör ha en sammanhängande gränslinje. Det anges att en församling skall lämnas odelad eller i vart fall inte delas in i fler än två kretsar. Indelningen i valkretsar för val till kommunfullmäktige beslutas av fullmäktige. För att beslutet om valkretsindelningen skall gälla skall det därefter fastställas av länsstyrelsen.

Bestämmelsen om att beakta församlingar vid valkretsindelningen infördes år 1909 i den dåvarande förordningen (1862:33) om kommunalstyrelse i Stockholm och har sedan dess funnits i valförfattningarna. Utredningen har inte kunnat hitta några förarbetsuttalanden till närmare belysning av de resonemang som låg till grund för bestämmelsens införande.

Bestämmelsen i 2 kap 7 § vallagen torde i dag närmast ha karaktären av en administrativ regel som underlättar själva valförfarandet. Valkretsindelningen används förutom i valadministrationen även av de politiska partierna i valarbetet och i organisationerna.

De förändrade relationerna mellan staten och Svenska kyrkan och upphörande av val i det allmännas regi inom kyrkan innebär att det finns skäl att överväga om församlingsindelningen även i fortsättningen bör utgöra grund för valkretsindelningen. Som tidigare nämnts bör kyrkans församlingsindelning användas i begränsad utsträckning av det allmänna. Om nuvarande ordning behålls skulle man teoretiskt kunna tänka sig att en kommun fastställer valkretsindelningen i enlighet med församlingsgränserna, men att ett beslut av kyrkan om ändrad församlingsindelning de facto påverkar kommunens beslut så att en person får rösta i en annan valkrets än som var avsikten med kommunfullmäktiges beslut.

Några skäl till att ha kvar anknytningen till församlingsindelningen vid bestämmandet av valkretsindelningen kan enligt utredningens mening inte anses föreligga. Indelningen bör i stället kunna ske på annan grund. Valkretsarna är indelade i valdistrikt (4 kap. vallagen), som i sin tur bestäms utifrån de där ingående fastigheterna. En framtida ordning skulle därför kunna vara att valkretsarna bestäms utifrån valdistriktens indelning. Folkbokföring kommer även i fortsättningen att ske på fastighet. Något problem att hänföra de röstberättigade till rätt valkrets finns därför inte med en sådan ordning. Vi föreslår mot bakgrund av det angivna att hänvisningen till församlingsindelningen skall utgå ur vallagen.

4.10.2 Lagen om röstlängdsregister

Förslag: Uppgiften i lagen om röstlängdsregister om den församling som personen är folkbokförd i enligt folkbokföringslagen skall ersättas med uppgift om den fastighet personen är folkbokförd på enligt folkbokföringslagen.

Lagen (1997:158) om röstlängdsregister trädde i kraft den 24 oktober 1998 och har sålunda ännu inte tillämpats vid något allmänt val.

Riksskatteverket och skattemyndigheterna får enligt lagen föra register för bl.a. tillhandahållande av röstlängder för hela landet.

Registret får enligt 5 §, innehålla uppgifter om namn, personnummer, adress, församling som personen är folkbokförd i enligt folkbokföringslagen (1991:481) och medborgarskap. För personer som inte är folkbokförda i landet får i registret också anges när de utvandrade.

Som tidigare nämnts har lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval, m.m. upphört att gälla den 1 januari 2000. Några val till Svenska kyrkan kommer inte längre att anordnas i det allmännas regi. Det föreligger därför inte längre skäl att på grund av val till det allmänna alltjämt föra uppgiften om en persons församlingstillhörighet i lagen om röstlängdsregister. Det kan inte anses föreligga tillräckliga skäl för att behålla församlingstillhörigheten i lagen för att kunna erhålla statistiska uppgifter om valdeltagande till det allmänna på församlingsnivå. Däremot bör uppgift om den fastighet en person är folkbokförd på finnas i registret för att, dels kunna upprätta korrekta röstlängder, dels bl.a. kunna göra olika framtida valstatistiska sammanställningar på kommun- eller till och med fastighetsnivå.

Enligt utredningens mening bör därför lagen om röstlängdsregister ändras på sätt att uppgiften om den församling en person är folkbokförd i byts ut mot den fastighet han eller hon är folkbokförd på.

4.10.3 Utsökningsregisterlagen

Förslag: Uppgiften i utsökningsregisterlagen rörande fysiska personer som har flyttat till utlandet skall ändras så att den avser den kommun från vilken flyttningen skett.

Enligt de ändamål som anges i 1 § utsökningsregisterlagen (1986:617) skall det med hjälp av automatisk databehandling föras, dels ett centralt utsökningsregister för hela landet, dels regionala utsökningsregister.

Ändamålen med registren kan delas upp i tre huvudgrupper. Den första gruppen avser indrivning enligt bl.a. utsökningsbalken. Vidare får

registren användas för diverse organisatoriska ändamål inom exekutionsväsendet. Slutligen får registren användas för vissa tillsynsfunktioner.

I utsökningsregistren får för fysisk person registreras bl.a. namn, adress, personnummer och, om personen flyttat till utlandet, dagen för detta och den församling från vilken utflyttningen skett.

Mot bakgrund av att registerändamålen avser exigibla fordringar och i övrigt inte berör församlingsrelaterad verksamhet finns det inget behov av att ha kvar uppgiften. Uppgiften bör med hänsyn till våra förslag rörande FbL utgå och ersättas med uppgift från vilken kommun flyttningen skett.

4.10.4 Lagen om avgift till registrerat trossamfund

Förslag: Lagen om avgift till registrerat trossamfund skall hänvisa till den kommun i stället för den församling en person är folkbokförd i.

I 2 § lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund upplyses att för den som tillhör Svenska kyrkan skall begravningsavgiften räknas in i kyrkoavgiften, dock inte för den som är folkbokförd i en församling där kommunen är huvudman för begravningsverksamheten. Med vårt förslag kommer folkbokföring inte längre att ske i församling. Paragrafen behöver därför justeras. Lydelsen i undantaget bör ändras till att avse personer som är folkbokförda i en kommun som är huvudman för begravningsverksamheten.

4.11 Användningen av svenska kyrkans församlingsindelning i olika författningar

Svenska kyrkans församlingar har, vid sidan av län och kommuner, utgjort en naturlig grund för indelning av landet i geografiska områden. Församlingsindelningen styr i dagsläget exempelvis förutsättningar för inhemskt och EU-anknutet stöd till diverse näringar. I de författningar som reglerar sådant stöd anges stödområdena bl.a. med hjälp av Svenska kyrkans församlingar. Församlingsindelningen används även i andra författningar för att beskriva geografiska områden. Det kan exempelvis gälla områden för jakt eller förvärvstillstånd vid fastighetsöverlåtelse. Författningarna i fråga är medtagna i tabell 2 i bilaga 3.

När Svenska kyrkan inte längre är en del av det allmänna aktualiseras frågan om den fortsatta användningen av församlingsindelningen. Bör

staten exempelvis även framöver använda församlingarna för att i lagar och förordningar ange geografiska områden? Frågan har inte närmare belysts i det utredningsarbete som föregick stat- kyrkareformen.

På sikt är det enligt utredningens bedömning svårt att hålla fast vid den nuvarande ordningen. Skälet till det ställningstagandet är främst att församlingsindelningen numera är en intern angelägenhet för Svenska kyrkan. Det är också troligt att församlingarnas sträckning framöver kommer att ändras i betydande omfattning och därmed bli allt mindre lämpade för annat än kyrkliga ändamål. Kyrkans beslutanderätt över församlingsindelningen är ett av fundamenten i stat- kyrkareformen.

Sedan församlingsindelningen blivit en intern fråga för Svenska kyrkan har den koppling brutits som tidigare förelåg mellan gränser för fastigheter och församlingar. Lantmäterimyndigheterna skall inte längre justera församlingsgränser i samband med fastighetsbildningsåtgärder. Detta är visserligen något som utredningen föreslår, men förslaget är en nödvändig följd av stat- kyrkareformen. Även om det från kyrkans sida kommer att finnas en strävan att anpassa församlingsgränser till fastighetsgränser är det ofrånkomligt att bl.a. vissa fastighetsbildningsåtgärder leder till ökad åtskillnad mellan dessa gränser.

Med utredningens förslag kommer folkbokföringen om några år att upphöra med registreringen av folkbokförda personers bosättning i församlingarna. Därmed blir det svårare att få kännedom om i vilken församling en person är bosatt.

Fråga är då hur användningen av församlingsindelningen i lagar och förordningar bör lösas i framtiden. När det gäller vissa författningar har problemet redan uppmärksamats. Så har man exempelvis när det gäller förordningen (1998:996) om sysselsättningsbidrag angett att med församling avses de territoriella församlingar som fanns den 31 december 1999. Med ett sådant förfarande har församlingsindelningen så att säga låsts vid den denna tidpunkt. Ändring i en församlings sträckning som beslutas därefter påverkar alltså inte stödområdet för ett sådant bidrag. Om indelningen inte låses vid en viss tidpunkt kan det inträffa en oönskad utvidgning av ett bidragsområde genom att kyrkan exempelvis beslutar att utöka en viss församlings område. Med hjälp av kartor och andra manuella åtgärder går det naturligtvis att utreda tidigare indelningar, men uppgifter därom finns inte lätt tillgängliga, exempelvis i datoriserade register. Den bristen bör enligt utredningens mening avhjälpas. Lantmäteriverket bör därför få i uppdrag att utreda möjligheterna att tillhandahålla en redovisning av den församlingsindelning som gällde vid årsskiftet 1999/2000. Från kulturhistoriska utgångspunkter kan det också vara intressant att enkelt kunna ta del av de församlingsgränser som gällde då stat- kyrkareformen trädde i kraft.

Trots att församlingsindelningen fixeras till en viss bestämd tidpunkt kan komplikationer uppstå till följd av fastighetsbildningsåtgärder. Genom sådana åtgärder kan exempelvis en fastighetsgräns ändras så att en fastighet som tidigare funnits endast i en församling efter ändringen blir belägen inom två församlingar. Om ett visst stödområde endast omfattar den ena församlingen kan det bli svårt att avgöra huruvida fastighetsägaren är berättigad till stödet i fråga. Så länge lantmäterimyndigheten hade möjlighet att anpassa en församlingsgräns till en ändrad fastighetsgräns uppkom inte detta problem

Beträffande de författningar där församlingsindelningen inte har låsts till en viss tidpunkt kan svårigheter uppstå. Om indelningen ändras framöver uppkommer fråga hur författningen skall tolkas. Är det indelningen vid författningens ikraftträdande som gäller eller är det den vid varje tillfälle aktuella indelningen som skall tillämpas? Det ligger närmast till hands att förorda det senare alternativet. En sådan tolkning kan dock få till följd att en ändring i församlingsindelningen som gjorts efter författningens ikraftträdande medför oönskade effekter i fråga om de förhållanden, exempelvis olika former av ekonomiska bidrag, som regleras i författningen.

Ett fortsatt nyttjande av församlingsindelningen i lagar och förordningar skulle kunna medföra behov från lagstiftarens sida av att låsa församlingsindelningen vid flera olika tidpunkter. I fråga om en författning som exempelvis träder i kraft den 1 januari 2004 kan det hävdas att församlingsindelningen bör låsas till den tidpunkten. Som ovan nämnts finns det för närvarande inte några tekniska lösningar som möjliggör ett sådant förfarande.

Svårigheter av nu nämnt slag i samband med kyrkliga ändringar i församlingsindelningen kan visserligen sägas ha förekommit sedan länge. Tidigare var det dock regeringen eller en myndighet som beslutade om ändring i indelningen. Därmed kunde oönskade konsekvenser av ändringar av församlingarnas geografiska områden lättare undvikas och överblickas.

Problemen med den situation som nu uppstått skall dock inte överdrivas. Möjligen blir det under den närmaste tiden inte så stora ändringar i församlingsindelningen. Med utredningens förslag har Svenska kyrkan också ålagts att underrätta olika myndigheter om ändringar beträffande församlingarnas områden. På det sättet kan myndigheterna vid varje tidpunkt få uppgifter om aktuell församlingsindelning. Med utredningens förslag kommer också varje folkbokförd persons boende att vara kopplat till församling i vart fall till utgången av år 2004. Ändringar i församlingsindelningen kommer att registreras i fastighetsregistret och på registerkartan under motsvarande tid. Det föreligger alltså inte några svårigheter att under de närmaste åren få

aktuella uppgifter om församlingsindelningen och knyta folkbokförda personers boende till en bestämd församling.

På sikt kan man tänka sig olika lösningar av den nu uppkomna frågan. Det kan slås fast att det visserligen finns några indelningsenheter som är rikstäckande och som är mindre än kommun, exempelvis postnummerområden och valkretsar. I dagsläget existerar det dock inte någon indelning som kan ersätta församlingsindelningen i de författningar där denna nu förekommer.

Man kan naturligtvis i olika författningar använda sig av geografiska bestämmelser – den del av Y kommun som är belägen söder om X-älven – för att fastställa områden för exempelvis olika former av ekonomiska stödåtgärder. Den tekniken används undantagsvis i vissa förordningar (se förordningen (1997:1336) om miljöstöd). I de flesta sammanhang är det naturligtvis allt för otympligt att beskriva geografiska områden på detta sätt. Ett annat alternativ är att definiera ett visst område genom att räkna upp de fastigheter som skall utgöra området. Rent författningsmässigt synes en sådan lösning inte vara att föredra. Ytterligare en annan variant är att bestämma områden med hjälp av polygoner. En särskild nackdel med en sådan lösning kan vara att den enskilde får svårt avgöra om han eller hon är bosatt inom exempelvis ett stödberättigat område. Fastighetsbildningsåtgärder kan också innebära tillämpningsproblem för de båda senare alternativen.

Ett inte orimligt scenario är att samhället av olika skäl finner det föreligga ett så stort behov av en ny samhällelig indelningsenhet som är mindre än kommun att man bestämmer sig för att tillskapa en ny sådan enhet, som både är under statlig kontroll och kan förväntas vara beständig över tiden. Med en sådan ny samhällelig indelningsenhet kan man sedan t.ex. bestämma tillämpligheten av olika näringsbidragsförfattningar utifrån den nya indelningsenheten. En helt ny indelningsgrund kräver dock ett omfattande utredningsarbete. Om beslut fattas att tillskapa en ny sådan indelningsenhet kan det arbetet, med tanke på dess komplexitet, inte vara avslutat förrän om ett antal år.

Under de närmaste åren kan knappast några mer genomgripande förändringar ske. Det förefaller ofrånkomligt att Svenska kyrkans församlingsindelning även ett tag framöver används i olika författningar. Som nämnts blir effekten av en sådan ordning att Svenska kyrkan, genom beslut om ändringar i sin församlingsindelning, kommer att kunna påverka tillämpligheten av författningarna i fråga. Man kan kanske utifrån principiella aspekter, bland annat av konstitutionell art, ifrågasätta en sådan ordning. I praktiken behöver dock inte några större problem uppstå, i vart fall inte under de närmaste åren.

Det ingår inte i utredningens uppdrag att utreda en ny samhällelig indelningsenhet. Utredningen har inte heller funnit det görligt att

rekommendera någon generell lösning av frågan om användning av församlingsindelningen i lagar och förordningar. Författningarnas olika ändamål och uppbyggnad kan medföra att det behövs olika lösningar. Den utväg som ligger närmast tillhands är man till att börja med håller fast vid församlingsindelningen och noga följer Svenska kyrkans beslut om ändringar i indelningen.

5 Generella direktiv

5.1 Inledning

Enligt 14 § kommittéförordningen (1998:1474) skall utredningen, om förslagen i ett betänkande påverkar kostnaderna eller intäkterna för staten, kommuner, landsting, företag eller andra enskilda, redovisa en beräkning av dessa konsekvenser. Om förslagen innebär samhälls-ekonomiska konsekvenser i övrigt, skall dessa redovisas. När det gäller kostnadsökningar och intäktsminskningar för staten, kommuner eller landsting, skall utredningen föreslå en finansiering.

Om förslagen i ett betänkande har betydelse för den kommunala självstyrelsen, skall konsekvenserna i det avseendet anges i betänkandet. Detsamma gäller när ett förslag har betydelse för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för små och medelstora företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen (15 § kommittéförordningen).

5.2 Kostnader

5.2.1 Steg 1

Utredningen har alltså föreslagit en förändring i två steg. Det första steget skall träda i kraft den 1 januari 2001 och kan sägas vara av mer principiell än praktisk betydelse. Visserligen upphör församling att vara ett folkbokföringsbegrepp, men uppgift om boende i en församling skall registreras inom folkbokföringen på motsvarande sätt som nu sker. Användare av församlingsuppgifter kommer också att ha fortsatt tillgång till uppgifterna i främst folkbokföringsregistren och det statliga personadressregistret. I den mån förändringen medför några kostnader

hos skatteförvaltningen, för justering av dataprogram eller liknande, är det utredningens bedömning att dessa blir av mycket blygsam omfattning.

Det första steget innebär också att alla folkbokförda personer skall kopplas till fastighet. Detta kommer att ske mer eller mindre schablonartat hos skattemyndigheterna och torde inte heller medföra några påvisbara kostnader.

5.2.2 Steg 2

Utredningsförslagets andra steg föreslås träda i kraft den 1 januari 2005. Det är mer genomgripande än det första steget och medför att folkbokföringen inte längre skall registrera boende i församling. För skatteförvaltningen, som ansvarar för folkbokföringsverksamheten, medför förslaget en del kostnader genom att vissa ändringar behöver göras i förvaltningens datasystem. Storleken på dessa kostnader är svåra att beräkna. Utredningen har erfarit att Riksskatteverkets datasystem är föremål för en genomgripande omarbetning. För folkbokföringens del ställer bl.a. införande av lägenhetsregister och ordningen med folkbokföring på lägenhet krav på ändrade system för registerhållning. De nuvarande datasystemen anses också delvis föråldrade. De förändringar som följer av utredningens förslag kan alltså beaktas när datasystemen ändras av andra skäl. För folkbokföringsverksamhetens del bör vissa besparingar också kunna uppkomma när folkbokföringen inte längre skall fastställa en persons boende i en viss församling. Mot denna bakgrund har utredningen ansett att förslagen enligt andra steget inte förorsakar några nämnvärda extra kostnader för skatteförvaltningen.

Med utredningsförslaget följer att uppgift om boende i församling inte längre skall tillhandahållas från folkbokföringen. Detta kan vålla olägenheter främst för företag och enskilda som i dagsläget använder uppgiften. Utredningen menar dock att den tid som användarna har för omställning skall eliminera de flesta av dessa olägenheter. Det måste också framhållas att församlingsindelningen, som en följd av statkyrkareformen, är en intern kyrklig angelägenhet och att betydande ändringar i indelningen kan förväntas framöver. Därmed kommer församlingsindelningen i framtiden att bli allt mindre användbar för myndigheter och företag som i dag använder uppgiften i olika sammanhang.

Den obligatoriska begravningsavgiften kräver att varje folkbokförd individ i landet kan hänföras till en viss församling, eftersom avgiftsatserna varierar mellan församlingarna och avgiftsmedlen skall tillföras den lokala huvudmannen/församlingen. Skatteförvaltningen ansvarar för

uppbörden av avgiften. Från Lantmäteriverket kommer skattemyndigheterna att få den koppling mellan fastighet och församling samt därefter adress och församling som behövs för en korrekt uppbörd.

Lantmäterimyndigheterna har en författningsreglerad skyldighet att redovisa församling i såväl det skrivna registret som på registerkartan. Komplikationer och ökade kostnader kan uppstå i redovisningen som en följd av att församlingsindelningen blivit en intern kyrklig angelägenhet. Detta är dock ett resultat av stat- kyrkareformen. Kostnaderna för redovisningen bedöms inte påverkas nämnvärt av utredningens förslag.

Vid statistiska centralbyrån uppstår en del kostnader när fastigheternas (mer korrekt adressernas) församlingstillhörighet inte längre kan erhållas direkt från folkbokföringen. Kostnaderna för att modifiera befintliga system har uppskattats till 200 000 kr och årliga extra kostnaderna fr.o.m. år 2005 till 100 000 kr.

5.3 Det kommunala självstyret

Utredningens förslag avseende vallagen kan möjligen sägas öka det kommunala självstyret på så sätt att friheten att bestämma utformningen av valkretsar inför val till kommunfullmäktige blir större.

5.4 Övrigt

Såvitt utredningen har kunnat bedöma har förslagen inte någon inverkan på de övriga förhållanden som utredningen skall beakta enligt kommittéförordningen.

6 Författningskommentar

Förslag till lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481)

6 §

Ändringen i första stycket är en konsekvens av utredningens förslag att övergå från folkbokföring på fastighet och församling till folkbokföring på fastighet och i kommun. I stycket införs också en definition av begreppet folkbokföringsort. Definitionen har betydelse för de ganska många andra för fattningar där begreppet förekommer, se tabell 1 i bilaga 3.

Ändringen i tredje stycket är också en följd av att församling utgår som folkbokföringsbegrepp. Födelsehemorten kommer alltså i fortsättningen att vara den kommun där det nyfödda barnet folkbokförs första gången. Födelsehemorten registreras också i passdokumenten, även om det där sker under rubriken födelseort.

13 §

Ändringen i första stycket första meningen följer av att folkbokföring i fortsättningen skall ske i kommun när en persons bosättning inte kan hänföras till någon fastighet. I andra meningen anges att detta skall ske under en särskild benämning, i kommunen skriven. I dagsläget återfinns motsvarande benämning i 4 § folkbokföringsförordningen (1991:749). Benämningen i kommunen skriven kommer att registreras i folkbokföringsregistren.

I andra stycket införs en föreskrift om när en person skall anses sakna känt hemvist. För närvarande finns det inte någon definition i folkbokföringslagen av vilka förutsättningar som skall vara uppfyllda när en person skall anses sakna känt hemvist. Någon materiell förändring är dock inte avsedd med den nya föreskriften. På samma sätt som sker i dagsläget skall en person folkbokföras utan känt hemvist när hans eller hennes bosättning inte kan knytas till fastighet eller kommun

enligt 7–12 §§. Även i dessa fall skall den folkbokförde redovisas under en särskild benämning i folkbokföringsregistren. När folkbokföring sker enligt andra stycket av en person som senast har varit folkbokförd på fastighet, skall vederbörande kvarstå som folkbokförd i samma kommun som tidigare.

13 a §

Paragrafen är ny. Den är en följd av förslaget att alla folkbokförda personer skall kunna hänföras till en fastighet. Skälen för detta framgår av den allmänna motiveringen. Paragrafen blir alltså tillämplig när en persons bosättning inte kan knytas till en fastighet enligt 7–12 §§. Utredningen har framhållit betydelsen av att det i folkbokföringsregistren klart anges när fråga är om en person som inte kan anses bosatt på fastighet. Det sker främst genom att den i 13 § angivna benämningen registreras och att personen i fråga folkbokförs med adress till den aktuella fastigheten, se föreslagen lydelse av 6 § andra stycket lagen (1995:743) om aviseringsregister.

I andra stycket finns föreskrifter om den fastighet som skall fastställas för den som är folkbokförd såsom i kommunen skriven eller utan känt hemvist. I första hand är det den senaste folkbokföringsfastigheten som skall registreras. Detta gäller dock endast om fastigheten är belägen i samma kommun som den där personen blivit folkbokförd enligt 13 § första stycket. Det finns situationer där inte heller den senaste folkbokföringsfastigheten bör väljas. Om en person efter att ha avtjänat ett långvarigt fängelsestraff har blivit folkbokförd enbart i kommunen kan det, i första hand med hänsyn till den eller de som är folkbokförda på fastigheten i fråga, vara olämpligt att låta kopplingen till den tidigare fastigheten kvarstå. I stället kan det finnas skäl att välja en annan fastighet. Det kan bli fråga om att registrera en fastighet på vilken personen i fråga emellanåt uppehåller sig eller annars på något sätt har anknytning till. Även andra förhållanden kan medföra att annan fastighet än en tidigare folkbokföringsfastighet bör väljas.

Paragrafen gör det möjligt att fastställa exempelvis kommunalt ägda fastigheter för vissa personer som inte har eller bör ges koppling till någon annan fastighet.

Fastställandet av fastighet enligt 13a § utgör ett beslut enligt 34 §.

14 och 15 §§

Ändringarna är föranledda av att församling utmönstras som folkbokföringsbegrepp och ersätts av kommun.

16 §

Vid kvarskrivning kommer den som medgetts sådan folkbokföring att kvarstå som folkbokförd på den senaste folkbokföringsfastigheten. Ändringen påverkar inte det skydd för den enskilde som följer med kvarskrivningen. Skattemyndigheterna får på lämpligt sätt i folkbokföringsregistren ange när fråga är om kvarskrivning.

34 §

Som angetts tidigare faller beslut om fastställande av fastighet in under paragrafen. Oftast torde sådant fastställande ske i samband med folkbokföring i kommunen. Skattemyndighetens beslut beträffande fastighet har då karaktären av ett beslut enligt andra stycket. Om beslutet om fastställandet av fastighet fattas fristående rör det sig om ett beslut enligt sista stycket.

I båda fallen kan beslutet överklagas enligt 38 §.

Ikraftträdande

Lagändringen bör träda i kraft den 1 januari 2001. Någon särskild övergångsreglering föreslås inte. Det innebär bl.a. att skattemyndigheterna i anslutning till ikraftträdandet skall fastställa en fastighet enligt 13a § för dem som då inte är folkbokförda på fastighet enligt 7–12 §§.

Bilaga 1

Kommittédirektiv

Dir. 1998:75

Folkbokföring i församling

Beslut vid regeringssammanträde den 10 september 1998.

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare tillkallas med uppdrag att utreda frågan om folkbokföring i en territoriell församling när den kyrkliga indelningen blir en intern kyrklig angelägenhet.

Bakgrund

Enligt 6 § folkbokföringslagen (1991:481) skall en person folkbokföras på den fastighet och i den territoriella församling där han är att anse som bosatt. Sverige är indelat i territoriella församlingar, som i dag är kyrkliga kommuner.

Riksdagen fattade den 8 december 1995 ett principbeslut om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan (prop. 1995/96:80, bet. 1995/96:KU12, rskr. 1995/96:84). Beslutet innebär bl.a. att kommunstatusen upphör för Svenska kyrkans församlingar och kyrkliga samfälligheter samt att kyrkan även i övrigt lämnar det allmänna. Vidare innebär beslutet att den övervägande delen av författningsregleringen av

Svenska kyrkan upphävs. Reformen är förutsatt att träda i kraft den 1 januari 2000.

Regeringen har vidare föreslagit vissa grundlagsändringar för att göra det möjligt att genomföra principbeslutet som bl.a. innebär att det införs särskilda regler för lagstiftning om Svenska kyrkan och andra trossamfund (prop. 1997/98:49). I propositionen Staten och trossamfunden – bestämmelser om Svenska kyrkan och andra trossamfund (prop. 1997/98:116) föreslår regeringen bl.a. en lag om Svenska kyrkan som innehåller bestämmelser om grunderna för kyrkans identitet, organisation, verksamhet och egendom. Förslagen bygger på de förslag till grundlagsändringar som har lagts fram i propositionen Staten och trossamfunden – grundlagsfrågor (prop. 1997/98:49). Förslagen har som vilande antagits av riksdagen (bet. 1997/98:KU20, rskr. 1997/98:284).

I lagen om Svenska kyrkan anges att församlingarna, med vissa undantag, är territoriella och omfattar de personer som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område. Församlingsindelningen kommer att bli en intern kyrklig angelägenhet.

Uppdraget

Eftersom församlingsindelningen blir en inomkyrklig angelägenhet uppkommer frågan om folkbokföringen även i fortsättningen skall ske i en territoriell församling. En särskild utredare bör därför ges i uppdrag att utreda denna fråga. Utredaren skall analysera konsekvenserna såväl av att bibehålla den nuvarande ordningen, som att avskaffa folkbokföringen i en territoriell församling.

För folkbokföringsverksamheten finns inte något direkt behov av att behålla den nuvarande ordningen med folkbokföring på församling. Folkbokföring i en territoriell församling har ansetts ha särskild betydelse endast om en person inte kan knytas till en viss fastighet.

Det är emellertid också av kulturhistoriskt och statistiskt intresse att församlingsindelningen avspeglas i folkbokföringen. Församlingsindelningen används framför allt för att ange geografiskt läge och har stor betydelse för Statistiska centralbyråns verksamhet. Inom befolkningsstatistiken finns det statistiska tidsserier på församlingsnivå sedan år 1749.

Folkbokföringen och församlingsindelningen används även på andra områden än det statistiska. Församlingsindelningen och uppgifter om befolkningsunderlaget används i den allmänna samhällsplaneringen. Församlingsindelningen har också betydelse bl.a. för indelningen av valkretsar enligt vallagen (1997:157) och för verksamhet vid Lantmäteriverket. Vidare förutsätter förslaget i fråga om uttag av begravn-

ningsavgift att uppgifter om församling finns registrerade inom skatteförvaltningen. Dessutom kan myndigheter ha sina verksamhetsområden uppbyggda utifrån församlingsindelningen. Många privata organisationer och företag, t.ex. försäkringsbolag, använder sig också av församlingsindelningen i olika sammanhang.

Det finns således kopplingar mellan en borgerlig indelning och en kyrklig. Om utredaren finner att en ändring av folkbokföringen är motiverad skall han lämna förslag även till de ändringar han finner nödvändiga för att tillgodose de behov som finns på andra områden än folkbokföringen. Utredaren skall särskilt beakta statistikens och forskningens behov. Även det kulturhistoriska intresset bör beaktas.

Det kan även finnas andra frågor som aktualiseras under arbetets gång och som har ett nära samband med det uppdrag som beskrivits ovan. Utredaren är oförhindrad att ta upp sådana frågor och lägga fram de förslag som anses påkallade.

Redovisning av uppdraget

Utredaren skall beakta regeringens direktiv till samtliga kommittéer och särskilda utredare om att pröva offentliga åtaganden (dir. 1994:23), redovisa regionalpolitiska konsekvenser (dir. 1992:50), redovisa jämställdhetspolitiska konsekvenser (dir. 1994:124) och redovisa konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet (dir. 1996:49).

Utredningsuppdraget skall vara avslutat senast vid utgången av maj 1999.

(Finansdepartementet)

Bilaga 2

Redovisning av enkät angående användning av uppgifter som är relaterade till Svenska kyrkans församlingsindelning

25 centrala myndigheter samt ett antal länsstyrelser, kommuner, landsting m.m., totalt 54 utskick, har tillfrågats om och hur de i så fall använder uppgifter som är relaterade till Svenska kyrkans församlingsindelning i sin verksamhet och om eventuella konsekvenser för deras verksamhet om dessa uppgifter försvinner från folkbokföringen. De frågor som ställts är:

1. Använder Ni på något sätt i Er verksamhet statistik- eller andra uppgifter som är församlingsrelaterade och i så fall vilken typ/er av uppgift/er?
2. På vilken grund (avtals- eller författningsmässig) och från vem får Ni de församlingsrelaterade uppgifterna?
3. Skulle Er verksamhet påverkas om församlingsindelningen försvinner från folkbokföringen? Om ja, på vilket sätt och till vilken beräknad kostnad? Kan Ni erhålla dessa uppgifter från annat håll (exempelvis Svenska kyrkan) och vad skulle detta medföra för Er?

Enkäten har besvarats av samtliga tillfrågade centrala myndigheter samt av 25 av de övriga tillfrågade, vilket får anses vara en relativt hög svarsfrekvens.

Enkätsvaren

Enkätsvaren på frågorna ett och tre kan indelas i tre grupper, där den första gruppen uppger sig inte använda församlingsrelaterade uppgifter i sin verksamhet och att denna grupp följaktligen inte skulle påverkas om dessa uppgifter försvinner från folkbokföringen. Den andra gruppen säger sig använda församlingsrelaterade uppgifter i sin verksamhet, men

har förklarat att verksamheten inte skulle påverkas nämnvärt om uppgifterna om Svenska kyrkans församlingar försvinner från folkbokföringen. I den tredje gruppen uppger enkätbesvararna att de använder församlingsrelaterade uppgifter i sina verksamheter och att det på olika sätt skulle försvåra bedrivandet av verksamheterna om dessa uppgifter försvinner från folkbokföringen. Till den gruppen har, i sin helhet, förts även enkätsvar där endast en viss del av t.ex. en myndighets verksamhet eller externa organisationer till dessa skulle påverkas negativt om de församlingsrelaterade uppgifterna försvinner från folkbokföringen.

Vad gäller enkätfråga två kan först konstateras att svarsfrekvensen inte är lika hög för den frågan som för övriga frågor. En klar majoritet av de som har svarat på frågan, ca 30 stycken, uppger sig få församlingsrelaterade uppgifter från antingen Riksskatteverket eller Statistiska centralbyrån, med ungefär lika fördelning från båda dessa myndigheter. En handfull av de svarande får sina uppgifter från SPAR, medan några andra får uppgifter från Svenska kyrkan. Ytterligare någon annan leverantör av uppgifter nämns. Med hänsyn till bl.a. svarsfrekvensen på enkätfråga två har vi beslutat att bara i något enstaka fall redovisa svar i den delen. För den intresserade hänvisas till Riksarkivet, dit utredningens material sänts för arkivering.

Nedan redovisas svar hänförliga till svarsgrupperna ett och två huvudsakligen gruppvis, medan övriga svar redovisas, bortsett från vissa smärre justeringar huvudsakligen av redaktionell karaktär, enligt sin lydelse och i bokstavsordning.

Enkätsvar hänförliga till den första svarsgruppen har avgetts av; Alingsås kommun, Arbetslivsinstitutet, Domstolsverket, Fakultetskansliet för utbildningsvetenskap vid Göteborgs universitet, Medicinska fakulteten vid Göteborgs universitet, Matematisk – naturvetenskapliga fakulteten vid Göteborgs universitet, Högskoleverket, Kemikalieinspektionen, Kiruna kommun, Kriminalvårdsstyrelsen, Landstinget Blekinge, Näringslivets Nämnd för Regelgranskning, Post & Telestyrelsen, Riksrevisionsverket, Statens invandrarverk, Statens räddningsverk, Svenska Bankföreningen, Västra Götalandsregionen (Västra Götalands läns landsting) och Österåkers kommun, Kommunstyrelsens kansli.

De som har lämnat enkätsvar i enlighet med den andra gruppen är följande. Dun & Bradstreet Sverige AB, Glesbygdsverket, Temanämnden vid Göteborgs universitet, Kammarkollegiet, Lantmäteriverket och Uppsala kommun.

Svar på enkäten som är hänförliga till den tredje svarsgruppen har lämnats av

Bergs kommun

Uppgifterna används i mycket stor utsträckning. I första hand gäller det befolkningsuppgifter – total befolkning, uppdelning män - kvinnor, befolkning i åldersklasser, födda och avlidna, in- och utflyttade. Dessa uppgifter efterfrågas mycket ofta externt. I andra hand kan det gälla övriga statistiska uppgifter, t.ex. sysselsättning, bostäder, fritidshus osv.

Om de församlingsrelaterade uppgifterna försvinner från folkbokföringen skulle det bli stora bekymmer. Koduppgifter på församlingsnivå är mycket viktiga för kommunen. Varifrån uppgifterna kommer i framtiden är ganska ointressant, huvudsaken är att de kan erhållas.

Brottsförebyggande rådet (BRÅ)

I verksamheten används folkbokföringsuppgifter i produktionen av Sveriges officiella rättsstatistik och i forsknings- och utredningsprojekt. I BRÅ:s statistikdatabas lagras uppgifter om folkbokföring för personer som är misstänkta för brott och personer som är lagförda för brott. Uppgifterna om folkbokföring lagras både per kommun och församling. Folkbokföring per kommun används huvudsakligen i produktionen av den officiella statistiken.

Uppgifterna om folkbokföring per församling används inte i Sveriges officiella rättsstatistik och påverkas därmed inte av att församlingsindelningen försvinner. Däremot används uppgifter om folkbokföring i församling i olika forskningsstudier av brottsligheten.

Uppgifter om folkbokföring per kommun och församling för personer misstänkta för brott och personer lagförda för brott köps årligen in från Riksskatteverkets aviseringsregister. Uppgifterna lagras i BRÅ:s statistikdatabas.

Folkbokföringsuppgifter per församling kan dock oftast ersättas av någon annan lokal indelning såsom stadsdel, storstadsområde etc. Däremot är uppgifter om folkbokföring per kommun i många fall en för grov indelning och folkbokföring per fastighet en för detaljerad indelning. Folkbokföringsuppgifter per fastighet kan leda till att enskilda personer kan identifieras.

Detta innebär att forskningsstudier, som kräver uppgifter om folkbokföring uppdelat på annan lokal indelning än kommun, måste köpa in dessa uppgifter från annat håll. Omfattningen av de extra kostnader

detta medför är svåra att beräkna eftersom antalet forskningsstudier som har behov av dessa uppgifter varierar kraftigt år från år.

Gotlands kommun

Det är oklart vilka konsekvenser det skulle få för verksamheten om uppgifterna försvinner från folkbokföringen.

Göteborgs stad

Den dagliga avisering kommunen får från RSV uppdaterar befolkningsregister och verksamhetssystem (SOTIS) för socialtjänst och barnomsorg. Församlingsbegreppet eller församlingsrelaterade uppgifter används inte inom socialtjänstens verksamheter som sådana. Uppgiften är likväl viktig av följande skäl.

- Uppgift om församling ingår i aviseringen från RSV och redovisas, tillsammans med övriga folkbokföringsregister, i befolkningsregistret "KIR". Här är uppgiften viktig
 - som hänvisning till lokalt skattekontor,
 - som geografiskt riktmärke i de fall nyckelkod inte kan härledas ur fastighetsbeteckningen och
 - vid folkbokföring under rubriken "På församlingen skrivna".
- Nyckelkods försörjningen i SOTIS baseras på definierade kopplingar församling - fastighet - nyckelkod. Med församling och fastighet som nyckel utläses nyckelkod ur kopplingarna.

Församlingskoden är värdefull som geografiskt riktmärke i de fall nyckelkod inte kan härledas ur fastighetsbeteckningen. Detta förhållande råder för fastigheter som är under ny- eller ombildning. Detta gäller inte minst då den enskilde har s.k. särskild postadress och folkbokföringsadressen inte är tillgänglig för handläggaren/användaren.

Det föreligger ett relativt stort behov av kontakt med folkbokföringshandläggare vid de lokala skattekontoren (LOK). Församlingskoden ger information om vid vilket LOK folkbokföringsfrågor avseende viss person handläggs. Den kompletterande information som införskaffas vid direktkontakt med en folkbokföringshandläggare är ofta av avgörande betydelse för bl.a. kommunikationen med den enskilde och för att få korrekta underlag för avgiftsbeslut och vid biståndsbedömning. Ett annat viktigt sammanhang är fastställandet av betalningsansvaret mellan stadsdelsnämnderna i enskilda ärenden.

Om församlingsbegreppet utgår ur folkbokföringen försvåras kontakterna med skatteförvaltningen. Om begreppet utmönstras bör det ersättas med LOK-kod. Sådan aviseras i dag endast för personer som tilldelats personnummer av annan anledning än för folkbokföringsändamål, vilket är särlösningsuppgifter. Genom att även införa LOK-kod i aviseringar som inte innefattar särlösningsuppgifter, får mottagaren en viktig hänvisning till rätt skattekontor.

I inomkommunala ersättnings-/betalningsfrågor är den enskildes folkbokföring vid en viss tidpunkt av avgörande betydelse för vilken stadsdelsnämnd som har betalningsansvaret. Om församlingsbegreppet utgår, och folkbokföring av kategorin "På församlingen skrivna" i stället läggs på kommunnivå, försvåras detta arbete väsentligt. Det är av stor vikt att detta beaktas när kategorin "På församlingen skrivna" diskuteras i det fortsatta utredningsarbetet.

Att anpassa kommunens databas och program till det förhållandet att församlingsbegreppet utgår ur folkbokföringen är ett relativt omfattande arbete. En preliminär bedömning av kostnaden torde vara minst 200 000 kr. Det är emellertid angeläget att aviseringsmottagarna ges rimlig tid att genomföra nödvändiga ombyggnader, inte minst med tanke på det resursläge som har uppkommit genom år 2000-omställningen.

Göteborgs universitet

Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden genom Svensk Samhällsvetenskaplig Datatjänst

Den församlingsrelaterade statistiken har i vårt land en mycket lång tradition och inom vissa grenar av den historisk samhällsvetenskapliga forskningen har det varit möjligt att med jämförelsevis enkla medel skapa långa tidsserier på kommunnivå tack vare att församlingsindelningen varit relativt opåverkad av de stora indelningsreformerna på 50-, 60- och 70-talen.

Historiska databaser rörande befolkning, yrken, valdeltagande, folkrörelseanknytning m.m. skapade inom forskningsprojekt i Göteborg, Umeå, Uppsala m.fl. orter finns fortfarande i livet, delvis uppdaterade och delvis anpassade till modern IT. De utnyttjas fortfarande i såväl undervisning som i nya forskningsprojekt. Det är alltså inom området historisk statistik som församlingsrelaterade uppgifter används.

Samtidigt pågår uppläggning av mera dagsaktuella statistikdatabaser med utnyttjande av andra geografiska markörer än de administrativa gränserna. GIS-tekniken utnyttjas för kartering i kilometerrutor och inom kulturgeografiska kretsar finns sedan länge uttryckta behov av statistik-

produkter som så nära som möjligt knyter uppgifter till individens omedelbara rumsliga belägenhet, typ fastigheter.

Sammanfattningsvis kan sägas att det från vissa utgångspunkter är olyckligt att församlingsrelaterad statistik försvinner ur den allmänna och officiella statistikproduktionen. Dess ersättning i uppgifter om lägre nivåer av typen fastighet eller liknande förefaller ur vissa synvinklar vara att föredra, men det omöjliggör att utan antagligen mycket stora kostnader uppdatera äldre men fortfarande tillgängliga undervisnings- och forskningsdatabaser.

Karolinska institutet (KI)

KI är ett medicinskt universitet som bedriver en omfattande forskning. KI:s förteckning av personregister och behandlingar enligt personuppgiftslagen omfattar cirka 400 olika behandlingar av personuppgifter. I flera fall förekommer uppdatering eller samkörning med olika befolkningsregister.

Det förekommer framför allt i epidemiologisk, men även i miljö- eller samhällsmedicinsk forskning, att man är intresserad av en befolkningsgrupp utifrån ett geografiskt område, såsom en eller flera församlingar. Församlingsbegreppet har haft en säker beständighet över förfluten och kommande tid när det gäller att följa en viss kohort. Vårdinrättningar har dessutom i regel en eller flera församlingar som sitt upptagningsområde, vilket ytterligare har underlättat forskningen på olika patientgrupper.

För forskningen är det viktigt att den mot församlingen svarande geografiska informationen om individen finns tillgänglig på annat sätt. KI ställer sig tveksamt till om folkbokföring på fastighet eller kommun kommer att förse forskningen med samma välpreciserade uppgifter som med nuvarande ordning. KI:s behov är att på ett enkelt sätt få uppgifter om boende i viss kommun, stad, stadsdel eller samhälle. Uppgifterna bör finnas tillgängliga utan att kostsamma samkörningar med andra befolkningsregister behöver göras.

Landstinget i Jönköpings län

En stor del av de förfrågningar som kommer från olika delar av verksamheten avseende statistikuttag sorteras och/eller selekteras på begreppet församlingskod. Tillsammans med länskod och kommunkod bildar församlingskoden ett unikt begrepp.

De möjligheter till verksamhetsuppföljningar och planering som i dag sker blir omöjliga att genomföra om församlingsuppgifterna försvinner från folkbokföringen.

Ett alternativ till församlingskod är i dag nyckelkoder. I vissa IT-system används dessa nyckelkoder för att gruppera primärvårdsområden där församlingsgränsen inte är möjlig att använda. Om församlingsbegreppet försvinner och ersätts med t.ex. nyckelkoder eller koordinatbegrepp innebär det stora anpassningar i nuvarande IT-system.

Landstingsförbundet

Vissa landsting behöver i sin verksamhet kunna utnyttja uppgifter som är församlingsrelaterade. Förbundet har samtidigt inhämtat att det finns landsting som överhuvudtaget inte har sådana behov. Mot bakgrund av att vissa landsting är beroende av församlingsindelningen vill förbundet poängtera nödvändigheten av att utredningen i sitt fortsatta arbete analyserar konsekvenserna för berörda landsting om folkbokföring på församling slopas. För ytterligare underlag hänvisar förbundet till de enskilda landstingens enkätsvar.

Linköpings kommun

I valdistrikts- och valkretsindelningen används församlingsbegreppet. Kommunen har uppgifter av olika slag; demografiska, lägenhetsuppgifter, m.fl. uppgifter som är kopplade till person på församlingsnivå. Efterfrågan på församlingsstatistik har ökat och med anledning av denna efterfrågan har kommunen för avsikt att utöka med flera typer av statistikuppgifter. Inom kommunens verksamhet på lands-/glesbygd är grupper ofta bildade utifrån församlingsbegreppet.

Det är svårt att överblicka konsekvenserna för kommunen om församlingsuppgifterna försvinner från folkbokföringen. Utifrån arbetet med landsbygdsutveckling kan man konstatera att många människor på olika sätt identifierar sig med det egna församlingsområdet.

Länsstyrelsen i Norrbottens län

Länsstyrelsen använder församlingsrelaterade uppgifter vad gäller befolknings- och sysselsättningsutveckling. Kommuner ingår ibland inte i sin helhet i nationella stödområden. Förhållandet är likartat vad gäller EU:s olika målområden.

Om uppgifterna försvinner från folkbokföringen blir det svårare att redovisa befolkningsutvecklingen och sysselsättningen för berörda stöd- och målområden.

Länsstyrelsen i Västerbottens län

Stödområdesindelningen för det regionalpolitiska stödet bygger på församling som minsta byggsten. De svenska stödområdena ligger också till grund för indelningen i målområden för stöd från EU:s struktur-fonder.

Statistik om befolkning och sysselsättning behövs både som grund för ändringar i stödområdesindelningen och för att följa utvecklingen per område. Behovet är inte i första hand kopplat till handläggningen av enskilda ärenden utan vid uppföljningen av stödets effekter och som underlag för utredningar.

Stödområdesindelningen för vissa jordbruksstöd är också gjord med församling som minsta indelningsgrund liksom gränsdragningen för jordförvärvslagens tillämpningsområden. Det är angeläget att det även i fortsättningen går att relatera befolkningsstatistiska uppgifter till stödområdesindelningen för jordbruket för att kunna följa effekterna av stöd och befolkningsutvecklingen på landsbygden och på näringarnas utveckling. Att församling används som indelningsgrund beror till stor del på att församlingarna i norra Sverige geografiskt är förhållandevis stora enheter.

De stöd- och regleringssystem som redovisats ovan är några exempel från länsstyrelsens arbetsområde. Det finns därutöver ett flertal andra system inom länsstyrelsernas verksamhetsområde som bygger på församling som indelningsgrund.

Verksamheten skulle påverkas om församlingsindelningen försvinner från folkbokföringen. Eftersom behovet av uppgifterna beror på en riksomfattande indelning i stödområden kan det knappast läggas på den enskilda länsstyrelsen att göra egen statistikinsamling. Det är också viktigt att befolkningsuppgifterna finns som en del i den officiella befolkningsstatistiken. Om man t.ex. skall göra befolkningspyramider per stödområde och sedan justera dem skall man inte behöva göra ett underlag på kommunnivå för varje stödområde för att sedan justera dem med separata församlingstabeller ur en annan källa.

Kostnaden för ett alternativ är mycket svår att uppskatta.

Malungs kommun

Församlingsindelningen är en grundbult i all samhällsplanering. Olika verksamheter utgår ofta från indelningen, allt från skola, vård och omsorg till nu senast upphandling av taxitransporter.

Kommunens tre församlingar var före kommunsammanslagningen år 1971 även egna borgerliga kommuner och har därmed en lång historia, faktiskt och i folkmedvetandet. Statistiska uppgifter, från t.ex. SCB och länsstyrelsen, anger ofta församlingsnivån som komplement till kommunuppgifterna. I kommunens egen statistik- och nyko-områdesindelning är församlingarna den första nivån, som sedan följs av delområden inom församlingarna. Områdesbeteckningarna för dessa utgår från församlingskoderna enligt "Rikets indelningar". Kommunen är också ytstor, 18 mil från syd till norr, där församlingarna är en naturlig delområdesnivå under kommunnivån.

GIS-tekniken med digitala kartor och digitaliserade fastighetsgränser ger tekniska möjligheter att välja dagens församlingsgränser också i fortsättningen, även utan en folkbokföring på territoriell församling, men det vore fattigt, främmande och svårhanterligt att få fastighetslistor utan församlingsindelning. Främlingskapet ökar, tillhörigheten minskar.

Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK)

NUTEK använder uppgift om församling inom verksamheten regionalpolitiska stöd. Stöden klassas i olika stödområden i vilka församling är minsta beståndsdel/indelningsområde.

Om församlingsbegreppet försvinner helt betyder det utifrån nu gällande regelverk att någon annan indelningsgrund måste introduceras eftersom kommunindelningen inte möjliggör tillräckligt små områden och därför inte kan användas. Ett nytt sätt att dela in stödområden skulle medföra att det s.k. "STINS"-systemet, den databas/det IT-verktyg som i dag används för stödadministration, måste byggas om. Hur mycket det skulle kosta är mycket svårt att avgöra utan att ha någon bild av hur en ny indelningsmodell kommer att se ut. Om SCB fortsätter att leverera generella uppgifter om församlingarna och hur de förändras och de stödsökande även fortsättningsvis kommer att kunna förse stödansökan med uppgift om församling, ser inte NUTEK att någon förändring av dagens hantering och IT-verktyg skall behövas.

Patent- och Registreringsverket

Verksamheten skulle inte påverkas direkt om församlingsindelningen försvinner från folkbokföringen. Dock skall framhållas vikten av att uppgift om födelseförsamling, i de fall sådan finns, även i fortsättningen skall framgå av personbevis, registerutdrag och liknande utdrag från folkbokföringen. Orsaken till detta är att vår verksamhet till stor del bygger på släktutredningar och att vi därför måste ha uppgift om födelseförsamling för att kunna rekvirera utdrag ur kyrkobokföringen från berörd församling eller landsarkiv.

Riksarkivet

Församlingsbegreppets stora betydelse genom tiderna har medfört att arkivbestånden hos Riksarkivet och landsarkiven till största delen är direkt eller indirekt relaterade till församlingar. Det gäller naturligtvis såväl församlingsarkiven med däri ingående folkbokföringshandlingar, som andra kyrkliga arkiv. Det gäller också en mängd administrativa och judiciella arkiv, vari materialet i stor utsträckning är strukturerat på grundval av församlingsindelningen.

Även i register, förteckningar och databaser som upprättats för att underlätta det författningsmässigt föreskrivna tillhandahållandet av bestånden är uppgiften om församling av grundläggande betydelse.

Församlingen (socken) har utgjort en geografisk basenhet som länk mellan förfluten tid och nutid, vilket varit av grundläggande betydelse för den forsknings- och utredningsverksamhet som bedrivits med arkivmyndigheternas bestånd som källmaterial.

Riksarkivets och landsarkivens uppgifter, som finns reglerade i arkivlag (SFS 1990:782), arkivförordning (1991:446) och instruktion (1995:679), kan utföras oberoende av om församlingsindelningen bibehålls eller inte. Den del av arkivmyndighetens verksamhet som omfattar tillhandahållande av förvarade handlingsbestånd kommer dock att påverkas. Församlingsbegreppet har genom lång kontinuitet, relativ stabilitet och mångsidig användning blivit ett användbart och värdefullt hjälpmedel när det gäller att tillhandahålla, tolka och använda information ur arkiv.

Om församlingsbegreppet försvinner uppkommer behovet av att skapa relationer mellan det äldre församlingsrelaterade materialet och det nyare, registrerat enligt andra principer. Detta är en förutsättning för att arkivlagens grundkrav om allmänhetens rätt att ta del av allmänna handlingar, behovet av information för rättsskipningen och förvaltning samt forskningens behov skall kunna tillgodoses.

Vad som behövs är en nyckel, som klargör kopplingarna mellan den upphörda församlingsindelningen och den nya indelningen. Om dessutom folkbokföring på fastighet ersätts av folkbokföring på lägenhet måste även denna övergång redovisas, så att enheter i det gamla systemet utan onödig tidsutdräkt kan spåras i den form det har i det nya systemet. Omvänt bör naturligtvis även återsökningar bakåt i tiden, från det nya systemets enheter till det gamla systemet, vara möjliga. Formerna för denna nyckel kräver en utredning. Någon form av historiskgeografisk databas kan vara ett alternativ.

Arkivmyndigheterna kan förutses få utökade arbetsuppgifter om en sådan nyckel skall framställas där. Att framställa nycklar av sådant slag i form av olika typer av register och förteckningar är inte någon främmande uppgift för arkivmyndigheterna, då administrativa förändringar tidigare gjort sådant arbete nödvändigt. Församlingsindelningens eventuella slopande är dock en förändring av en annan omfattning.

En nyckel för beskrivet ändamål kan för övrigt vara till nytta även för andra myndigheter. Det är därför inte nödvändigtvis inom ramen för arkivmyndigheternas verksamhet som en sådan nyckel skall utarbetas. Alternativt skulle arbetet kunna utföras på centralt uppdrag i något särskilt för ändamålet inrättat organ.

Kostnaden för att upprätta sökrelationer mellan äldre och nyare material kan omöjligt beräknas i dagsläget, men kommer med all säkerhet att bli hög. Kraven på kunskap hos den personal som svarar för tillhandahållandet hos arkivmyndigheterna kommer att öka, vilket i sin tur medför kostnader för kompetenshöjande åtgärder. Kontinuerlig bevakning och analys av exempelvis indelningsändringar och fastighetsregleringar m.m. kommer att krävas och vara förenade med ökade kostnader.

Ett slopande av församlingsbegreppet innebär onekligen ett kontinuitetsbrott som försvårar långtidsmotiverad forskning, där Sverige haft ett försteg genom de långa kontinuerliga källserierna. Innan ett beslut i frågan tas bör en genomlysning av förslaget konsekvenser för humanistisk/samhällsvetenskaplig forskning därför göras. För att lindra följderna av ett kontinuitetsbrott måste kvalitetskravet på de hjälpmedel som måste skapas för att skapa relationer mellan yngre och äldre indelningsförhållanden även för forskningens skull sättas högt och kostnaden torde som ovan sagts få beräknas därefter.

Det bör betonas att församlingsnamnen är en del av det svenska kulturarvet. Anknytningen till församling/socken är en viktig del av mångas identitet. Det finns i användandet av församlingsnamn en kulturpolitisk dimension, varför frågan bör utredas grundligare ur just den aspekten.

Slutligen kan ifrågasättas om församlingsbegreppet inte skulle kunna slopas som reell grund för folkbokföringen utan att därför helt försvinna. Om man i framtida folkbokföringsregister, som ligger till grund för det mesta vad gäller officiell registrering i samhället, låter församlingsbegreppet "frysas", vid den tidpunkt då begreppet församling officiellt upphör, får man ett sökfält till gagn för såväl framtida forskning som för kulturarvsändamål. Kanske skapar man på det sättet även de relationer som kan bilda en grund för framställning av den nyckel mellan gammalt och nytt som ovan har beskrivits.

Det "frysta" historiska församlingsbegreppet skall sedan vara konstant och inte påverkas av de senare, förmodligen omfattande, förändringar av församlingsindelningen som kan komma att äga rum inom ramen för den fristående Svenska kyrkans ram efter församlingsbegreppets eventuella slopande i folkbokföringen.

Riksförsäkringsverket

Verket och försäkringskassorna har i dag ett totalt befolkningsregister som används i administrationen av socialförsäkringsfrågor. I detta register använder verket de flesta uppgifterna som finns i folkbokföringens aviseringsregister. Uppgifterna underhålls dagligen med dagliga aviseringar från registret. Skulle uppgifterna försvinna och verket skulle hämta motsvarande uppgifter från annat håll skulle detta innebära en icke acceptabel eftersläpning av uppdateringen i våra register och vara osäkert om uppgifterna blir riktiga vid nya typer av samkörningar. Impulsen till försäkringskassan skulle försenas, vilket kan innebära att den enskilda personen drabbas av förseningar och i värsta fall skulle nekas till vissa socialförsäkringsförmåner.

Verket använder sig av län, kommun och församlingsnummer för att avgöra vilken försäkringskassa personen skall tillhöra. Verket använder även begreppen "Utan känt hemvist" och "På församlingen skrivna". Dessa uppgifter är av stor betydelse för att avgöra vem som skall omfattas av svensk socialförsäkring, impulser till prövning av olika socialförsäkringsförmåner och vilket lokalkontor personen skall tillhöra.

Eftersom verket har mer än ett lokalkontor i ett flertal kommuner, ur servicesynpunkt, avgör församlingsnumret det för 40 % av befolkningen till vilket lokalkontor personen skall höra och vem som har rätt att fatta beslut i ärendet.

Om uppgifterna om församlingsindelningen skulle försvinna från folkbokföringen skulle verkets verksamhet drabbas hårt. Någon kostnadsberäkning går inte att göra eftersom verket inte vet varifrån det skulle kunna få motsvarande uppgifter som verket i dag får från folkbok-

föringen. Folkbokföringen har ingen motsvarande uppgift som verket skulle kunna använda i stället. Verket får i dag aviseringar från folkbokföringen om flyttning och utvandring. Med hjälp av dessa uppgifter avgörs om personen har rätt att tillhöra svensk försäkring och rätten till socialförsäkringsförmåner.

Rikspolisstyrelsen

Inom polisen används församlingsbegreppet som underlag för urval av befolkning inom t.ex. ett närpolisområde. Församlingsbegreppet är ett lagom stort geografiskt område för att passa närpolisområdena både för urval i fråga om verksamhetsfrågor och som underlag för planering och organisation av polis/närpolisområden.

Polisen får med författningsstöd uppgifter från aviseringsregistret (Riksskatteverket) och med stöd av tillstånd från Datainspektionen från Statens personadressregisternämnd via Sema Group InfoData AB.

Församlingsindelningen utgör ofta ett storleksmässigt bra avgränsat geografiskt område. Kommunindelningen blir väsentligt mycket större områden. Möjlighet till kombination med CFD:s koordinatsystem vore kanske tänkbart.

Riksskatteverket

Verket har delat upp sitt svar på verksamhetsområdena folkbokföring, beskattning, exekution och val.

Folkbokföring

Församling används som grundläggande registerbegrepp i folkbokföringen och församlingars område används i flera fall för att bilda verksamhetsområden för skattekontor och därmed omfattningen för ett lokalt folkbokföringsregister. Denna användning av församlingsindelningen kan dock lätt ersättas med någon annan indelningsgrund och motiverar inte förändring av folkbokföring i församling.

Församlingsindelningens användning i folkbokföringen är en följd av att det alltid har krävts att folkbokföringen skall redovisa i vilken församling en person är folkbokförd. Församlingsangivelsen har således inte förestavats av något behov av denna för folkbokföringsverksamheten i sig. Den funktion som församlingen har i det materiella bosättningsbegreppet torde utan större svårighet kunna ersättas med exempelvis kommun.

Nuvarande IT-stöd för folkbokföringen har byggts med den förutsättningen att församlingar skall utgöra en grundläggande indelning. Att ta bort församlingar ur nuvarande system skulle innebära en mycket omfattande förändring. Kostnaderna för en sådan åtgärd kan antas ligga i storleksordningen 10 mkr. Det kan inte bedömas som rimligt att en så stor investering görs i det nuvarande folkbokföringssystemet som bedöms ha endast några års kvarvarande livslängd.

Beskattning

Beskattning m.m.

Församlingsbegreppet (län/kommun/församling) används vid taxering/debitering av inkomstskatt (preliminär skatt, slutlig skatt och omräkning) och vid beräkning och utbetalning av församlings-skattededel. Fr.o.m. år 2000 används församlingsindelningen på motsvarande sätt vid debitering av kyrko- och begravningsavgift samt vid beräkning och utbetalning av avgiftsmedlen till Svenska kyrkan respektive de lokala huvudmännen för begravningsverksamheten.

Preliminär och slutligt taxeringsutfall från pågående taxering tas varje år fram till bland andra borgerliga och kyrkliga kommuner. Utfallet används som underlag för beslut av kommande års skattesats. Utfallet redovisas per kommun respektive per församling. Motsvarande underlag kommer att tas fram till Svenska kyrkan även efter år 1999.

Stöd till näringslivet ges bland annat genom nedsättning av socialavgifter. Stödområden är i vissa fall församlingar.

Administrativ indelning, uppföljning och statistik

Församlingsbegreppet används vidare för indelning av skattskyldiga fysiska personer inom skattemyndigheternas olika skattekontor genom sortering per sektion och grupp som kontoren är indelade i. Detta görs för att kunna fördela material i rimlig omfattning till varje enhet och för att respektive handläggare skall få rimlig mängd material fördelat till sig.

De stora städerna är indelade i flera skattekontor och fördelningsgrunden för dem när det gäller fysiska personer är församling.

Samma fördelningsbegrepp används också i uppföljningssystem och statistikprogram.

Konsekvenser för verksamheten om församlingsrelaterade uppgifter försvinner från folkbokföringen

Verksamheten kräver absolut kännedom om i vilken församling personer bor/är folkbokförda. Om folkbokföring i församlingen upphör är det helt nödvändigt att uppgift om församlingsboendet kan fås på annat sätt, exempelvis genom en kombination av uppgifter, dels från folkbokföringen som knyter en person till en fastighet/lägenhet/adress, dels från exempelvis Lantmäteriverket (LMV) om i vilken församling denna fastighet/lägenhet/adress är belägen.

Uppgiften behövs främst för beräkning och utbetalning av den begravningsavgift som de som inte tillhör Svenska kyrkan betalar. Indelningen kommer även att behövas för administrationen av kyrkoavgift eftersom det är mest rationellt att använda församlingsindelningen även för administrationen av denna avgift.

Förändringen kommer att innebära ökade kostnader, dels hos RSV för uppbyggnaden av nya rutiner för inhämtning av uppgifter, dels hos LMV (om LMV får i uppdrag att registrera församlingsgränser och avisera RSV och andra myndigheter). Storleken på de ökade kostnaderna kan beräknas först när det går att bedöma vilket alternativ till nuvarande ordning som kan bli aktuellt.

Exekution

Inom exekutionsområdet används inte några församlingsrelaterade uppgifter.

Val

I valverksamheten används den församlingsrelaterade uppgiften som behövs för att identifiera en fastighet, dvs. församlingskoden.

Om församlingsindelningen försvinner från folkbokföringen får det ingen större påverkan på verksamheten. Personer som i dag är skrivna på församlingen kommer väl i så fall att skrivas på kommunen? Det innebär att berörda personer måste tas upp i en röstlängd för ett av valdistrikten inom en kommun. I dag hamnar personerna i en röstlängd inom den församling de är skrivna.

Skogsstyrelsen

En stor del av våra skogsvårdsdistrikt arbetar utifrån socken eller församlingsindelning. Man gör utsökningar, inbjudan till informations-träffar m.m. utifrån sockentillhörighet. I samband med vissa inventeringsprojekt har socken registrerats.

Det är främst församlingsgränsen som används vid olika indelningar i geografiska områden, t.ex. värdeområden för fastighetstaxering avseende skogsmark.

Verksamheten skulle påverkas om församlingsindelningen skulle försvinna från folkbokföringen, men det handlar mest om arbetsmönster och vana. Nya arbetsmönster och andra gränsdragningar går givetvis att skapa. T.ex. kommungräns eller att arbeta mera med koordinater. Några databaser måste byggas om men det handlar om mindre ingrepp. Merkostnaden är svår att beräkna, men den blir inte så stor.

Socialstyrelsen

Vid den verksamhet som bedrivs vid Epidemiologiskt Centrum (EpC) vid Socialstyrelsen ingår rutinmässigt församlingsuppgift som en del i våra register. Varje person i något av registren kopplas till den sexsiffriga församlingskoden. Redovisning av sjukdomar etc. på församlingsnivå är en viktig del i vår redovisningsverksamhet.

Verksamheten påverkas negativt om möjligheterna till församlingsredovisning försvinner. Antagligen skulle problem uppstå om uppgifterna skulle inhämtas från annat håll.

Statistiska centralbyrån (SCB)

SCB har besvarat enkäten genom att dels föra ett övergripande resonemang, dels redovisa konkreta svar rörande fyra verksamhetsområden; befolkningsstatistik i vid mening, statistik över offentlig ekonomi, regionala indelningar och jordbruksstatistik, så också nedan.

SCB använder församlingsuppgifter i tre olika avseenden, nämligen för uppgifter där SCB är ansvarig myndighet, för uppdrag åt andra statistikansvariga myndigheter och för uppdrag åt andra användare.

I principfrågan finns en enighet om att det behövs något slags geografisk indelning under kommunnivå. Församlingsnivå har hittills fungerat bra (och har sedan länge också en ”icke-religiös” betydelse).

Statistik där SCB är ansvarig myndighet

SCB har ansvar för att hålla register över regionala indelningar - varav indelningen i län-kommun-församling är den mest grundläggande och helt dominerande, att informera om beslutade indelningsändringar (som avser delningar eller sammanläggningar) och att bestämma koder för (län, kommuner och) församlingar. Användare är – förutom de statistikproducenter inom SCB som använder sig av församlingsnivån – framför allt ett stort antal myndigheter, organisationer och företag med regional eller rikstäckande verksamhet, som har byggt upp verksamhets- eller upptagningsområden med församling som minsta byggsten. Det åligger SCB att kontinuerligt förse dessa användare med information om ändringar i den regionala indelningen.

Församlingsindelningen finns i SCB:s statistik sedan den startade för 250 år sedan. Församlingsindelningen har ofta varit en ovärderlig källa vid återanvändning. Ett typexempel är när kommunindelningen ändras, då det har varit möjligt att ta fram tidsserier för de nya kommunerna utifrån församlingsindelningen i arkiverat material.

Sedan något år är inte befolkningsstatistik på församlingsnivå officiell statistik.

Statistik där annan SAM-myndighet har ansvaret

Inom lantbruksstatistiken har församlingsindelningen en grundläggande betydelse som lägsta regionala byggsten för den officiella statistiken. Statistiken över lantbrukets struktur har vid jordbruksräkningar och senare s.k. lantbruksräkningar med ca femårsintervall under 1900-talet redovisats avseende församlingar som lägsta nivå. I dagsläget utgör lantbruksregistret bas för denna statistik.

Församlingen är också grunden för vissa för jordbruket speciella områdesindelningar, som t.ex. produktionsområden, skördeområden (SKO) och stödområden för EU:s arealersättningar. För skördeområden beräknas årligen s.k. normskördar.

Indelningen i SKO har vidare varit grunden vid indelningen för nuvarande EU-stödområden för vilka Jordbruksverket ansvarar. Dessa stödområden kan ändras över tiden. Även länsstyrelserna är viktiga användare av både struktur- och skördestatistiken på församlingsnivå.

Uppdrag åt andra användare

Församlingsstatistiken ingår numera i första hand i SCB:s åtaganden inom den uppdragsfinansierade verksamheten. Församlingarna beskrivs

med hjälp av ett stort antal variabler, först och främst av demografiskt slag men även inom andra statistiska områden såsom arbetsmarknad, inkomst och förmögenhet, utbildning och ekonomi.

SCB utför på beställning av Kyrkofondens styrelse ett antal uppdrag som bygger på församlingsindelningen, bl.a. "Ekonomisk utjämning inom Svenska kyrkan" (som bl.a. utgår från skatteunderlag på församlingsnivå) och "Ekonomisk redogörelse för kyrkokommuner". Församlingsnivån, med kopplingar till pastorats- och samfällighetsnivån, fungerar i dag som en nödvändig brygga mellan en borgerlig indelning och de kyrkliga nivåer som pastorat och samfälligheter representerar.

I boken "Årsbok för Sveriges kommuner, ÅSK" redovisas sedan 82 år vissa uppgifter på församlingsnivå. Eftersom Svenska kyrkan upphör att vara kommun och blir registrerat trossamfund kommer uppgifter om Svenska kyrkan att utgå ur ÅSK.

Eftersom Riksskatteverket skall ta in begravningsavgift för icke kyrkotillhöriga räknar SCB med att det även i framtiden måste finnas en koppling mellan den enskilde medborgarens folkbokföring och den kyrkliga enhet som svarar för begravningsverksamheten.

Vid urvalsdragningar används församlingstillhörighet som geografisk ram.

Avslutning

Om församlingar utgår ur folkbokföringen, måste SCB få tillgång till församlingsindelningen på annat sätt. En församling består av ett antal fastigheter och folkbokföring sker på fastighet. Det enda alternativet till individrelaterade församlingsaviseringar synes vara fastighetsrelaterade församlingsaviseringar med ett rapporteringssystem från Svenska kyrkan till Lantmäteriverket, för vidare befordran till SCB. Rapporteringssystemet bör regleras i författning. SCB kan inte nu göra en noggrann kostnadsberäkning utan att ha utrett olika alternativ, vilket kräver både tid och resurser.

Befolkningsstatistiken

SCB framställer och distribuerar statistik för en mängd olika geografiska indelningar, varav församlingsindelningen är en. Församlingsstatistik ingår numera i första hand i SCB:s åtaganden inom den uppdragsfinansierade verksamheten.

Församlingsindelningen finns i SCB:s statistik sedan den startade för 250 år sedan. I och med att statistikproduktionen datoriserades på 1960-

talet har det varit möjligt att arkivera primärmaterialet så att det går att återanvända. Vid 1970-talets kommunförändringar delades ibland de kommuner som etablerats i början på 1950-talet. Delningen följde dock nästan alltid församlingsgränser. Det var därigenom möjligt att ta fram tidsserier för de nya kommunerna utifrån församlingsindelningen i arkiverat material. Under den senaste 10-årsperioden har ett begränsat antal kommuner delats. Som regel har också dessa gränser följt församlingsgränserna. Detta har underlättat revideringen av statistiken.

Vid urvalsdragningar används församlingsindelningen som geografisk ram.

Om församlingar utgår ur folkbokföringen, måste SCB få tillgång till församlingsindelningen på annat sätt. En församling består av ett antal fastigheter och folkbokföring sker på fastighet. Det enda alternativet till individrelaterade församlingsaviseringar är fastighetsrelaterade församlingsaviseringar.

Ett fastighetsregister med uppgift om varje fastighets församlingstillhörighet måste därför upprättas och underhållas vid SCB. Vid produktionstillfället måste församlingsuppgiften först tillföras befolkningsregistret från det nyetablerade fastighetsregistret med fastighetsbeteckning som nyckel. Därefter aggregeras statistiken till församlingnivå som vanligt. Detta innebär att SCB måste ändra sina produktionssystem genom att ytterligare ett bearbetningssteg tillkommer.

SCB:s fastighetsregister måste kunna ajourföras löpande, dels med avseende på förändringar i fastighetsindelningen, dels med avseende på förändringar i församlingsindelningen (fastigheter kan föras över från en församling till en annan, församlingskoder kan ändras etc.).

Ett rapporteringssystem måste upprättas mellan Lantmäteriverket (LMV) och SCB för aviseringar av församlingskodade fastigheter med koppling mellan gamla och nya fastigheter samt mellan Svenska kyrkan och LMV för aviseringar av församlingsändringar. Ändringar i församlingsindelningen måste avse ett visst givet datum för hela landet, vilket bör vara vid årsskiftet.

SCB anser att båda rapporteringssystemen skall vara reglerade i författning.

För att kunna besvara frågan om kostnader bör det finnas en skiss till systemlösning. Någon sådan skiss har inte tagits fram. Något underlag finns därför inte för kostnadsberäkningar. Det är dock klart att SCB:s kostnader för att framställa församlingsstatistik kommer att öka. Kostnaden för att lagra och ajourföra ett församlingskodat fastighetsregister uppskattas till ca 0,5 miljoner kr per år. Därtill kommer en fördyring av själva statistikframställningen och kostnader för att ändra i befintliga produktionssystem.

På grund av det mer komplicerade produktionsförfarandet kommer statistiken att ta längre tid att framställa.

Om LMV:s aviseringar till SCB innehåller fastighetsförändringar med fullständig koppling mellan fastigheter före och efter en förändring beräknas församlingsstatistiken hålla samma kvalitet som i nuvarande system. I annat fall kan det uppstå ett visst bortfall bestående av personer som inte kan lokaliseras till någon församling.

Kvaliteten påverkas också av mängden och omfattningen av församlingsändringar. En relativ stabil indelning underlättar jämförelser över tiden.

Statistik om offentlig ekonomi

SCB utför på uppdrag av Kyrkofondens styrelse ett antal uppdrag. Se ovan

Eftersom RSV skall ta in begravningsavgiften för icke kyrkotillhöriga räknar vi med att det även i framtiden måste finnas en koppling mellan den enskilde medborgarens folkbokföring och den kyrkliga enhet som svarar för begravningsverksamheten. Vårt system för beräkning av ekonomisk utjämning för Svenska kyrkan kan därmed försörjas med de underlagsuppgifter som krävs. Kostnader för förändring av de system som SCB använder i dag för de uppdrag vi utför åt Svenska kyrkan är svåra att överblicka. Tidigare gjorda erfarenheter visar att det ändå rör sig om hundratusentals kronor.

Regionala indelningar

SCB har ansvar för att hålla register över indelningar – varav indelningen i län-kommun-församling (LKF) är den mest grundläggande och dominerande, att informera om beslutade indelningsändringar (som avser delningar eller sammanläggningar) och att bestämma koder för (län, kommuner och) församlingar.

Avnämare är – förutom de statistikproducenter inom SCB, som använder sig av församlingsnivån, framför allt ett stort antal myndigheter, organisationer och företag med regional eller rikstäckande verksamhet som har byggt upp verksamhets- eller upptagningsområden med församling som minsta byggsten. Det åligger SCB att kontinuerligt förse dessa användare med information om ändringar i den regionala indelningen.

Exempel:

- Statliga myndigheter: RSV; verksamhetsområdena för skattekontoren i de tre storstäderna är uppbyggda av församlingar, valdistrikten uppbyggda av (delar av) församlingar.
- Organisationer; verksamhets- eller upptagningsområden.
- Företag: distriktsindelning, t.ex. försäljningsdistrikt för försäkringsbolag, banker, bilföretag, dataföretag, marknadsföringsinstitut, bensin- och oljebolag, detaljhandeln, m.fl.

Information om församlingsindelningen och dess förändringar:

- Publiceras i Årsboken ”Rikets indelningar”.
- I MIS-serien (Meddelanden i samordningsfrågor för Sveriges officiella statistik) utges ”Regionala koder” vart tredje år, däremellan supplement.
- I ”Indelningsändringar” sammanställs kvartalsvis inkomna beslut om indelningsändringar och distribueras till abonnenter.
- Finns sedan drygt ett år på SCB:s webbplats.

Verksamheten i denna del påverkas om församlingsuppgifterna försvinner från folkbokföringen eftersom det påverkar både redovisning och framställning av olika slag av statistik.

Så länge församling används för statistikändamål kan det vara motiverat att registerhållning (och eventuellt även kodsättning) även i fortsättningen sköts av SCB. Uppgifter om indelningsändringar bör kunna inhämtas från Svenska kyrkan. Av största betydelse är då att rutinerna för en sådan inrapportering fungerar tillfredsställande.

Lantbruksstatistiken

Inom lantbruksstatistiken har församlingsindelningen en grundläggande betydelse som lägsta regionala byggsten för den officiella statistiken. Statistiken över lantbrukets struktur har vid jordbruksräkningar och senare s.k. lantbruksräkningar med ca femårsintervall under 1900-talet redovisats avseende församlingar som lägsta nivå. I dagsläget utgör lantbruksregistret bas för denna statistik, som bygger på att jordbrukaren lämnar uppgifter om fastigheter, ägoslag och grödarealer församlingsvis. I lantbruksregistrets roll som urvalsram för andra undersökningar är också församlingen betydelsefull.

Församlingen är också grunden för vissa för jordbruk- och miljöstatistiken speciella områdesindelningar, som t.ex. produktionsområden, skördeområden (SKO), avrinningsområden och stödområden för EU:s arealersättning.

I dag finns 106 SKO för vilka ambitionen är att till samma område föra församlingar eller delar av församlingar med i stort sett samma förutsättningar för växtodling. Huvudprincipen för indelningen har varit att bilda områden som är så homogena som möjligt beträffande skördeavkastningen. Dessutom har hänsyn tagits till klimat, jordart, topografi och odlingsinriktning. Den odelade församlingen har varit grundstenen i indelningen. I åtskilliga fall är dock församlingarna så heterogena att en delning av församlingen mellan olika SKO ansetts motiverad. Av rikets ca 2 500 församlingar är 170 delade på olika skördeområden. Områdena har med få undantag gjorts sammanhängande. För skördeområden beräknas årligen s.k. normskördar.

Indelningen i SKO har vidare varit grunden vid indelningen för nuvarande EU-stödområden för vilken Jordbruksverket ansvarar. Dessa stödområden kan ändras över tiden.

Länsstyrelserna är viktiga användare av både struktur- och skördestatistiken på församlingsnivå. Länsstyrelsernas lantbruksenheter (motsvarande) erhåller från lantbruksregistret årligen särskild församlingsstatistik för det egna länet. Vid olika specialbearbetningar inom struktur-, skörde- och lantbruksekonomiska områdena åt företag och organisationer efterfrågas ofta regionala indelningar baserade på grupper av församlingar.

Jordbruksverket är statistikansvarig myndighet för huvuddelen av lantbruksstatistiken.

En indelning motsvarande församlingar måste sannolikt behållas (frysning av nuvarande gränser?) om man vill upprätthålla kontinuitet och jämförbarhet över tiden för lantbruksstatistiken. Lösningar på den här typen av frågor bör nog ske samlat och inte bara för lantbruksstatistiken. Detta gör det inte meningsfullt att försöka kostnadsberäkna effekter av att församlingsindelningen inte blir tillgänglig som tidigare.

Statens jordbruksverk

Inom administrationen av jordbruksstöden används församlingsgränser. Dessa gränser används för att dela in landet i stödområden och härigenom föra den svenska jordbruksmarken till olika stödnivåer för såväl EU:s direktstöd som regionala stöd till jordbrukare. De olika stödområdena definieras genom att namnen på församlingar för respektive stödnivå räknas upp bl.a. i verkets föreskrifter och i regeringsförfordningar.

Verksamheten påverkas inte av att folkbokföring förs på annat sätt, då vi inte har någon direkt anknytning till denna.

Däremot påverkas verket om uppdateringen av församlingsindelningen på kartan upphör. Frågan för verket är därför egentligen om man i fortsättningen kommer att förändra församlingsindelningen som nu och uppdatera detta på kartan. Om svaret är ja på denna fråga undrar vi sedan om dessa förändringar kommer att uppdateras hos Lantmäteriverket, på kartan, eller endast vara kopplade till Svenska kyrkan, dvs. om församlingsindelningen kommer att vara helt frikopplad från staten. Detta skulle underlätta vår verksamhet, då vi undviker årliga förändringar i våra skördeområden.

Stockholms stad

Uppgift om hemförsamling behövs för fakturering vid begravning m.m. utanför hemförsamlingen.

Som planeringsunderlag för staden används inte i första hand statistikuppgifter på församling utan för andra geografiska områden som är relaterade till stadens planeringsverksamhet såsom stadsdelsområden, basområden, upptagningsområden för skolor m.m.

Den geografiska områdesnivån församling ingår emellertid i den hierarkiska områdesindelningen som staden använder och redovisar statistik för. Denna statistik efterfrågas ganska konsekvent från allmänhet, forskare, kyrkan m.m. Ett av skälen till att statistik för församlingar efterfrågas kan vara att begreppet församling är välkänt p.g.a. att folkbokföring sker i en församling. I ett historiskt perspektiv är församlingsindelningen den enda indelning som har varit i princip oförändrad och för vilken statistik kan redovisas ända sedan år 1847.

Även i ett annat avseende används församlingsindelningen i stadens verksamhet. Det hänger samman med den befolkning som enbart är skriven på församling och av något skäl inte har förts till enskild fastighet. Det kan exempelvis röra sig om äldre personer som har bott i församlingen men som bor i en särskild boendeform, exempelvis sjukhem. I stadens fördelning av budgeten för äldreomsorgen är det av stor vikt att föra dessa personer till rätt stadsdel. Det finns i dag närmare 3 000 personer som är skrivna på församling i Stockholms stad. Av dessa är 560 stycken över 80 år. För dessa 560 personer fördelas 80 miljoner kr mellan stadsdelsområdena. Om de i stället för att föras till församling folkbokfördes där de bor, på sjukhemmet, skulle det underlätta äldreomsorgsplaneringen. (I stadens egna system finns rutiner för att ange från vilket stadsdelsområde de ursprungligen kommer). Om de som är enbart skrivna på församling i framtiden i stället skulle föras till kommunen som helhet skulle det vara oacceptabelt

Om församlingsindelningen försvinner skulle det innebära ett inte föraktligt mått av tillkommande arbete och rättelser för att på ett annat sätt få erforderliga och korrekta uppgifter om hemförsamling för avlidna i stadens begravningsverksamhet för de personer som inte var stockholmare. Ett möjligt alternativ vore att skapa en tillkommande uppgiftsruta i den blankett som varje beställare av våra tjänster, företrädesvis begravningsbyråer, använder. Dessa uppgifter torde dock inte bli lika kompletta och korrekta som nuvarande uppgifter från lokala skattemyndigheten. Fel och brister därvidlag innebär naturligtvis merarbete och merkostnader för varje kyrkogårdsförvaltning – drygt 900 stycken i landet. Det gäller både i rollen som utställare och mottagare av clearingfakturor. Det finns dock inte någon grund för en uppskattning av vår merkostnad i detta avseende.

Idealet för folkbokföring bör vara att man folkbokförs på så låg geografisk nivå som möjligt – fastighet eller helst lägenhet där man bor. I dag sker folkbokföring på fastigheten och i den församling som fastigheten hör till. Vissa personer är enbart skrivna på församlingen.

Om de som i dag enbart är skrivna på församling kommer att folkbokföras på fastigheten där de bor innebär detta en förbättring för stadens planeringsverksamhet. Om de däremot skulle föras på kommunen i stället för på församling vore det oacceptabelt ur planeringssynpunkt.

Så länge det finns en ”nyckel” mellan fastighet och församling i Lantmäteriets fastighetsdatasystem innebär en förändring i folkbokföringen i princip inga problem ur statistikredovisningssynpunkt. Om församlingsindelningen däremot förändras kommer grunden för att redovisa statistik ur ett historiskt perspektiv att försvinna. När kyrkan tar över församlingsindelningen kommer troligen indelningen att ändras i samband med övertagandet och kunskapen om tidigare församlingsindelning kommer successivt att försvinna.

Svenska Kommunförbundet

Behovet av – och användningen av – församlingsrelaterad statistik och andra uppgifter varierar givetvis i landets 289 kommuner. En övergripande och sammanfattande bild torde dock vara att kommuner har behov av denna typ av indelning. Som exempel kan nämnas inom valstatistik (röstberättigade inom olika valdistrikt), tidsserieredovisningar (historiska data) samt att man även avseende befolkning och näringsliv gör redovisningar på församlingsnivå.

Beträffande frågorna två och tre hänvisar vi till respektive svarande kommuns uppfattning.

Sveriges Försäkringsförbund

Försäkringsbolag söker i SPAR-registret på församling för att hitta rätt skattemyndighet/folkbokföring. Det rör vanligen försäkringsärenden där bolag söker efter personer som registrerats med ett icke komplett personnummer. Bolag söker även på församling för att hitta rätt kommun och skattetablell i samband med utbetalning av försäkringsersättning.

Försäkringsbolag använder också församling som enhet där man följer upp riskskillnader mellan olika geografiska områden. Det innebär att bolag registrerar i vilken församling försäkrade personer eller objekt hör hemma. Uppgiften om församling åsätts kunden och försäkringen.

Vid bl.a. försäljningskampanjer är församling en viktig uppgift.

Om församling försvinner måste försäkringsbolagen finna ett annat sätt att hänföra personer och objekt till mindre geografiska enheter än kommuner. Enskild fastighet är en för liten enhet och postnummer har visat sig vara, dels oerhört många, dels bli föremål för förändringar relativt ofta. Nya postnummer tillkommer och andra tas bort årligen. Uppgift om församling är således en mycket viktig uppgift för bolagen.

En eventuell övergång till postnummer skulle dra med sig en omfattande administration och ett stort underhåll av systemen. Dessutom går många postnummer över församlingsgränserna, liksom även över kommun- och till och med länsgränser. Det försvårar för bl.a. länsbolagen som har en i allt väsentligt länsindelad verksamhet.

Vi har inte hunnit närmare överväga vilken annan indelning som kunde vara lämplig för försäkringsverksamheten vid en eventuell övergång från en församlingsindelning. Klart är att en omläggning för bolagen skulle påverka ett stort antal datorbaserade system, vilket skulle kosta bolagen, men ytterst försäkringstagarna, ett antal miljoner kronor. För att kunna få fram mer exakta uppgifter om kostnaderna behöver frågan närmare utredas. Om församlingsindelningen skulle försvinna behöver bolagen i stället uppgift om vilken kommun en försäkringstagare är eller var folkbokförd i.

Vår uppfattning är att uppgiften om församling bör behållas. Sett från vår sida finns inte anledning att ta bort uppgiften, eftersom den utgör grunden för ett antal mycket viktiga funktioner. Den ger t.ex. bra underlag för att sätta riktiga premier.

Totalförsvarets pliktverk

Verkets verksamhet styrs i huvudsak av vad som finns reglerat i lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt och de förordningar som finns knutna

till den lagen. Vad som åligger folkbokföringsmyndigheter vad avser uppgiftsskyldighet till verket, framgår detta av 3 kap. 1 – 4 §§ förordningen (1995:238) om totalförsvarsplikt.

Verket inhämtar i dag inga speciella statistikuppgifter som är församlingsrelaterade.

Församlingsindelningen ingår däremot som en del av den bosättningskod som verket använder för att registrera de 2,3 miljoner totalförsvarspliktiga som för närvarande finns registrerade i verkets dataregister. Denna bosättningskod, som bygger på län-kommun-församlingsbegreppet, är en **viktig förutsättning** för att verket skall lösa sina uppgifter att mönstra, kalla till grund- och repetitionsutbildning samt krigsplacera de totalförsvarspliktiga på ett kostnadseffektivt sätt. Försvinner församlingsindelningen måste verket hitta en annan form för geografisk registrering, vilket medför omfattande dataprogramförändringar. En sådan förändring beräknas medföra ökade kostnader på 10-tals miljoner kronor.

Pliktverket hemställer därför att nuvarande församlingsindelning bibehålls av rationella och kostnadseffektiva skäl.

UC AB

UC:s register omfattar alla i riket folkbokförda personer äldre än 15 år samt samtliga företag och andra organisationer.

Alla uppgifter relaterade till fysiska personer och fastigheter kan i nuläget redovisas ner på församlingsnivå. Uppgifterna i UC:s register används, förutom i samband med kreditupplysningar avseende enskilda objekt, även som underlag för statistiska analyser. Dessa analyser ligger sedan till grund för att förbättra och rationalisera kredithantering. I detta sammanhang är det av vikt att kunna bryta ner informationen geografiskt på mindre områden än kommun. Att ersätta församlingsbegreppet med exempelvis fastighet är ej möjligt då detta begrepp geografiskt sett är för litet. Att ersätta uppgift om församling med något annat begrepp än församling skulle innebära mycket stora förändringar i UC:s register. Vilka kostnader som skulle bli följden av en sådan ändring är svårt att nu ange, men vi kan redan nu konstatera att dessa kommer att bli betydande.

Vägverket

Vägverket använder inte några församlingsrelaterade uppgifter i sin verksamhet, och denna kommer inte heller att påverkas om folkbokföringen på församling avskaffas.

Vägverket ansvarar för det centrala bilregistret och vidarebefordrar i denna egenskap uppgifter om fordonsägares hemvist till bl.a. generalagenter, Bilindustriföreningen samt försäkringsbolag. Vissa av dessa intressenter flaggar för att deras verksamhet kan komma att påverkas om församlingsrelaterade uppgifter försvinner.

Växjö kommun

Kommunens statistikområden nyckelkodas med utgångspunkt från de officiella församlingskoderna i länet.

Verksamheten skulle inte påverkas direkt om uppgifterna om församlingarna försvinner från folkbokföringen, men historiskt bygger mycket av den redovisning kommunen gör på församlingar. Lokalpolitiker och allmänheten m.fl. vill gärna ha församlingsstatistik.

För de allmänna valen och valdistrikten måste församlingsindelingen finnas kvar.

Österåkers kommun, Ekonomienheten

I verksamheten används uppgifter för att se befolkningsförändringar per församling. Variablerna är födda, döda, inflyttade och utflyttade.

Statistikuppgifterna skulle troligen inte kunna fås om de församlingsrelaterade uppgifterna försvinner från folkbokföringen. Man kan då inte besvara frågor från församlingarna i kommunen.

Bilaga 3

1.1 Författningar som innehåller begreppet folkbokföringsort och eller begreppen ”ort” och ”folkbokförd” i någon paragraf och böjningsform, men där utredningen inte funnit skäl att föreslå några ändringar

Tabell 1. Författningar som innehåller begreppen folkbokföringsort och/eller ”ort” samt ”folkbokförd”

<i>Författning</i>	<i>Paragraf</i>	<i>Innehåll</i>
Rättegångsbalken	10 kap. 1 § 2 stycket	ort - folkbokförd
Förundersökningskungörelsen (1947:948)	21 § 4 stycket	folkbokföringsort
Kungörelsen (1972:605) om införande av ny vägtrafiklagstiftning	22 § andra stycket	ort - folkbokförd
Förordningen (1987:1021) om kungörelse enligt äktenskapsbalken		ort - folkbokförd
Begravningslagen (1990:1144)	5 kap. 3 § och 13 § andra stycket	ort - folkbokförd
Begravningsförordningen (1990:1147)	24 §	ort - folkbokförd

<i>Författning</i>	<i>Paragraf</i>	<i>Innehåll</i>
Förordningen (1992:1303) om krigsmaterial	12 § 1	ort - folkbokförd
	12 § 2	folkbokföringsort
Högskolelagen (1992:1434)	4 kap. 2 § andra stycket	folkbokföringsort
Telelagen (1993:597)	47 § 5	folkbokföringsort
Förordningen (1993:1058) om sjukvårdsregister hos Socialstyrelsen för forskning och statistik	6 §	folkbokföringsort
Postlagen (1993:1684)	20 § 4	folkbokföringsort
Förordningen (1995:238) om totalförsvarsplikt	7 kap. 4 §	ort - folkbokförd
Vapenlagen (1996:67)	6 kap. 6 §	ort - folkbokförd
Vapenförordningen (1996:70)	1 kap. 3 § 1	ort - folkbokförd
	1 kap. 3 § 3	folkbokföringsort
	1 kap. 3 § 7 – 9	ort - folkbokförd
	1 kap. 4 §	ort - folkbokförd
	5 kap 5 § andra stycket	ort - folkbokförd
	13 kap. 6 § första stycket	ort - folkbokförd
	17 kap. 3 § första stycket	folkbokföringsort
Förordningen (1997:903) om register över förelägganden av ordningsbor	5 § första stycket 1 och 9 § första stycket	folkbokföringsort
Yrkestrafikförordningen (1998:779)	8 kap. 1 §	ort - folkbokförd
Förordningen (1998:780) om biluthyrning	9 §	ort - folkbokförd
Förordningen (1998:978) om trafikskolor	5 §	folkbokföringsort

Författning	Paragraf	Innehåll
Förordningen (1998:1234) om det statliga personadressregistret	5 §	folkbokföringsort

1.2 Författningar som innehåller församling, som har någon koppling till Svenska kyrkan, men där utredningen inte funnit skäl att lägga fram något ändringsförslag

Sammanställningen nedan är inte fullständig. Författningar som inte har medtagits berör exempelvis uppbörden av begravnings- och kyrkoavgiften. Vidare har ett flertal författningar som alltså innehåller församling men som har ändrats i anledning av stat- kyrkareformen utelämnats. Författningarna nedan avser sådana som, dels inte ändrats i anledning av stat- kyrkareformen, dels olika näringsbidragsförfattningar där församling används huvudsakligen som geografisk bestämning.

Tabell 2. Författningar som innehåller församling

Författning	Sökträff/ar	Funktion i författningen
Resolution (1829:49 s. 279) angående stadfästelse å en, af prostén Siwertsons avlidna syster gjord, donation till stipendiefond wid Kongelfs skola	Bl.a. i inledningsstycket och i 7 §	Tillkännagivelse att en person erhållit stipendie skall göras från predikstol i kyrka i vederbörandes hemförsamling
Kungörelse (1917:250) angående ströängars utbytande mot annan mark	3 §	Det skall kungöras att förrättning skall ske bl.a. i kyrka i den församling fastigheten är belägen

Författning	Sökträff/ar	Funktion i författningen
Förordning (1917:281) med närmare föreskrifter om fastighetsregister för stad	2 § 4 mom., 8 §, 10 § sjunde stycket, 16 § andra till fjärde stycket, 17 § 3 mom. andra stycket, 21 § första stycket, 33 § 12 stycket och 56 §	Församling skall redovisas och framgå på olika sätt
Lagen (1949:183) om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar	Art. III	Flottningsförening är befriad från att betala vissa skatter till församling
Brottsbalken	20 kap. 2 § andra stycket 1	Muttbrottsbestämmelsen är tillämpliga även på arbetstagare i församling
Kungörelsen (1968:379) om uppläggande av nytt fastighetsregister, m.m.	6 § sista stycket och 19 §	Uppgift om församling eller kyrkobokföringsdistrikt skall införas i fastighetsregistret vid maskinell bearbetning av uppgifterna i länets fastighetsband. Samrådsskyldighet i vissa fall med kommun och församling om oklarhet råder om till vilket registerområde en registerenhet skall tillhöra
Riksarkivets cirkulär (1968:473) om tillämpningen av allmänna arkivstadgan den 10 november 1961 (nr 590)	Tillämpningsanvisningarna	I definitionen av begreppet kyrkoarkiv
Fastighetstaxeringslagen (1979:1152)	18 kap. 4 § fjärde stycket	Allmän fastighetsdeklaration skall innehålla uppgift om bl.a. den församling fastigheten ligger i

Författning	Sökträff/ar	Funktion i författningen
Lagen (1981:1310) om offentliga funktionärs rätt till gottgörelse för rättegångskostnad i vissa mål m.m.	1 § 2	Med offentliga funktionärer anses enligt lagen arbetstagare hos bl.a. församling
Förordningen (1983:1021) om tilläggs lån för ombyggnad av bostadshus m.m.	8 §	Församlingar behöver inte ställa säkerhet för lån
Förordningen (1984:535) om statliga myndigheters lån av konstföremål för lokalutsmyckning	4 §	Församling får vara långgivare
Förordningen (1985:276) om statsbidrag till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare	2 §	Församling anses inte vara offentlig arbetsgivare vid tillämpning av förordningen
Räddningstjänstförordningen (1986:1107)	Bilagan	Församlingar används för att delvis beskriva den inre beredskapszonen till ett och indikeringszonerna till några av landets kärnkraftverk
Jaktförordningen (1987:905)	Bilaga 1 punkten 20 och i Bilaga 2	Församlingar används som geografisk bestämning i vissa fall när de allmänna jakttiderna på några djur anges
Förordningen (1987:941) om frisläpp av investeringsfonder	Ikraftträdande-bestämmelserna till ändringsförfattningen SFS 1990:647	Församling används som geografisk bestämning för tillämpligheten av en ändringsförfattning

Författning	Sökträff/ar	Funktion i författningen
Lagen (1989:1007) om överenskommelse mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om folkbokföring	Artikel 6	Formulär till internordiska flyttningsbetyg och flyttningsbevis skall i Sverige innehålla uppgift om bl.a. församling
Förordningen (1990:642) om regionalpolitiskt stöd	16 och 19 §§	De två stödområdena beskrivs geografiskt med bl.a. församlingar
Lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter	1 § andra stycket	Tillämpningen av lagen beskrivs med bl.a. församlingar
Jordförvärvsförordningen (1991:736)	Bilagan	Den geografiska tillämpningen av jordförvärvslagen anges i vissa fall med församlingar*
Fastighetstaxeringsförordningen (1993:1199)	1 kap. 15 § tredje stycket	Varje kommun eller församling skall hänföras till någon ortstypsklass, vilket är en värdefaktor
Förordningen (1994:577) om landsbygdsstöd och stöd till kommersiell service	7 §	Författningens tillämpningsområde anges delvis med församlingar*
Förordningen (1994:771) om tillfälliga stödområden, m.m.	1a, 2 och 6 §§	Stödområden och tillämpning av annan författning beskrivs delvis med församlingar
Förordningen (1995:1174) om kompensationsbidrag till jordbruk i bergsområden och mindre gynnade områden	23 § och i bilagan	De fyra olika stödområdena beskrivs delvis med församlingar
Lagen (1995:1536) om provverksamhet avseende hushålls- och bostadsuppgifter	1 §	Lagen gäller i Gävle kommun och Högalids församling i Stockholm

Författning	Sökträff/ar	Funktion i författningen
Lagen (1995:1537) om lägenhetsregister	Ikraftträdande-bestämmelserna	Lagen har trätt i kraft i Gävle kommun och Högalids församling i Stockholm
Förordningen (1996:93) om nationellt stöd till jordbruket i norra Sverige	25 § och i bilagan	Stödområden beskrivs delvis med församlingar*
Förordningen (1996:434) om provverksamhet avseende hushålls- och bostadsavgifter	1 § och i bilagan	Förordningen är tillämplig i Gävle kommun och Högalids församling i Stockholm
Förordningen (1996:435) om lägenhetsregister	3 § E3	Belägenhet skall anges med bl.a. församling
Lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion	1 kap. 3 §	Lagen är inte tillämplig på verksamhet där bl.a. församling har ett bestämmande inflytande
Radio- och TV-lagen (1996:844)	4 kap. 4 § 2	Församling kan ges tillstånd att sända närradio
Förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet	Bilagan	Kulturdepartementet ansvarar för förvaltnings och lagstiftningsärenden rörande bl.a. församlingar
Förordningen (1997:1336) om miljöstöd	Bilaga 1	Områdesindelning för vissa miljöåtgärder görs med församlingar*
Förordningen (1998:995) om regionalpolitiskt företagsstöd inom EG:s strukturomvandlingsområden i Sverige	26 §	Tillfälliga stödområden definieras med bl.a. församlingar
Förordningen (1998:996) om sysselsättningsbidrag	5 §	Stöd får ges i stödområdena A och B med undantag av vissa församlingar*

Författning	Sökträff/ar	Funktion i författningen
Förordningen (1998:1388) om vattenverksamhet m.m.	Bilagan	Förbud mot markavvattning enligt 11 kap. 14 § miljöbalken gäller bl.a. i Karlstads kommun utom Älvsbacka och Nyeds församlingar
Förordningen (1999:1382) om stödområden för vissa regionala företagsstöd	2 § andra stycket och i Bilagan	Stödområdena A och B beskrivs bl.a. med församlingar*

* Med församlingar avses de territoriella församlingar som fanns den 31 december 1999.

Bilaga 4

Framtida koppling mellan person och församling

I dagsläget har Riksskatteverket för bl.a. folkbokföring och uppbörden av begravnings- och kyrkoavgiften tillgång till uppgifter om alla fastigheter, inklusive fastigheternas församlingstillhörighet. Uppgifterna aviseras löpande till Riksskatteverket *från det skrivna fastighetsregistret* (FR) som är lagrat centralt vid Lantmäteriverket. Ändringar i fastighetsregistret registreras vid lantmäterimyndigheterna. Dessa registrerar även ändringar i den digitala registerkarta (DRK) som hör till det skrivna registret.

Huvudprincipen vid förändringar i församlingsindelningen har varit att församlingsindelningen skall följa övriga administrativa gränser dvs. läns-, kommun- och fastighetsgränser.

En församling har i fastighetsregistret en sexställig kod som innehåller beteckning på län, kommun och församling (LKF-kod), till vilken varje fastighet kopplas. Av fastigheterna kan i dag 99,7 procent hänföras till *en* församling.

Förändringar i församlingsindelningen som har emanerat från beslut enligt lagen om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och landsting samt den upphävda kyrkolagen, har trätt i kraft vid årsskiftet. Förändringar i indelningen som har berott på lantmäterimyndigheternas beslut om anpassningar av församlingsgränser till ändringar i fastighetsindelningen har trätt i kraft löpande under året. Dessa förändringar är i regel små.

Ur fastighetsregistret i dagsläget

Län	Kommun	Församling	Fastighetsbeteckning	Ytterligare församling
21	80	01 (Heliga)	Högsta 75:44	
21	80	01 (Heliga)	Högsta 75:45	
21	80	01 (Heliga)	Björke 12:87	Staffan
21	80	02 (Oscar)	xxxxxx yy:zz	
21	80	02 (Oscar)	xxxxxx yy:zz	
21	80	03 (Staffan)	xxxxxx yy:zz	
21	80	03 (Staffan)	xxxxxx yy:zz	

Figur 1. Riksskatteverket får i dag aviseringar från det skrivna fastighetsregistret som underlag för folkbokföring m.m. Av registret framgår det direkt av LKF-koden vilken församling fastigheten tillhör. En församlings utbredning, dvs. ingående fastigheter, definieras enkelt genom den sexställiga koden - en församling - en kod. För 0,3 procent av fastigheterna finns en ytterligare församling angiven i klartext. Ofta är denna del av fastigheten obebodd⁵.

Åren 2001 – 2004 med utredningens förslag

Bestämmelserna i LÄIF om lantmäterimyndigheternas skyldighet att besluta om församlingsgräns i samband med fastighetsbildning över församlingsgräns har som tidigare nämnts inte upphävts. Som framgått föreslår utredningen att bestämmelserna upphävs vid utgången av år 2000. En effekt av det förslaget är att församlingsgränserna inte längre med automatik kommer att anpassas till bl.a. fastighetsgränser⁶.

För att uppbörden av begravnings- och kyrkoavgiften skall fungera krävs att skattemyndigheten kan hänföra varje person till den församling inom Svenska kyrkan där han eller hon är bosatt. Inom en överskådlig framtid måste detta bygga på den hittillsvarande ordningen, nämligen att uppgifter från Lantmäteriverket om *en fastighets koppling till församling i det skrivna fastighetsregistret* aviseras till Riksskatteverket. Alternativ saknas i dag.

Svenska kyrkan förfogar sedan årsskiftet ensamt över församlingsindelningen. Den nya ordningen kan komma att medföra ett antal conse-

⁵ Dessa fastigheter har i dag ofta enklaver, dvs. har flera områden, där bara en del av fastigheten är bebyggd. Bebyggelse styr vilken församlingskod som sätts.

⁶ En principöverenskommelse för år 2000 har träffats mellan Svenska kyrkan och Lantmäteriverket.

kvenser för lantmäterimyndigheternas registerhållning och därmed också för Riksskatteverket.

- Anpassning av församlingsindelningen efter fastighetsbildning över församlingsgräns kan inte längre beslutas av lantmäterimyndigheterna. Detta kan, beroende av Svenska kyrkans policy i frågan, innebära att allt fler fastigheter kommer att tillhöra flera församlingar⁷. Det skulle bringa oreda i registren. Såväl lantmäterimyndigheternas registrering som Riksskatteverkets koppling av personer till församling för uppbörden försvåras och blir osäkrare. För lantmäterimyndigheterna innebär detta att uppgift om ytterligare församling måste registreras⁸ i flera fall än vad som är fallet i dagsläget. Riksskatteverket måste i så fall utreda församlings-tillhörigheten för enskilda personer folkbokförda på dessa fastigheter, vilket innebär merarbete och medför extra kostnader.
- En anpassning av församlingsgränserna till ändringar i läns- och kommunindelning är inte längre reglerad och sker därför inte med automatik. En församling som går över läns- eller kommungräns kommer inte längre att ha en, utan flera identiteter (LKF-koder) i fastighetsregistret. För att summera fastigheter som ingår i en sådan församling måste församlingens delar i olika kommuner/län plockas ut och föras samman. Detsamma gäller för att summera personer folkbokförda i en sådan församling.
- Beslut om förändringar i församlingsindelningen kommer i huvudsak att fattas regionalt i de 13 stiftet. Den ordning som gäller för närvarande är att besluten *inte* aviseras direkt till lantmäterimyndigheterna, utan via Kammarkollegiet. Utredningens förslag att aviseringen skall ske direkt från beslutande enhet inom Svenska kyrkan till de myndigheter som har till uppgift att tolka och registrera besluten, bl.a. berörda lantmäterimyndigheter, anser utredningen vara en förutsättning för att åstadkomma en rationell process och för att bibehålla kvaliteten i de register som redovisar aktuell församlingsindelning. Av stor betydelse för rationaliteten och registerkvaliteten är hur kyrkan redovisar sina beslut. Alla förändringar, utom samman-slagning av hela församlingar, kräver t.ex. redovisning på aktuellt

⁷ Principen att en fastighet alltid skall tillhöra *en* församling gäller inte fastigheter med enklaver. Fastigheter med flera områden kan ha ett område som ligger i en annan församling än huvuddelen (ofta den bebyggda) av fastigheten. I dessa fall kan det vara naturligt att fastigheten tillhör båda församlingarna.

⁸ Ett osäkerhetsmoment tillkommer. Hittills har lantmäterimyndigheterna kunnat besluta om ändring direkt. Från år 2000 aviseras lantmäterimyndigheterna kyrkan om den fastighetsbildning som skett över församlingsgräns. Till dess kyrkans eventuella beslut träder i kraft ligger en fastighet i flera församlingar.

storskaligt kartunderlag för att kunna tolkas och registreras. Ett fungerande samrådsförfarande som föreskrivs i kyrkoordningen ger förutsättningar för tydligt redovisade beslut om församlingsändringarna.

Ur fastighetsregistret om nuvarande administrativa gränser inte följs:

Län	Kommun	Församling	Fastighetsbeteckning	Ytterligare församling
20	81	07 (Staffan)	xxxxxx yy:zz	
20	82	04 (Heliga)	xxxxxx yy:zz	Staffan, S:ta Carin
21	80	01 (Heliga)	Högsta 75:44	Oscar
21	80	01 (Heliga)	Högsta 75:45	Staffan, Oscar
21	80	01 (Heliga)	Björke 12:87	Staffan
21	80	02 (Oscar)	xxxxxx yy:zz	
21	80	02 (Oscar)	xxxxxx yy:zz	Heliga, S:ta Carin
21	80	03 (Staffan)	xxxxxx yy:zz	
21	80	03 (Staffan)	xxxxxx yy:zz	

Figur 2. Exempel på hur fastighetsregistret skulle kunna komma att se ut om den nuvarande administrativa indelningen inte följs. Konsekvenserna blir komplicerad registrering, många utredningsfall hos Riksskatteverket, komplicerad redovisning av en församlings omfattning.

Den ordning som föreslås gälla fram till och med utgången av år 2004 täcks av den nuvarande regleringen i fastighetsregisterkungörelsen vad gäller registrering av uppgifter i fastighetsregistret inklusive registerkartan samt aviseringar av församlingsindelningen till Riksskatteverket. Detta sammantaget med det informationsflöde till och från Svenska kyrkan som följer med utredningens förslag medför enligt utredningens bedömning att Riksskatteverkets behov av tillgång till församlingsuppgifterna för såväl uppbörden av avgifterna som för folkbokföringsregistren är säkrat till detta datum.

Från och med år 2005

Från år 2005 föreslår utredningen en helt ny ordning för registrering och redovisning av församlingsindelningen. Den föreslagna ordningen möjliggörs genom att det då kommer att finnas ett rikstäckande register

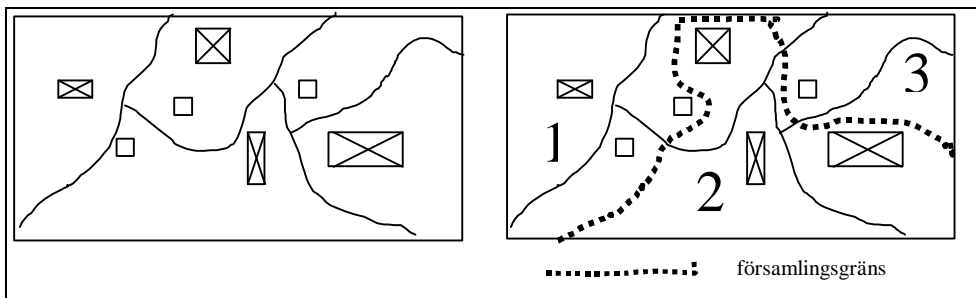
med koordinatsatta adresser hos Lantmäteriverket, vilket bl.a. också kommer att utgöra grunden för Riksskatteverkets folkbokföring.

Den digitala registerkartan (DRK), lagrad i ett centralt kartdatabassystem hos Lantmäteriverket, kommer då att vara rikstäckande. Informationen om församlingar på registerkartan (församlingspolygoner) kan sammanföras med adressregistret.

Detta kan lämpligen ske genom att redovisningen av *församlingsgränser sker i ett skikt i anslutning till den digitala registerkartan* och att detta görs av Svenska kyrkan. Skiktet kan föras av Svenska kyrkan. Redovisningen av församlingar i det skrivna registret behövs då inte längre. Det räcker med en redovisning av församlingsgränserna på registerkartan, som lagras centralt i en digital kartdatabas hos Lantmäteriverket.

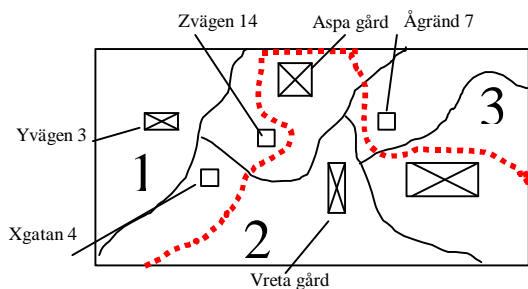
Genom att lägga samman församlingsgränserna med de koordinatsatta adresserna kan Lantmäteriverket förse varje adress med en församlingskod. De kodsatta adresserna aviseras därefter till Riksskatteverket, som kan använda uppgifterna för bl.a. uppbörden av begravnings- och kyrkoavgiften.

Allt detta skulle förenkla hela processen – från samråd till registrering och aviseringar – för alla medverkande och också innebära att Svenska kyrkan kommer att kunna föra församlingsindelningen fritt från nuvarande administrativa indelningar och fastighetsgränser.

I Lantmäteriverkets digitala kartbaser, redovisas i anslutning till den digitala registerkartan.....

.....den aktuella församlingsindelningen (församlingar här 1, 2 och 3)....

.....och genom matchning med det
aviseras
koordinatsatta adressregistret kan
koppling
samtliga adresser påföras en
församlingskod.....

person	adress	församling
Ragnar Margareta	Yvägen 3, 801..	1 Staffan
Åsa	Xgatan 4, 801..	1 Staffan
Birgitta Åke	Zvägen 14, 802...	1 Staffan
Lars Eva	Aspa gård, 803..	2 Sta Carin
Mats....	Vreta gård. 804....	2 Sta Carin
Björn....	Ågränd 7. 804...	3 Oscar

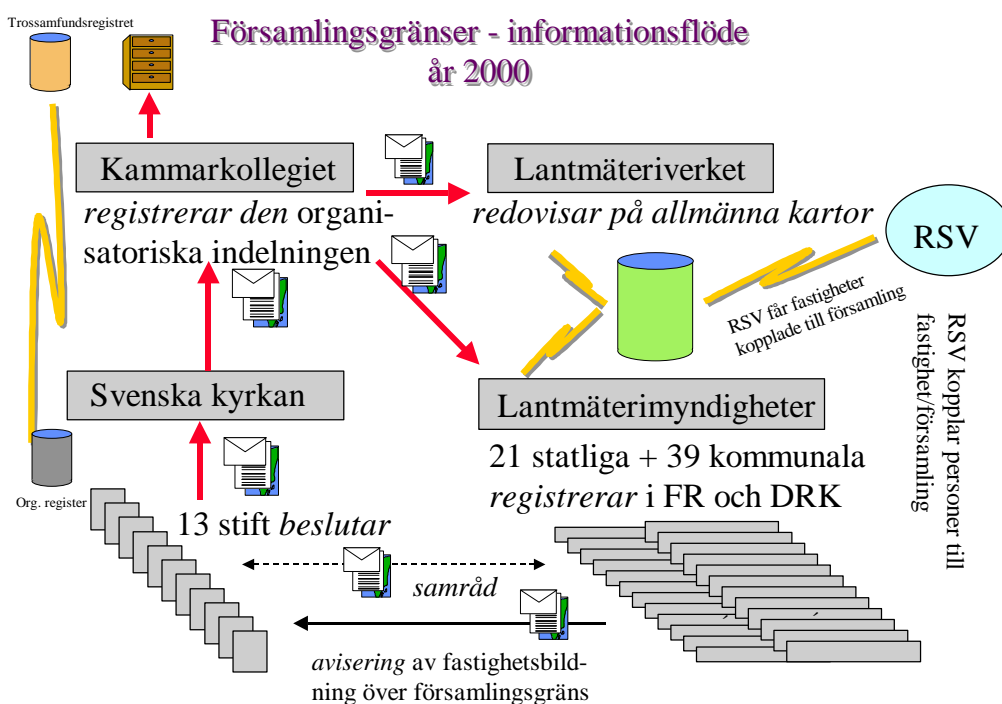
.....och kodsatta adresser

till Riksskatteverket för
av folkbokförda personer till
församling.....

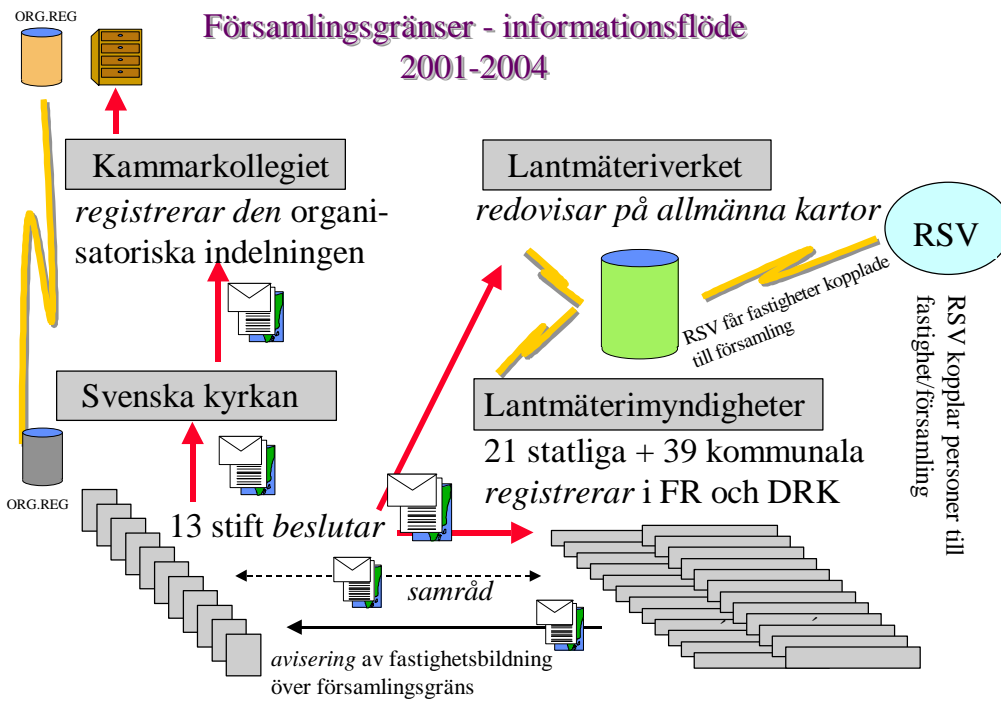
En rad fördelar kan uppnås med den nya ordningen.

- När redovisningen i det skrivna registret kan ersättas av församlingspolygoner på kartan och församlingskodsatta adresser saknas motiv för att upprätthålla sambandet mellan församlingsgräns, andra administrativa gränser och fastighetsgränser. Kyrkan kommer då att kunna råda över församlingsindelningen utan att behöva ta någon hänsyn till andra indelningsändringar.
- Aviseringar och samråd kring s.k. LÄIF-ärenden blir överflödiga.
- Det kommer också att bli möjligt för kyrkan att på egen hand redovisa indelningen på kartan. Om kyrkan registrerar direkt i en digital kartbas hos Lantmäteriverket blir samrådsförfarandet överflödigt och uppgiftslämnandet från kyrkan automatiseras. Andra aviseringar till statliga myndigheter blir överflödiga. Bestämmelserna i den av utredningen föreslagna lagen om uppgiftslämnande till och från Svenska kyrkan skulle med denna lösning kunna tas bort helt eller i vart fall inskränkas betydligt. En rutin för detta, likt den Riksantikvarieämbetet använder för att föra information om forn­lämningar hos Lantmäteriverket, kan utvecklas av Lantmäteriverket i samarbete med Svenska kyrkan, Kammarkollegiet och Riksskatte­verket. Enligt utredningens mening bör regeringen snarast ge Lantmäteriverket och Riksskatteverket i uppdrag att i samråd med Statistiska centralbyrån, Kammarkollegiet och Svenska kyrkan utveckla detta steg så att det kan tas i bruk den 1 januari 2005.

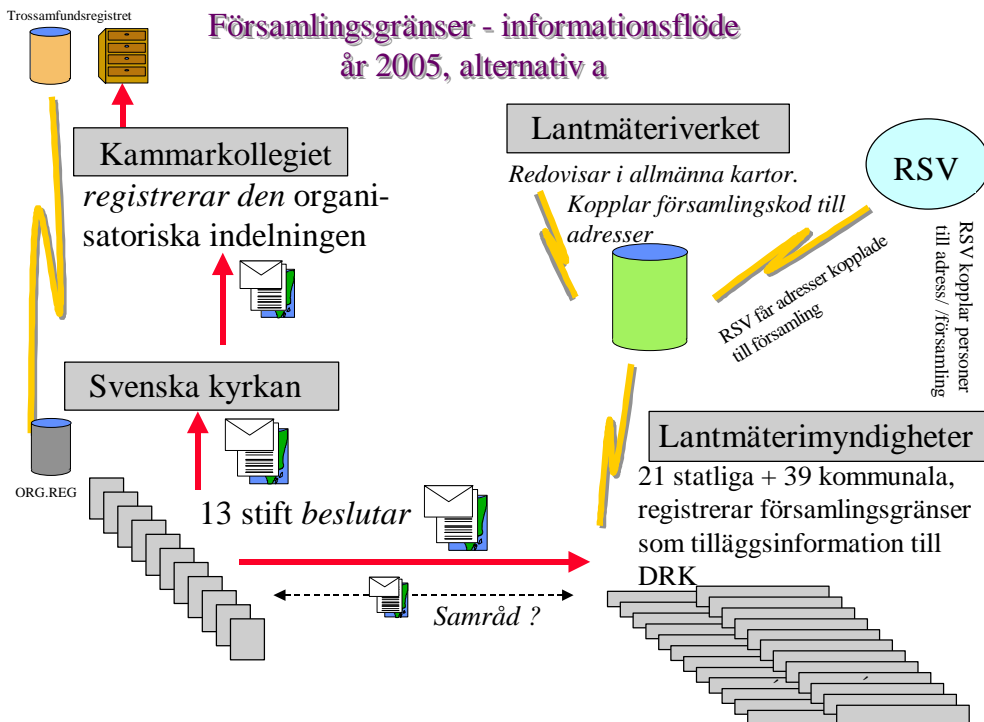
- Om kyrkan på egen hand för församlingsindelningen förfogar kyrkan också över en egen aktuell, ADB-baserad, redovisning av församlingsindelningen. Med lägesbunden befolkningsstatistik från Statistiska centralbyrån skulle konsekvenser av olika kyrkliga indelningsändringar, vad gäller exempelvis uppbörderna av begravnings- och kyrkoavgiften, kunna prognostiseras av Svenska kyrkan.
- För lantmäterimyndigheterna innebär den nya ordningen att momentet registrering i fastighetsregistret försvinner. Väljer kyrkan att själva föra församlingsindelningen lyfts också momentet att föra redovisningen i kartan bort.
- När Riksskatteverket får församlingskopplade adresser behöver församlingstillhörigheten inte längre utredas för de personer som är folkbokförda på fastigheter som tillhör flera församlingar.

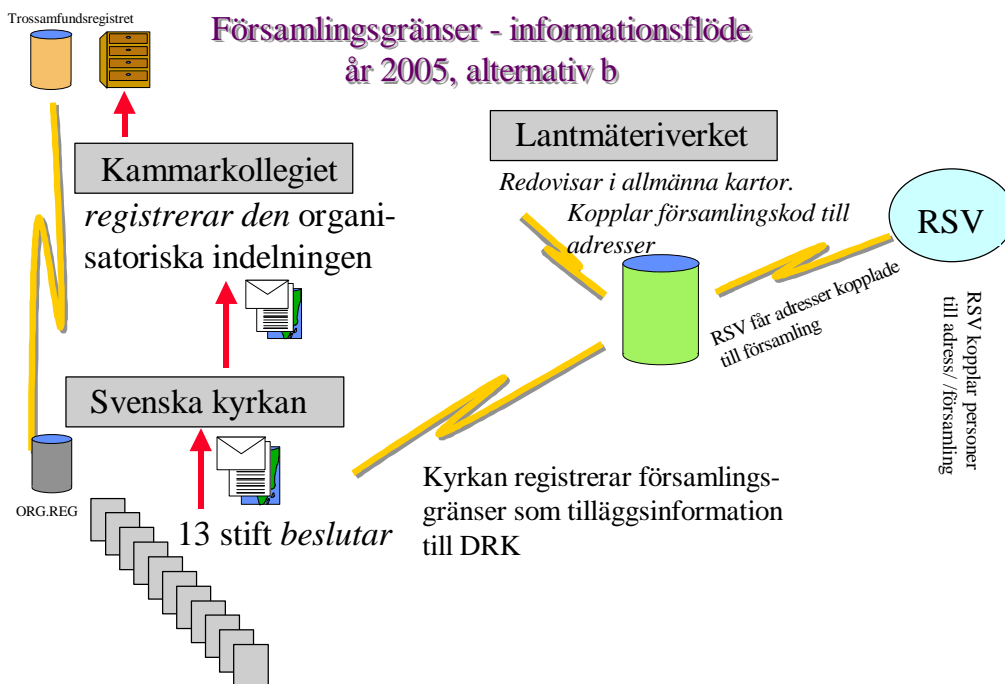
1. Församlingsförändringar aviseras till Lantmäterimyndigheterna och Lantmäteriverket för registrering, via Kammarkollegiet

2. Förändringar aviseras direkt från beslutande enhet inom Svenska kyrkan vilket ger bättre förutsättningar för korrekt registrering och att den sker vid rätt tidpunkt.

3. Ett komplett adressregister gör redovisningen i fastighetsregistret onödig. Redovisning av gränser i kartan är tillräckligt för att Riksskatteverket skall kunna hänföra folkbokförda personer till rätt församling. Aviseringar av fastighetsbildningsåtgärder från lantmäterimyndigheterna till kyrkan blir med denna lösning överflödiga.

4. När registrering i fastighetsregistret avskaffas kan kyrkan själv föra församlingsindelningen som tilläggsinformation till den digitala registerkartan. Uppgiftslämnandet från Svenska kyrkan ersätts med att kyrkan på egen hand registrerar förändringar i församlingsindelningen. Kyrkan har med denna lösning en aktuell redovisning av församlingsindelningen.

Författningsreglering efter år 2004

Regeringen har den 2 december 1999 överlämnat en proposition till riksdagen, prop. 1999/2000:39 Registrering av fastighetsrättsliga förhållanden, m.m. I betänkandet som föregått huvuddelen av förslagen i propositionen, Fastighetsdataregister (SOU 1997:3), föreslås fastighetsregisterkungörelsen bli upphävd och ersatt av annan författning. Några förändringar i sak rörande församlingsredovisningen på registerkartan eller i det skrivna registret föreslås inte i betänkandet.

En möjlig lösning för att tillse att skattemyndigheterna efter år 2004 får del av församlingsuppgifterna enligt ovan skissade förslag är att församlingsuppgiften ses som tilläggsuppgift till antingen fastighetsregistrets allmänna del eller dess adressdel (se 3 § i förslag till lag om fastighetsregister, a. prop. s. 7 f.).

För att tillse att Riksskatteverket för uppbörden av begravningsavgiften får aviseringar med församlingskopplade adresser bör detta, enligt utredningens uppfattning, författningsregleras. Hur författningsregleringen närmare skall utformas och i vilken författning den skall placeras bör enligt utredningens mening övervägas inom ramen för det uppdrag som föreslås ovan. Utredningen har bland författningsförslagen lämnat ett utkast till förslag på en möjlig reglering i den nuvarande fastighetsregisterkungörelsen.